

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԻՋԻՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ

0201 «ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ»

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ ԵՎ ՄՈԴՈՒԼԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԵՐ

III. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ՊԼԱՆԸ

N	Առարկաների անվանումը և մոդուլները	Ատեստավորում ըստ կիսամյակների			Ուսանողի ուսումնական բեռնվածությունը (ժամ)				Բաշխումն ըստ կուրսերի և կիսամյակների					
		Քննուք.	Ստուգարք	Կուրս. աշխ.	Պարտադիր լսարանային բեռնվածություն			2-րդ կուրս		3-րդ կուրս		4-րդ կուրս		
					Ընդամենը	Այդ թվում		3-րդ կիս. 17 շաբ.	4-րդ կիս. 17 շաբ.	5-րդ կիս. 14 շաբ.	6-րդ կիս. 10 շաբ.	7-րդ կիս. 2աբ.	8-րդ կիս. 2աբ.	
				Տեսակ. ուսուցում		Լաբոր. և գործն. աշխ	Սեմինար պարապմունք							
1.	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ													
1.1	Հայոց լեզվի և խոսքի մշակույթի հիմունքներ		3;4տ		72	54	18		36	36				
1.2	Տնտեսագիտության հիմունքներ		3տ		54	40	10	4	54					
1.3	Քաղաքագիտության և սոցիոլոգիայի հիմունքներ		4տ		54	48		6	54					
1.4	Պատմություն		3տ		54	46		8	54					
1.5	Ռուսաց լեզու		3;4տ		72	8	64		38	34				
1.6	Օտար լեզու		3;4տ		72	12	60		38	34				
1.7	Ֆիզիկական կուլտուրա		3-6տ		116	6	110		34	34	28	20		
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ				494	214	262	18	254	192	28	20		
2.	ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ													
2.1	Էկոլոգիայի հիմունքներ		3տ		36	30	6		36					
2.2	Քաղաքացիական պաշտպանություն և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցեր		4տ		18	18				18				
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ				54	48	6		36	18				
3.	ԱՌԱՆՑՔԱՅԻՆ ՀՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ													
3.1	Հաղորդակցման հմտություններ		4տ		36	18	18			36				
3.2	Ընդհանուր աշխատանքային գործունեության հմտություններ		4տ		54	24	30			54				
3.3	Համակարգչային օպերատորության հիմունքներ		3տ		72	18	54		72					
3.4	Անվտանգություն և առաջին բուժօգնություն		3տ		34	18	16		34					
3.5	Գործավարության հիմունքներ		4տ		54	22	32			54				
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ				250	100	150							
4.	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ													
4.1	Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ		3տ		72	39	33		72					
4.2	Սահմանադրական իրավունք		3տ		72	37	35		72					
4.3	Մարդու իրավունքներ		4տ		54	29	25			54				
4.4	Վարչական իրավունք		3տ		72	40	32		72					
4.5	Վարչական վարույթ և դատավարություն		5տ		48	24	24				48			
4.6	Քրեական իրավունք		4տ		54	26	28			54				
4.7	Քրեական դատավարություն		5տ		54	26	28				54			
4.8	Քաղաքացիական իրավունք		4տ		72	42	30			72				
4.9	Քաղաքացիական դատավարություն		5տ		54	28	26				54			
4.10	Աշխատանքային իրավունք		5տ		72	36	36				72			
4.11	Իրավական մեկնաբանության մեթոդիկա		5տ		36	18	18				36			
4.12	Իրավաիրացնող և իրավակիրառական տեխնիկա		6տ		36	16	20					36		
4.13	Իրավաբանական գրագրություն և լեզվի տեխնիկա		5տ		54	21	33				54			
4.14	Հաճախորդի հետ աշխատանքի հմտություններ		6տ		36	13	23					36		
4.15	Պայմանագրային իրավունք և պայմանագրային գործ		6տ		72	32	40					72		
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ				858	427	431		322	324	318	144		
5.	ՀԱՏՈՒԿ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ													
5.1	ՀՀ դատարանակազմություն և իրավապահպան մարմիններ		4տ		54	28	26			54				
5.2	Կորպորատիվ իրավունք և կառավարում		6տ		54	28	26					54		
5.3	Ձեռնարկատիրական իրավունք		5տ		72	37	35				72			
5.4	Ընտանեկան իրավունք		6տ		54	30	24					54		
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ				234	123	111			54	72	108		

6.	ԸՆՏՐՈՎԻ		5տ;6տ		144						72	72		
	ՊԱՅՏԱՆՅՈՒՆ ԺԱՄԵՐ				54					24	14	16		
	ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ				200									
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ				2088	912	960	18	612	612	504	360		
	Շաբաթվա ժամերի քանակը								36	36	36	36		

	IV. ՆԱԽԱՍԻՐԱԿԱՆ ԱՈՒՐԿԱՆԵՐ			N	VII. ԱՆԳՐԱԺԵՇՏ ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐԻ, ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐԴԵՍԱՆՈՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ
1	Տարիքային հոգեբանություն				ԿԱԲԻՆԵՏՆԵՐ
2	Վարվելակերպը գործարար հարաբերություններում			1	Հայոց լեզվի և խոսքի մշակույթի հիմունքների,
3	Ընտանեկան հարաբերությունների հիմունքներ			2	Օտար լեզվի
4	Միջանձնային հարաբերություններ			3	Ընդհանուր հումանիտար առարկաների
				4	Անվտանգության և առաջին օգնության
	V. ՊՐԱԿՏԻԿԱ	Կիսամյակ	Շաբաթ	5	Անհատական համակարգիչների
1	ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ	3;4;5;6	14	6	Իրավագիտության և իրավագետի գործնական հմտությունների
2	Մասնագիտական	6	4		
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ		18		
	VI. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՄՓՈԹՅ ԱՏԵՍԱԿՈՐՈՒՄ				ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐ
	Երկու համալիր պետական քննություն ընդհանուր մասնագիտական մոդուլներից հունիսի 15-28-ը շրջանում				ԱՐԴԵՍԱՆՈՑՆԵՐ
					ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ
					1
					2

VIII. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԻ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒՄՆԵՐ

- ՈՒսանողների գիտելիքների յուրացման մակարդակը ստուգելու, ինչպես նաև ուսումնառության արդյունավետությունը վերահսկելու նպատակով, հաստատության ուսումնամեթոդական խորհրդի որոշմամբ կարող են անցկացվել առանձին առարկաների /մոդուլների/ ընթացիկ /միջանկյալ/ քննություններ, ստուգաքննություններ, ստուգողական աշխատանքներ: Ստուգաքննություններ, այդ թվում՝ տարբերակված, անցկացվում են առարկայի /մոդուլի/ համար սահմանված ժամերի հաշվին: Ըստ առարկաների /մոդուլների/ ստուգողական աշխատանքների թիվը հաստատում է ուսումնամեթոդական խորհուրդը: Զննությունների և ստուգաքննությունների անցկացման կարգը սահմանում է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը:
- Լաբորատոր աշխատանքների, օտար լեզուների, համակարգչային, գործնական, սեմինար, ֆիզիկական կուլտուրայի ինչպես նաև ուսումնամեթոդական խորհրդի կողմից երաշխավորված առանձին առարկաների /մոդուլների/ գծով ուսումնական պարապմունքների, կուրսային նախագծման և արհեստանոցներում արտադրական ուսուցման ժամանակ ուսումնական խումբը քյուջետային ֆինանսավորման դեպքում կարող է բաժանվել ենթախմբերի՝ յուրաքանչյուրում առնվազն 8 ուսանող՝ ելնելով ուսուցանվող առարկայի /մոդուլի/ յուրահատկությունից: Համապատասխան միջոցների առկայության պայմաններում ուսումնական պարապմունքները կարող են անցկացվել առանձին ուսանողների հետ /անհատական պարապմունքներ, ուսուցման անհատական ստեղծագործական ձևեր և այլն/: ՈՒսումնամեթոդական խորհրդի որոշմամբ առանձին առարկաների /մոդուլների/ տեսական դասընթացը կարող է կազմակերպվել հոսքային պարապմունքի ձևով: ՈՒսումնամեթոդական խորհրդի որոշումներն ու երաշխավորությունները ուսումնական տարվա սկզբում քննարկում է լուրջի խորհուրդը, հաստատում՝ տնօրենը:
- Նախասիրական առարկաները, դրանց ծավալը և ուսուցման ժամկետը, քայքայ ոչ ավելի, քան շաբաթը 4 ժամ, որոշում է լուրջը: Ամբիոնների, առարկայական /ցիկլային/ հանձնաժողովների կողմից ներկայացված նախասիրական առարկաների ծրագիրը հաստատում է լուրջի ուսումնամեթոդական խորհուրդը:
- Ֆիզիկական կուլտուրայի առարկայական ծրագրով նախատեսված նյութը կարող է իրացվել նաև արտաուսումնական պարապմունքների տարբեր ձևերով՝ մարզական ակումբներում, սեկցիաներում, խմբակներում:
- ՈՒսումնական գործընթացի ժամանակացույցը, ելնելով տեղական պայմաններից, կարելի է փոփոխել՝ պարտադիր պահպանելով տեսական և գործնական ուսուցման, մոդուլների ամփոփման, պրակտիկայի, արձակուրդի ընդհանուր տևողությունը:
- Ամբիոնների, առարկայական /ցիկլային/ հանձնաժողովների ներկայացրած խորհրդատվությունների անցկացման ձևը հաստատում է ուսումնամեթոդական խորհուրդը:
- Պետական կառավարման լիազորված մարմնի կողմից հանձնարարված փաստաթղթերի ուսումնասիրումը կատարվում է համապատասխան առարկաների ժամերի հաշվին:
- Պահուստային ժամերը տնօրինում է լուրջը՝ ուսումնամեթոդական խորհրդի որոշմամբ՝ ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության սահմանած կարգի պահանջներին համապատասխան:
- ՈՒսումնական պրակտիկան կարող է անցկացվել կենտրոնացված, կամ տեսական պարապմունքների հետ հաջորդաբար՝ պահպանելով պլանով նախատեսված ժամաքանակը: Պրակտիկայի անցկացման ժամկետը կարելի է տեղաշարժել ուսումնական տարվա նույն կիսամյակի ընթացքում: Պրակտիկայի յուրաքանչյուր ձև ավարտվում է հաշվետվությամբ՝ գնահատումով:
- Նախաավարտական պրակտիկան անց է կացվում կենտրոնացված կարգով, ուսումնական պլանով նախատեսված ժամկետներում:
- Քոլեջը, ելնելով անհրաժեշտությունից, կարող է ստեղծել լրացուցիչ կաբինետներ, մասնագիտացված լսարաններ:

1. Առանցքային հմտություններ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ` «ՀԱՐՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը` 33 4 - 09 - 001

Մոդուլի տևողությունը` 36 ժամ

Տեսական ուսուցում 18 ժամ

Գործնական պարապմունք 18 ժամ

Մոդուլի նպատակը` Այս մոդուլը նախատեսված է իրավագետ որակավորմամբ մասնագետի պատրաստման համար: Այս մոդուլի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել աշխատանքային ու մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ինչպես նաև անձնական կյանքում արդյունավետ և ակտիվ հաղորդակցվելու կարողություններ:

Մուտքային մակարդակը` Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար նախնական հմտություններ և կարողություններ չեն պահանջվում:

Ուսումնառության արդյունքները`

1. Սահմանել ուսումնառության անձնական նպատակները.
2. Բանավոր և գրավոր տեղեկատվություն կատարել պարզ թեմաների և տեքստերի մասին .
3. Նախաձեռնել, պահպանել, եզրափակել երկխոսություններ և քննարկումներ.
4. Մեկնաբանել սխեմաներ, աղյուսակներ, դիագրամներ, քարտեզներ և նկարներ.
5. Կատարել փաստաթղթավորում:

Գնահատման կարգը`

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար սահմանված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Սահմանել ուսումնառության անձնական նպատակները

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. ճիշտ է սահմանում ուսումնառության անձնական նպատակները.

բ. ճիշտ է պլանավորում և կիրառում ուսումնառության անձնական նպատակների ձեռքբերմանն ուղղված ուսումնառության գործընթացները.

գ. ճիշտ է սահմանում ուսումնառության տարբեր եղանակները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Սովորողին կհանձնարարվի սահմանել ուսումնառության անձնական նպատակները, պլանավորել և կիրառել ուսումնառության անձնական նպատակների ձեռքբերմանն ուղղված ուսումնառության գործընթացները, սահմանել ուսումնառության տարբեր եղանակները: Կտրվեն մի շարք թեստային և հոգեբանական հարցեր:

Արդյունքը համարվում է ձեռքբերված կատարման բոլոր չափանիշների բավարարման դեպքում:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Արդյունքի ուսուցումը կատարվում է դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսուցման ընթացքում բերվում են իրական աշխատանքային փորձի օրինակներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

- Դասախոսություն` 2 ժամ

- Գործնական պարապմունքներ 2 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Բանավոր և գրավոր տեղեկատվական հաղորդում կատարել պարզ թեմաների և տեքստերի մասին:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. օգտագործում է բանավոր և գրավոր խոսքի համապատասխան կառուցվածքը.

բ. կատարված հաղորդումը պարունակում է պարզ տեղեկատվություն, կարծիքներ կամ գաղափարներ.

գ. տեղեկատվության առանձնացում-խմբավորումը նպատակային է կատարում.

դ. հաղորդումը իրականացնում է` հաշվի առնելով իրավիճակը և լսարանը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Սովորողին կհանձնարարվի բանավոր և գրավոր տեղեկատվական հաղորդում կատարել պարզ թեմաների և տեքստերի մասին: Կտրվեն մի շարք թեստային և հոգեբանական հարցեր, ինչպես նաև կառաջադրվեն տեղեկատվության նպատակային խմբավորման աշխատանքներ բանավոր և գրավոր խոսքի համապատասխան կառուցվածքը ստուգելու նպատակով:

Արդյունքը համարվում է ձեռքբերված կատարման բոլոր չափանիշների բավարարման դեպքում:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Արդյունքի ուսուցումը կատարվում է դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների միջոցով: Կազմակերպվում են իրավիճակային և դերային խաղեր՝ առավելագույնս նմանացված աշխատանքային իրավիճակին: Ուսուցման ընթացքում բերվում են իրական աշխատանքային փորձի օրինակներ:

ՌԻՍԻՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

- Դասախոսություն՝ 4 ժամ
- Գործնական պարապմունքներ՝ 2 ժամ

**ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Նախաձեռնել, պահպանել, եզրափակել երկխոսություններ և քննարկումներ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ**

ա. Ճիշտ է կիրառում «ակտիվ ունկնդրման» ժամանակ օգտագործվող հմտությունները. պարզաբանումներ ստանալու ձգտումը, գրառումներ կատարելը, ամփոփելը.

բ. ազատ ձևով ձևակերպում, արտահայտում, պաշտպանում է իր գաղափարները, տեսակետներն ու կարծիքները.

գ. ցուցաբերում է համոզելու հստակություն.

դ. կատարում է ճիշտ ամփոփում (եզրափակում):

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Սովորողին կառաջադրվեն իրավիճակներ, որտեղ կարող է պաշտպանել իր գաղափարները, կտրվեն խնդիրներ և երկխոսության ընթացքում դիմացիմին համոզելու, իր խոսքն ամփոփելու, եզրակացություն անելու կարողությունները ստուգելու վերաբերյալ:

Արդյունքը համարվում է ձեռքբերված կատարման բոլոր չափանիշների բավարարման դեպքում:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Արդյունքի ուսուցումը կատարվում է դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների, առաջադրվող խնդիրների միջոցով: Կազմակերպվում են իրավիճակային և դերային խաղեր՝ առավելագույնս նմանացված աշխատանքային իրավիճակին: Ուսուցման ընթացքում բերվում են իրական աշխատանքային փորձի օրինակներ:

ՌԻՍԻՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

- Դասախոսություն՝ 4 ժամ
- Գործնական պարապմունքներ՝ 4 ժամ

**ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Մեկնաբանել սխեմաներ, աղյուսակներ, դիագրամաներ, քարտեզներ և նկարներ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ**

ա. Ճիշտ է նախանշում սխեմաների աղյուսակների, դիագրամաների, քարտեզների և նկարների նշանակությունը և նրանց միջև եղած տարբերությունները.

բ. մեկնաբանման համար օգտագործում է խոսքի համապատասխան կառուցվածք:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Ռեսուրսները առաջադրվում են սխեմաներ, աղյուսակներ, դիագրամաներ, քարտեզներ և նկարներ, մեկնաբանման, դրանց նշանակությունը և նրանց միջև եղած տարբերությունները ներկայացնելու կարողությունները ստուգելու նպատակով:

Արդյունքը համարվում է ձեռքբերված կատարման բոլոր չափանիշների բավարարման դեպքում:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Արդյունքի ուսուցումը կատարվում է դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների, սխեմաների, աղյուսակների, դիագրամաների, քարտեզների և նկարների միջոցով: Կիրառվում են ձևաթղթեր, ձևաչափեր, այլ դիտակտիկ նյութեր:

ՌԻՍԻՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

- Դասախոսություն՝ 2 ժամ
- Գործնական պարապմունքներ՝ 4 ժամ

**ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Կատարել փաստաթղթավորում
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ**

ա. Ճիշտ է սահմանում տարբեր փաստաթղթերն ըստ նրանց նշանակության. դիմում, ինքնակենսագրություն (տրված տարբեր տեսակի ֆորմատներով), պաշտոնական և ոչ պաշտոնական նամակներ, արձանագրություն, երաշխավորագիր և այլն.

բ. Ճիշտ է նախանշում տարբեր փաստաթղթերի օգտագործման տեղը և դերը.

գ. Ճիշտ է կատարում տարբեր տեսակի տեղեկատվությունների փաստաթղթավորումը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Ուսանողին տրամադրվում են տարբեր փաստաթղթեր՝ պահանջելով ըստ նշանակության խմբավորում և տեղեկատվությունների փաստաթղթավորում՝ ըստ տեսակների:

Արդյունքը համարվում է ձեռքբերված կատարման բոլոր չափանիշների բավարարման դեպքում:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Արդյունքի ուսուցումը կատարվում է դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների, տարբեր փաստաթղթերի օգտագործման, տարբեր տեսակի տեղեկատվությունների փաստաթղթավորման միջոցով: Կիրառվում են ձևաթղթեր, ձևաչափեր, այլ դիտակտիկ նյութեր:

Արդյունքը համարվում է ձեռքբերված կատարման բոլոր չափանիշների բավարարման դեպքում:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

- Դասախոսություն՝ 6 ժամ
- Գործնական պարապմունքներ՝ 6 ժամ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը՝ ԸԱԳՀ 4 -09-001

Մոդուլի տևողությունը՝ 54 ժամ՝

- Տեսական ուսուցում՝ 24 ժամ
- Գործնական պարապմունքներ՝ 30 ժամ

Մոդուլի նպատակը՝

Մոդուլի նպատակն է սովորողին տալ գիտելիքեր աշխատանքային գործունեության ընթացքում հաջողության հասնելու նախապայմանների մասին, ինչպես նաև ձևավորել ցանկացած բնագավառում անհրաժեշտ աշխատանքային կուլտուրա և էթիկա դրսևորելու, ղեկավարի և գործընկերների հետ արդյունավետ հարաբերվելու, առաջացած աշխատանքային խնդիրներն ընկալելու և համապատասխան լուծումներ տալու կարողություններ:

Մուտքային պահանջները՝ Չկան

Ուսումնառության արդյունքները՝

1. տիրապետի աշխատանքի տեղավորվելու կարողությունների.
2. դրսևորի անհրաժեշտ վերաբերմունք աշխատանքի և աշխատավայրի նկատմամբ.
3. տիրապետի աշխատանքի կուլտուրային և էթիկային, արդյունավետ աշխատի թիմում.
4. իմանա աշխատանքում հաջողության հասնելու նախապայմանները և պատշաճ հարաբերվի ղեկավարի հետ.
5. դրսևորի քննադատական մտածողություն.
6. կառավարի սթրեսը և ժամանակը, առաջացած պրոբլեմներին և կոնֆլիկտներին տա համապատասխան լուծումներ:

Գնահատման կարգը՝

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար սահմանված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Տիրապետել աշխատանքի տեղավորվելու կարողությունների

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է շարադրում գործող աշխատանքային օրենսգրքի անհրաժեշտ դրույթները.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի որոնման ժամանակակից միջոցները և տեխնոլոգիաները, աշխատանքի ընդունվելու և աշխատանքից ազատվելու համար անհրաժեշտ բոլոր գործընթացները.
- գ. ճիշտ է կազմում գրավոր ինքնակենսագրություն (CV).
- դ. ճիշտ և մանրամասն բանավոր ներկայացնում է իր կենսագրությունը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑԸ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվելու է գործնական կատարման հիման վրա: Արդյունքի ձեռքբերումը համարվում է դրական, եթե սովորողը ճիշտ է կազմում ինքնակենսագրությունը (CV) և մանրամասն բանավոր ներկայացնում իր կենսագրությունը:

ՄԵԹՈՂԱԲՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում, գործնական պարապմունքներ: Անհրաժեշտ է ունենալ մասնագիտական համապատասխան գրականություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև տեսաֆիլմեր:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում՝ 6 ժամ
- Գործնական պարապմունք՝ 6 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Դրսևորել անհրաժեշտ վերաբերմունք աշխատանքի և աշխատավայրի նկատմամբ:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի և շրջապատի նկատմամբ դրական տրամադրվելու կարողությունները:

բ. ճիշտ է ներկայացնում գործերը նկերների նկատմամբ հարգալից վերաբերմունքի և արդյունավետորեն հարաբերվելու օրինակներ:

գ. առաջադրված իրավիճակում ցուցաբերում է պատասխանատվության դրսևերումներ:

դ. ցուցաբերում է գործընկերոջը և ղեկավարին ուշադիր լսելու և հասկանալու դրսևորումներ:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑԸ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվելու է հարց ու պատասխանի հիման վրա: Արդյունքի ձեռքբերումը համարվում է դրական, եթե սովորողը տվել է հիմնավոր և ճիշտ պատասխաններ հարցերի առնվազն 60 %-ին:

ՄԵԹՈՂԱԲՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում, գործնական պարապմունքներ: Անհրաժեշտ է ունենալ մասնագիտական համապատասխան գրականություն, անհրաժեշտության դեպքում՝ նաև տեսաֆիլմեր:

ՈւՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում՝ 2 ժամ

Գործնական պարապմունք՝ 3 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Տիրապետել աշխատանքի կուլտուրային և էթիկային, արդյունավետ աշխատել թիմում:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպության նպատակները, արժեքները և կիրառվող ընդհանուր աշխատանքային մեթոդները, աշխատանքային և միջանձնային հարաբերությունները:

բ. ճիշտ է ներկայացնում թիմային աշխատանքի հիմնական սկզբունքները:

գ. ճիշտ է ներկայացնում թիմային խնդիրների լուծման մեթոդները,

դ. թիմային աշխատանքի առաջադրված իրավիճակում դրևորում է անհրաժեշտ վարքագիծ՝ ցուցաբերելով փոխօգնություն, համբերատարություն, նվիրվածություն աշխատանքին և ընկերներին:

ե. ճիշտ վերաբերմունք է դրսևորում և հարգալից է գործընկերների նկատմամբ:

զ. առաջարկում է խնդրի ճիշտ լուծումներ առաջադրված պրոբլեմային իրավիճակում:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑԸ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվելու է հարց ու պատասխանի, ինչպես նաև գործնական կատարման հիման վրա: Արդյունքի ձեռքբերումը համարվում է դրական, եթե սովորողն ըստ առաջադրված իրավիճակի ճիշտ է կառուցում միջանձնային հարաբերությունները, կարողանում է հանդես գալ թիմի անդամ՝ համագործակցելով մյուսների հետ, ճիշտ է կողմնորոշվում վիճահարույց հարցերում և դրանց տալիս է համապատասխան լուծումներ կամ պատասխաններ:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում, գործնական պարապմունքներ: Անհրաժեշտ է ունենալ մասնագիտական համապատասխան գրականություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև տեսաֆիլմեր:

ՈւՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում՝ 4 ժամ

- Գործնական պարապմունք՝ 8 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Իմանալ աշխատանքում հաջողության հասնելու նախապայմանները և պատշաճ հարաբերվել ղեկավարի հետ:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. ճիշտ է բացատրում աշխատանքային կարգապահության և ճշտապահության կարևորությունը:

բ. ճիշտ է ներկայացնում ղեկավարի հետ հարաբերվելու ձևերը, իր և ղեկավարի իրավունքներն ու պարտականությունները:

գ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի արդյունավետության ու որակի ապահովման ընդհանուր սկզբունքները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑԸ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվելու է հարց ու պատասխանի, ինչպես նաև գործնական կատարման հիման վրա: Արդյունքի ձեռքբերումը համարվում է դրական, եթե սովորողը ըստ առաջադրված իրավիճակի հանդես է բերում պատշաճ հարաբերություն դրսևորելու կարողություն:

ՄԵԹՈՂԱԲՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում, գործնական պարապմունքներ: Անհրաժեշտ է ունենալ մասնագիտական համապատասխան գրականություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև տեսաֆիլմեր:

Ուսուցման երևչեսակորված ժամաթևսկ

Տեսական ուսուցում՝ 2 ժամ
Գործնական պարապմունք՝ 2 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Դրսևորել քննադատական մտածողություն:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է գնահատում տեղեկատվության հուսալիության և զգացմունքայնության աստիճանը.
- բ. ստացած տեղեկատվությունը ճիշտ և արդյունավետորեն համադրում է առկա գիտելիքների հետ.
- գ. իրականացնում է կառուցողական քննադատություն և ճիշտ է բացատրում կառուցողական քննադատության կարևորությունը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑԸ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվելու է հարց ու պատասխանի, ինչպես նաև գործնական կատարման հիման վրա: Արդյունքի ձեռքբերումը համարվում է դրական, եթե սովորողը ըստ առաջադրված իրավիճակի հանդես է բերում կառուցողական քննադատություն ցուցաբերելու կարողություն:

ՄԵԹՈԴԱԲՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում, գործնական պարապմունքներ: Անհրաժեշտ է ունենալ մասնագիտական համապատասխան գրականություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև տեսաֆիլմեր:

Ուսուցման երևչեսակորված ժամաթևսկ

Տեսական ուսուցում՝ 4 ժամ
Գործնական պարապմունք՝ 3 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6. Կառավարել սթրեսը և ժամանակը, լուծել պրոբլեմներ և կոնֆլիկտներ:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում սթրեսի կանխարգելման և անխուսափելի սթրեսին դիմակայելու մեթոդները.
- բ. ճիշտ է կազմում իր աշխատանքային պլանը (պայմանական աշխատանքային պլան).
- գ. ճիշտ է ներկայացնում ժամանակի արդյունավետ օգտագործման միջոցները.
- դ. բացահայտում և ճիշտ է սահմանում պրոբլեմը տրված իրավիճակում.
- ե. ճիշտ է վերլուծում պրոբլեմը, տալիս է լուծման ճիշտ տարբերակ և գնահատում արդյունքը.
- զ. բացահայտում է ցանկացած կոնֆլիկտի պատճառները.
- է. ճիշտ է ներկայացնում կոնֆլիկտի կանխարգելման եղանակները, կարողանում է դրանց տալ արագ ու արդյունավետ լուծումներ:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑԸ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվելու է հարց ու պատասխանի, ինչպես նաև գործնական կատարման հիման վրա: Արդյունքի ձեռքբերումը համարվում է դրական, եթե սովորողը ճիշտ է ներկայացնում սթրեսին դիմակայելու մեթոդները և ճիշտ կազմում պայմանական աշխատանքային պլանը, ըստ առաջադրված իրավիճակի առաջարկում է պրոբլեմի լուծման ճիշտ տարբերակ, ճիշտ է ներկայացնում կոնֆլիկտի պատճառները և առաջարկում ճիշտ լուծումներ:

ՄԵԹՈԴԱԲՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում, գործնական պարապմունքներ: Անհրաժեշտ է ունենալ մասնագիտական համապատասխան գրականություն, աշխատանքային պլանների օրինակներ, անհրաժեշտության դեպքում տեսաֆիլմեր:

Ուսուցման երևչեսակորված ժամաթևսկ

Տեսական ուսուցում՝ 6 ժամ
Գործնական պարապմունք՝ 8 ժամ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ՝ «ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՌԱՋԻՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ»

Մոդուլի դասիչը՝ ԱԱՕ 4- 09 – 001

Մոդուլի տևողությունը՝ 34 ժամ

- Տեսական ուսուցում 18 ժամ

- Գործնական պարապմունք 16 ժամ

Մոդուլի նպատակը՝

Մոդուլի նպատակն է սովորողի մոտ ձևավորել կազմակերպություններում աշխատանքային անվտանգության պահպանման, աշխատանքի պաշտպանության միջոցառումների իրականացման և առաջին օգնության կազմակերպման կարողություններ:

Մուտքային պահանջները՝

Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար նախնական մասնագիտական գիտելիքներ պետք չեն:

Ուսումնառության արդյունքները՝

1. իմանա աշխատանքի պաշտպանության իրավական և կազմակերպչական դրույթները.
2. իմանա անվտանգության տեխնիկայի նորմերը և կանոնները ձեռնարկություններում.
3. իմանա սանիտարիայի և հիգիենայի պահանջները.
4. ցուցաբերի առաջին օգնություն:

Գնահատման կարգը՝

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար սահմանված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Իմանալ աշխատանքի պաշտպանության իրավական և կազմակերպչական դրույթները.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի պաշտպանության վերաբերյալ իրավական ակտերը.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպություններում աշխատանքի պաշտպանության կազմակերպման ներքին նորմատիվային փաստաթղթերը.
- գ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի պաշտպանության նորմերի և կանոնների խախտման հետ կապված պատասխանատվությունը.
- դ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի պաշտպանության նորմերի և կանոնների պահպանման նկատմամբ վերահսկողության ձևերը և մեխանիզմները:
- ե. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպությունում դժբախտ դեպքերի և պատահարների հետաքննության, փաստաթղթավորման և հաշվառման կարգը.
- զ. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպության տարբեր մակարդակների ղեկավարների պատասխանատվությունը աշխատանքի պաշտպանության նորմերի պահպանման վերաբերյալ:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Ուսանողին կոնկրետ հարցեր կառաջադրվեն աշխատանքի պաշտպանության բնագավառի օրենքների, այլ նորմատիվ ակտերի, կազմակերպություններում աշխատանքի պաշտպանության կազմակերպման ընդհանուր հարցերի վերաբերյալ:

Արդյունքի ձեռքբերումը բավարար է, եթե ուսանողը ցուցաբերում է նյութի անհրաժեշտ իմացություն, կարողանում է որոշակի եզրահանգումներ կատարել:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Տեսական ուսուցում: Անհրաժեշտ է ունենալ աշխատանքի պաշտպանության բնագավառի օրենքներ, այլ նորմատիվ ակտեր, ուսումնական գրականություն, հրահանգներ, լրացվող փաստաթղթերի նմուշներ:

ՌԻՍԻՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

Տեսական ուսուցում՝ 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Իմանալ անվտանգության տեխնիկայի նորմերը և կանոնները հանրակրթական կազմակերպություններում:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում սարքավորումների օգտագործման անվտանգության տեխնիկայի հիմնական պահանջները.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում էլեկտրաանվտանգության կանոնները և պաշտպանությունը.
- գ. ճիշտ է ներկայացնում հակահրդեհային պաշտպանության կանոնները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Ուսանողին կտրվի թեսթ՝ ոչ պակաս 10 հարցերով, յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ առնվազն 3 պատասխանով, որոնցից մեկը ճիշտ է: Ուսանողը պետք է նշի, թե յուրաքանչյուր կոնկրետ հարցում որն է ճիշտ պատասխանը:

Արդյունքի ձեռքբերումը կհամարվի բավարար, եթե թեսթի հարցերին տրվեն անսխալ պատասխաններ:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Ուսուցման համար անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, անվտանգության կանոնների հրահանգներ, անվտանգության նպատակներով օգտագործվող միջոցներ և այլն:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

Տեսական ուսուցում՝ 5 ժամ

Գործնական աշխատանք՝ 6 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Իմանալ սանիտարիայի և հիգիենայի պահանջները.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում սանիտարիայի և հիգիենայի հասկացությունները.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում դասասենյակների միկրոկլիմայի նկատմամբ նորմատիվային պահանջները.
- գ. ճիշտ է թվարկում աղմուկից և ցնցումներից պաշտպանվելու միջոցները.
- դ. ճիշտ է ներկայացնում լուսավորվածությանը ներկայացվող պահանջները և նորմերը:

Գնահատման միջոց

Արդյունքի գնահատումը կատարվելու է թեսթի միջոցով, որը պարունակելու է դասասենյակներին ներկայացվող սանիտարական և հիգիենիկ պահանջները, օրգանիզմի վրա ազդող հիմնական տարբեր բացասական ազդակների և դրանց ազդեցության տակ առաջացող հնարավոր վնասվածքները: Առանձին հարցերով պարզաբանվելու է յուրաքանչյուր իրավիճակում վնասակար ազդեցությունները կանխելու և դրանցից պաշտպանվելու քայլերը:

Արդյունքի ձեռքբերումը բավարար է համարվում, եթե թեսթի առաջադրանքը կատարվում է առնվազն 60 տոկոսով:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Անհրաժեշտ է ունենալ ցուցադրական միջոցներ, ուսումնական գրականություն:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

Տեսական ուսուցում՝ 6 ժամ

Գործնական աշխատանք՝ 4 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Ցուցաբերել առաջին բուժօգնություն:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ցուցադրում արհեստական շնչառության իրականացումը.
- բ. ճիշտ է ցուցադրում սրտի աշխատանքի վերականգնման իրականացումը.
- գ. ճիշտ է ցուցադրում արյան հոսքի դադարեցման իրականացումը և ճիշտ է դնում վիրակապ.
- դ. ճիշտ է վիրակապում կոտրվածքները.
- ե. ճիշտ է ցուցադրում այրվածքների դեպքում առաջին օգնության ցուցաբերումը.
- զ. ճիշտ է ցուցադրում էլեկտրահարման դեպքում առաջին օգնության իրականացումը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Ուսանողը կոնկրետ գործողությունով պետք է ցույց տա մի քանի իրավիճակներում առաջին օգնության ցուցաբերելու կարգը:

Արդյունքի ձեռքբերումը բավարար կհամարվի, եթե ճիշտ ցուցաբերվի առաջին օգնությունը:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Ուսուցման համար անհրաժեշտ է ունենալ առաջին օգնությանը վերաբերող գրականություն, տեսաֆիլմեր, ցուցապաստառներ, առաջին օգնության միջոցներ և այլն:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿ

- Դասախոսություն՝ 2 ժամ

- Գործնական աշխատանք՝ 6 ժամ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՕՊԵՐԱՏՈՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը՝ ՀՕՀ 4 - 09 - 001

Մոդուլի տևողությունը՝ 72 ժամ

Տեսական ուսուցում՝ 18 ժամ

Գործնական աշխատանք՝ 54 ժամ

Մոդուլի նպատակը՝ Այս մոդուլը նախատեսում է տալ տարրական գիտելիքներ MICROSOFT WORD տեքստային խմբագրի մասին, ուսանողի մոտ զարգացնել տեքստային փաստաթղթերի պատրաստման, խմբագրման, դրանց ֆորմատավորման ու ձևավորման, ինչպես նաև փաստաթղթերի պահպանման, տպագրման և ինտերնետ ցանցում աշխատելու տարրական հմտություններ:

Մուտքային պահանջները՝ Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար նախնական հմտություններ և կարողություններ չեն պահանջվում:

Ուսումնառության արդյունքները՝

Այս մոդուլն ուսումնասիրելուց հետո ուսանողը՝

1. կհասկանա WORD ծրագրի նշանակությունը, կկարողանա բացատրել ծրագրի կառուցվածքը, կկարողանա օգտագործել New, Open, Close գործիքները, կկարողանա տեղաշարժել Տեքստային Ցուցիչը տեքստի մեջ, կկարողանա փակել WORD ծրագիրը,
2. կկարողանա կատարել տեքստային փաստաթղթի մուտքագրման, խմբագրման, ֆորմատավորման տարրական գործողություններ,
3. կկարողանա պահպանել փաստաթուղթը,
4. կկարողանա կազմել և խմբագրել աղյուսակներ,
5. կկարողանա տեքստային փաստաթղթերում ներդնել գրաֆիկական օբյեկտներ, դրանց հետ կատարել տարրական խմբագրման գործողություններ,
6. կկարողանա տպագրել փաստաթուղթը:
7. կունենա ինտերնետում աշխատելու իմացություն

Գնահատման կարգը

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1 WORD ԾՐԱԳԻՐ (ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ)

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- *իմանալ* Microsoft Word ծրագրի պատուհանի կառուցվածքը
- *բացել* նոր փաստաթուղթ
- ստեղծաշարի օգնությամբ *մուտքագրել*
  - տեքստ (առանց ֆորմատավորման)
  - մեծատառ նշաններ (SHIFT կոճակի օգնությամբ)
  - սիմվոլներ (SHIFT կոճակի օգնությամբ)
  - թվանշաններ
- *տեղաշարժել* Տեքստային ցուցիչը տեքստի մեջ
- *կատարել* տարրական ուղղումներ տեքստում
- *փակել* փաստաթուղթը
- *բացել* առկա փաստաթուղթը
- *իմանալ* Zoom գործիքի հնարավորությունները

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողը բացում է Word ծրագիրը և բանավոր ներկայացնում նրա կառուցվածքը:
2. Ուսանողին մուտքագրելու համար տրվում է 2-3 պարբերություններից բաղկացած, ամենաշատը 100 բառ, թվանշաններ և սիմվոլներ պարունակող տեքստ: Ուսանողը պետք է բացի նոր փաստաթուղթ, կատարի մուտքագրումը և պահպանի այն նախօրոք առաջարկված տեղում:
3. Ուսանողը բացում է իր հավաքած և պահպանած փաստաթուղթը ու ցուցադրում է ստեղծաշարով Տեքստային Ցուցիչի տեղաշարժման հնարավորությունները:
4. Ուսանողը ցուցադրում է փաստաթղթի և Word ծրագրի փակման ձևերը:
Արդյունքի յուրացումը համարվում է բավարար, եթե առաջադրանքն ընդհանուր առմամբ ճիշտ է կատարվում, թույլատրվում են որոշ անճշտություններ:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Ռեսուրսներն իրականացվում է անհատական համակարգիչների կաբինետում: Անհրաժեշտ է ունենալ համապատասխան ցուցադրական նյութեր, պրոյեկտոր:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում՝ 4 ժամ

Գործնական աշխատանք՝ 12 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2 . Տեքստերի տարրական ֆորմատավորում

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- պատրաստել Word ծրագիրը հայերեն և օտար լեզվով տեքստ մուտքագրելու համար
- նշել բառերը և տեքստային հատվածները
- կատարել մուտքագրված տեքստի պարզագույն ֆորմատավորում
- կատարել տողերի հավասարեցում
- փոխել միջտողային տարածությունները
- փոխել տեքստի գույնը Font Color գործիքով
- փոխել տեքստի գունային ֆոնը Highlight գործիքով
- փոխել պարբերության խորությունները լուսանցքներից
- չեղյալ հայտարարել (հրաժարվել) ֆորմատավորման կատարված գործողությունները
- վերականգնել ֆորմատավորման չեղյալ հայտարարված գործողությունները
- կրկնել ֆորմատավորման վերջին գործողությունը
- Մենյուի File\Page Setup հրամանի օգնությամբ
  - փոխել լուսանցքների խորությունները Top, Bottom, Left, Right թվային դաշտերի օգնությամբ
  - ընտրել էջի ուղղաձիգ (Portrait) կամ հորիզոնական (Landscape) դիրքերը
  - ընտրել թղթի չափերը Paper Size ցուցակի օգնությամբ
- պատճենել տեքստը
- տեղափոխել տեքստը
- տողադարձել տեքստը
- համարակալել էջերը մենյուի Insert\Page Numbers... հրամանով

ԳԱՆՐԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողին մուտքագրելու համար տրվում մոտ 50 բառ պարունակող հայերեն տեքստ:
2. Ուսանողին մուտքագրելու համար տրվում է մոտ 100 բառից կազմված՝ հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն բառեր պարունակող, թվանշաններով և տարբեր սիմվոլներով տեքստ:
3. Ուսանողը բացում է նախօրոք պատրաստված փաստաթուղթը և ցուցադրում է մկնիկով և ստեղնաշարով տեքստը նշելու հնարավորությունները:
4. Ուսանողին տրվում է տարրական ֆորմատավորումներ պարունակող տպագրված փաստաթղթի օրինակ, որի վրա հասկանալի կերպով բացատրված են օգտագործված ֆորմատավորումները: Ուսանողը պետք է համակարգչի մեջ առկա նույն տեքստի չֆորմատավորված տարբերակի վրա կիրառի առաջարկված ֆորմատավորումները:
5. Ուսանողը պատրաստի փաստաթղթի օրինակի վրա ցուցադրում է տեքստի պատճենահանման և տեղափոխման գործողությունները:
6. Ուսանողը կատարում է տողադարձումներ իրեն տրված պատրաստի փաստաթղթի օրինակի վրա: Արդյունքի յուրացումը բավարար է համարվում, եթե հիմնական մասերով առաջադրանքները ճիշտ են կատարվում, սակայն հնարավոր են աննշան, ոչ էական բացթողումներ, վրիպակներ:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Ռեսուրսներն իրականացվում է անհատական համակարգիչների կաբինետում: Անհրաժեշտ է ունենալ ցուցադրական նյութեր, պրոյեկտոր:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում՝ 6 ժամ

Գործնական աշխատանք՝ 12 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Փաստաթղթի պահպանում

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- *իմանալ* փաստաթղթերի պահպանման իմաստը
- *պահպանել* նոր ստեղծված փաստաթուղթը
- *պահպանել* փաստաթղթում կատարված ընթացիկ ֆորմատավորումները և փոփոխությունները

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողը պետք է նկարագրի փաստաթղթերի պահպանման իմաստը, բերի տրամաբանական օրինակներ:

2. Ուսանողը մուտքագրում է մինչև 50 բառից բաղկացած տեքստ և պահպանում է այն՝ օգտագործելով Save As... պատուհանը:

3. Ուսանողին տրվում է պատրաստի մուտքագրված փաստաթուղթ, որի մեջ նա կատարում է փոփոխություններ: Հանձնարարվում է պահպանել կատարված ընթացիկ փոփոխությունները:

Արդյունքի ձեռքբերումը բավարար է համարվում առաջադրանքները ամբողջությամբ և առանց էական սխալների կատարելու դեպքում:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի ուսուցումն իրականացվելու է գործնական պարապմունքների միջոցով: Պարապմունքներն անհրաժեշտ է իրականացնել անհատական համակարգիչների կաբինետում՝ ունենալով տարբեր փաստաթղթերի նմուշներ, որոնք անհրաժեշտ է ստեղծել և պահպանել:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Գործնական աշխատանք՝ 6 ժամ

**ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Արդյունակների պատրաստում և խմբագրում
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ**

- պատրաստել աղյուսակ
- աղյուսակի մեջ մուտքագրել տեքստ,
- կատարել ուղղումներ ու լրացումներ աղյուսակի մեջ
- ավելացնել նոր տողեր և նոր սյուներ աղյուսակի մեջ
- ջնջել աղյուսակի տողերը և սյուները
- փոխել սյունակի լայնությունը Մկնիկի օգնությամբ
- փոխել տողի բարձրությունը Մկնիկի օգնությամբ
- փոխել աղյուսակի գծերի գույնը
- գունավորել աղյուսակի տողը և սյունը

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողին տրվում է աղյուսակի տպագրված օրինակ: Ուսանողը պետք է պատրաստի աղյուսակը առաջարկված ձևով, մուտքագրի տեքստը, ֆորմատավորի աղյուսակը և տպագրի:

2. Ուսանողը բացում է նախօրոք պատրաստված աղյուսակը և կատարում է ֆորմատավորման գործողություններ դրա հետ, պահպանում է վերջնական տարբերակը և տպագրում: Գնահատումը կատարվում է տպագրված օրինակի հիման վրա:

Արդյունքի յուրացումը բավարար է համարվում, եթե առաջադրանքը կատարում է ճիշտ, սակայն թույլատրելի են նաև որոշ աննշան բացթողումներ:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Ռեսուրսումն իրականացվում է անհատական համակարգիչների կաբինետում: Անհրաժեշտ է ունենալ աղյուսակների առավել տարածված և կիրառելի նմուշների օրինակներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում՝ 4 ժամ

Գործնական աշխատանք՝ 8 ժամ

**ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Գրաֆիկական խմբագրում և նկարազարդում
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ**

- գծագրել գրաֆիկական օբյեկտներ
- գծագրել գրաֆիկական օբյեկտներ՝ օգտագործելով Autoshapes պատուհանի պատրաստի ձևերը
- գծագրել կանոնավոր պատկերներ
- ֆորմատավորել գրաֆիկական օբյեկտները՝
  - տեղափոխել դրանք փաստաթղթի տարբեր տարածքներ
  - պատճենել
  - պտտել
  - շրջել
  - փոխել չափերը
- խմբավորել գրաֆիկական օբյեկտները

- *հավասարեցնել* գրաֆիկական օբյեկտները իրար նկատմամբ
- *զժազրել* տեքստային բլոկներ
- *գունավորել* գրաֆիկական օբյեկտները
- *երանգավորել* գրաֆիկական օբյեկտները
- *ստվերավորել* գրաֆիկական օբյեկտները

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողին տրվում է երկրաչափական պատկերներ պարունակող փաստաթղթի տպագրված օրինակը: Ուսանողը պետք է պատրաստի այդ փաստաթուղթը և տպագրի: Գնահատումը կատարվում է բնօրինակի և տպագրված օրինակի համեմատության հիման վրա:

2. Ուսանողին տրվում է երկրաչափական պատկերներ պարունակող պատրաստի փաստաթուղթ: Նա այդ փաստաթղթի օրինակի վրա ցուցադրում է պատկերների ֆորմատավորման գործողությունները:

Արդյունքի յուրացումը բավարար է համարվում, եթե առաջադրանքներն ընդհանուր առմամբ ճիշտ են կատարվում, սակայն թույլատրելի է նաև որոշ աննշան թերություններ:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի ուսուցումն իրականացվում է գործնական պարապմունքների ձևով, անհատական համակարգիչների կաբինետում: Նպատակահարմար է ունենալ գրաֆիկական օբյեկտների նախապատրաստված ցանկ, որոնց հիման վրա աշխատելը հնարավորություն կտա ձեռք բերել արդյունքով սահմանված բոլոր կարողությունները:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Գործնական աշխատանք՝ 6 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6. Փաստաթղթի տպագրում

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- Նախադիտման ռեժիմում *թերթել* փաստաթուղթը
- *իմանալ* Print պատուհանի ֆունկցիաները
- *տպագրել* փաստաթուղթը

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողին հանձնարարվում է բացել նախօրոք պատրաստված որևէ տեքստային փաստաթուղթ և տպագրել այն:

2. Ուսանողին հանձնարարվում է բացել նախօրոք պատրաստված որևէ տեքստային փաստաթուղթ և դրա օրինակի վրա բացատրել Print պատուհանի ֆունկցիաները:

Արդյունքի յուրացումը համարվում է բավարար, եթե գործնական հանձնարարությունը ուսանողը կատարում է անսխալ, իսկ պատուհանի ֆունկցիաները բացատրելիս կարող է նաև որոշ անճշտություններ թույլ տալ:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի ուսուցումը իրականացվելու է գործնական պարապմունքի միջոցով՝ անհատական համակարգիչների կաբինետում:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Գործնական պարապմունք՝ 4 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 7. Ինտերնետում աշխատելու իմացություն

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- *իմանալ* Ինտերնետ հասկացության նշանակությունը
- *ճանաչել* Internet Explorer ծրագիրը, իմանալ դրա նշանակությունը
- *իմանալ* Ինտերնետային Հասցե հասկացությունը
- *իմանալ* History հրամանի նշանակությունը
- *իմանալ* Favorites հրամանի նշանակությունը
- *իմանալ* Stop հրամանի նշանակությունը
- *իմանալ* Refresh հրամանի նշանակությունը
- *իմանալ* Back և Forward կոճակների նշանակությունը
- *պատճենել* տեքստային տեղեկատվությունն ինտերնետային էջից
- *պատճենել* գրաֆիկական տեղեկատվությունն ինտերնետային էջից
- *իմանալ* տեղեկատվությունի որոնման ինտերնետային ծառայությունները
- ըստ չափանիշների *որոնել* տեղեկատվություն
- *իմանալ* էլեկտրոնային փոստի նշանակություն

- ուղարկել և ստանալ էլեկտրոնային նամակներ

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

1. Ուսանողին հանձնարարվում է ներկայացնել Internet Explorer ծրագրի պատուհանի կառուցվածքը, նրա հիմնական կոճակների նշանակությունը:
2. Ուսանողին հանձնարարվում է ցուցադրել History և Favorites հրամանները, բացատրել:
3. Ուսանողին հանձնարարվում է բացատրել Stop և Refresh հրամանների նշանակությունը:
4. Ուսանողին հանձնարարվում է բացատրել Back և Forward կոճակների նշանակությունը:
5. Ուսանողին հանձնարարվում է բացել որևէ ինտերնետային էջ և պատճենել տեքստային և գրաֆիկական տեղեկատվությունն այդ էջից:
6. Ուսանողին հանձնարարվում է կատարել տեղեկատվության որոնում որևէ թեմայի շուրջ՝ օգտագործելով ինտերնետային փնտրող ծառայությունները:
7. Ուսանողին հանձնարարվում է բացել նախօրոք պատրաստված էլեկտրոնային փոստը: Ուսանողը պետք է ցուցադրի էլեկտրոնային նամակների ուղարկման և ստացման գործողությունները, էլեկտրոնային փոստով ֆայլերի ուղարկման և ստացման քայլերը:

Արդյունքի յուրացումը համարվում է բավարար, եթե կատարողական մակարդակով առաջադրանքը ճիշտ է կատարվում, սակայն թույլատրվում է տարբերակների ընտրության որոշ շեղումներ:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Տեսական ուսուցում և գործնական աշխատանք: Ռեսուրսներն իրականացվում է անհատական համակարգիչների կաբինետում, որն ունի ինտերնետին միանալու հնարավորություն:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում՝ 4 ժամ
- Գործնական աշխատանք՝ 6 ժամ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ « ԳՈՐԾԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ »

Մոդուլի դասիչը՝ **ԳՐԾ 04-09-002**

Մոդուլի տևողությունը՝ **54 ժամ**

Տեսական պարապմունք՝ **22**

Գործնական աշխատանք՝ **32**

Մոդուլի նպատակը՝ Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» մասնագետի պատրաստման համար: Մոդուլի նպատակն է ուսանողի մոտ ձևավորել ՀՀ օրենսդրության դրույթների և գործավարության հիմունքների համաձայն՝ գործավարության, փաստաթղթերի, գործավարական աշխատանքի, գործավարությունում փաստաթղթերի հետ աշխատանքի կազմակերպման, փաստաթղթերի կատարման հսկողության, փաստաթղթերի ընթացիկ պահպանության կազմակերպման կարողություններ: Ավարտելով այս մոդուլը՝ ուսանողը կսովորի փաստաթղթային գործավարություն, կկարողանա կազմակերպել գործավարական աշխատանքը, գործավարությունում իրավական փաստաթղթերի հետ աշխատանքը, փաստաթղթերի կատարման հսկողությունը, փաստաթղթերի ընթացիկ պահպանությունը, ընդհանուր գործավարությունը կկարողանա կիրառել մասնագիտական գործունեության մեջ:

Մուտքային պահանջները Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար նախնական հմտություններ և կարողություններ չեն պահանջվում:

ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. Տիրապետում է գործավարության հիմունքներին և փաստաթղթերի ձևավորման ընդհանուր կանոններին:
2. Տիրապետում է փաստաթղթերի միօրինականացված համակարգի հմտություններին:
3. Կազմակերպում է գործավարությունում փաստաթղթերի հետ աշխատանքը:
4. Իրականացնում է փաստաթղթերի կատարման հսկողություն:
5. Կազմակերպում է գործավարական աշխատանքը:
6. Կազմակերպում է փաստաթղթերի ընթացիկ պահպանությունը:
7. Նախապատրաստում է փաստաթղթերը արխիվ հանձնելու համար և տիրապետում է արխիվային փաստաթղթերի օգտագործման կարգին:

Մոդուլի գնահատման կարգը

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Տիրապետում է գործավարության հիմունքներին և փաստաթղթերի ձևավորման ընդհանուր կանոններին:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում գործավարության գործունեության բնագավառը.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում փաստաթղթային ապահովման նորմերը.
- գ. ճիշտ է կարողանում ներկայացնել փաստաթղթի տվյալների զետեղման սխեմատիկ կառուցվածքը.
- դ. ճիշտ է ձևակերպում փաստաթղթի տվյալները՝ ըստ պատշաճ պահանջների.
- ե. ճիշտ է ներկայացնում փաստաթղթերի հաստատման եղանակները.
- զ. ճիշտ է վերնագրում փաստաթղթերի տեքստերը և կարողանում է ձևավորել տեքստը.
- է. ճիշտ է ներկայացնում փաստաթղթերի համաձայնեցման նշագրումները (վիզաները).
- ը. տիրապետում է փաստաթղթի պատճենի վավերականացման վերաբերյալ նշման կարգին.
- թ. տիրապետում է փաստաթղթերի կատարողի (կազմողի) վերաբերյալ նշման կարգին:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի միջոցով: Ուսանողին հարցեր կառաջադրվեն գործավարության հիմունքների ընդհանուր դրույթների և փաստաթղթերի ձևավորման կարևոր տարրերի՝ գործավարության գործունեության բնագավառի, փաստաթղթերի ապահովման նորմերի, փաստաթղթի տվյալների զետեղման սխեմատիկ կառուցվածքի, փաստաթղթերի կատարողի վերաբերյալ նշման կարգի, փաստաթղթի պատճենի վավերականացման վերաբերյալ նշման կարգի, փաստաթղթի ձևակերպման տվյալների, փաստաթղթերի հաստատման եղանակների, փաստաթղթերի տեքստերի վերնագրման և ձևավորման, փաստաթղթերի համաձայնեցման նշագրումների վերաբերյալ:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե հարցերին ընդհանուր առմամբ ճիշտ է պատասխանում, թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, գործավարության հիմունքների և փաստաթղթերի ձևավորման ընդհանուր կանոնների վերաբերյալ օրենքներ և այլ իրավական ակտեր, փաստաթղթերի նմուշներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 4 ժամ
- Գործնական պարապմունք 4 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Տիրապետում է փաստաթղթերի միօրինականացված համակարգի հմտություններին:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում փաստաթղթերի միօրինականացման համակարգը.
- բ. մշակում է կազմակերպական և կարգադրական փաստաթղթեր.
- գ. մշակում է հաղորդատեղեկատվական փաստաթղթեր.
- դ. կազմում է տեղեկանք, զեկուցագիր, բացատրագիր, ակտ.
- ե. կազմում է առաջարկություններ և դիմումներ:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական աշխատանքների միջոցով: Ռեսանողին հարցեր կառաջադրվեն փաստաթղթերի միօրինականացման համակարգի վերաբերյալ, կտրվեն առաջադրանքներ՝ մշակել կազմակերպական, կարգադրական և հաղորդատեղեկատվական փաստաթղթեր, կազմել տեղեկանք, զեկուցագիր, բացատրագիր, ակտ, առաջարկություններ և դիմումներ:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում հարցերին և կատարում է գործնական առաջադրանքները ոչ էական թերություններով:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, կազմակերպական, կարգադրական և հաղորդատեղեկատվական փաստաթղթերի, տեղեկանքներ, զեկուցագրերի, բացատրագրերի, ակտերի, առաջարկությունների և դիմումների օրինակներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 3 ժամ
- Գործնական պարապմունք 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Կազմակերպում է գործավարությունում փաստաթղթերի հետ աշխատանքը:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. կարող է կազմակերպել փաստաթղթաշրջանառությունը.
- բ. կատարում է մուտքագրում՝ ըստ փաստաթղթերի ընդունման կարգի.
- գ. կատարում է փաստաթղթերի առաքում՝ ըստ ելից փաստաթղթերի առաքման կարգի.
- դ. կատարում է փաստաթղթերի քանակի հաշվառում.
- ե. ճիշտ է ներկայացնում փաստաթղթերի գրանցման ձևերն ու դրանց լրացման կարգը, կարողանում է կատարել փաստաթղթերի գրանցում:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է գործնական աշխատանքների միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվի կազմակերպել գործավարությունում փաստաթղթերի հետ աշխատանքը. կազմակերպել փաստաթղթաշրջանառությունը, կատարել մուտքագրում՝ ըստ փաստաթղթերի ընդունման կարգի, կատարել փաստաթղթերի առաքում՝ ըստ ելից փաստաթղթերի առաքման կարգի, կատարել փաստաթղթերի քանակի հաշվառում, ներկայացնել փաստաթղթերի գրանցման ձևերն ու դրանց լրացման կարգը, կատարել փաստաթղթերի գրանցում:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե ուսանողը կատարում է գործնական առաջադրանքները ոչ էական թերություններով:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ փաստաթղթերի օրինակներ, մատյաններ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական պարապմունք 3 ժամ
- Գործնական պարապմունք 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Իրականացնում է փաստաթղթերի կատարման հսկողություն:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. իրականացնում է փաստաթղթերի կատարման ըստ էության հսկողություն.
- բ. իրականացնում է փաստաթղթերի կատարման ժամկետների հսկողություն.
- գ. իրականացնում է փաստաթղթերի կատարման համակարգչային հսկողություն:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է գործնական աշխատանքների միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվի իրականացնել փաստաթղթերի կատարման հսկողություն՝ ըստ էության հսկողություն, ժամկետների հսկողություն, համակարգչային հսկողություն:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե ուսանողը կատարում է գործնական առաջադրանքները ոչ էական թերություններով:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ փաստաթղթերի օրինակներ, մատյաններ, համակարգիչներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական պարապմունք 3 ժամ,
- Գործնական պարապմունք 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Կազմակերպում է գործավարական աշխատանքը:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում գործավարական աշխատանքի կազմակերպման ընդհանուր պահանջները.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում փաստաթղթերի հետ աշխատանքի կազմակերպական ձևերը.
- գ. ճիշտ է ներկայացնում գործավարության կազմակերպման կառուցվածքները:
- դ. ստվերավորել գրաֆիկական օբյեկտները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական աշխատանքների միջոցով: Ուսանողին հարցեր կառաջադրվեն գործավարական աշխատանքի կազմակերպման ընդհանուր պահանջների, փաստաթղթերի հետ աշխատանքի կազմակերպական ձևերի, գործավարության կազմակերպման կառուցվածքների վերաբերյալ, կառաջադրվի ստվերավորել գրաֆիկական օբյեկտները:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե հարցերին ընդհանուր առմամբ ճիշտ է պատասխանում, թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների և գործնական աշխատանքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, գործավարության հիմունքների և փաստաթղթերի ձևավորման ընդհանուր կանոնների վերաբերյալ օրենքներ և այլ իրավական ակտեր:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 3 ժամ

Գործնական պարապմունք 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6. Կազմակերպում է փաստաթղթերի ընթացիկ պահպանությունը:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. ճիշտ է ներկայացնում գործերի անվանակարգի տեսակները:
- բ. կարողանում կազմել գործերի անվանակարգ.
- գ. մշակում է գործերի անվանակարգ.
- դ. կազմում է գործերի վերնագրերը.
- ե. ճիշտ է որոշում գործերի պահպանման ժամկետները.
- զ. ճիշտ է համարակալում (ինդեքսավորում) է գործերը.
- է. կատարում է էլեկտրոնային փաստաթղթերի պահպանում՝ ըստ կարգի:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական աշխատանքների միջոցով: Ուսանողին հարցեր կառաջադրվեն փաստաթղթերի ընթացիկ պահպանության՝ գործերի անվանակարգի տեսակների, գործերի պահպանման ժամկետների վերաբերյալ, կառաջադրվի կազմել, մշակել գործերի անվանակարգ, կազմել գործերի վերնագրերը, համարակալել (ինդեքսավորել) գործերը, կատարել էլեկտրոնային փաստաթղթերի պահպանում՝ ըստ կարգի:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե հարցերին ընդհանուր առմամբ ճիշտ է պատասխանում և կատարում է գործնական առաջադրանքները ոչ էական թերություններով:

ՄԵԹՈՂԱՔԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների և գործնական աշխատանքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն փաստաթղթերի ընթացիկ պահպանության վերաբերյալ, գործերի օրինակներ, համակարգիչներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 3 ժամ

Գործնական պարապմունք 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 7. Նախապատրաստում է փաստաթղթերը արխիվ հանձնելու համար և տիրապետում է արխիվային փաստաթղթերի օգտագործման կարգին:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

- ա. կատարում է փաստաթղթերի արժեքավորման փորձաքննություն՝ ըստ փաստաթղթերի փորձագիտական արժեքավորման չափանիշների.
- բ. նախապատրաստում (ձևավորում) է գործերը հետագա պահպանման համար և կարողանում է կազմել գործերի ցուցակներ.
- գ. հանձնում է գործերը արխիվ՝ ըստ սահմանված կարգի.
- դ. կատարում է էլեկտրոնային փաստաթղթերի արխիվային պահպանում.
- ե. կարող է կազմել և տրամադրել արխիվային տեղեկանք՝ ըստ պատշաճ կարգի.
- զ. կազմում է արխիվային պատճեն և արխիվային քաղվածք:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական աշխատանքների միջոցով: Ուսանողին հարցեր կառաջադրվեն արխիվային փաստաթղթերի օգտագործման կարգի վերաբերյալ, կառաջադրվի՝ կատարել փաստաթղթերի արժեքավորման փորձաքննություն՝ ըստ փաստաթղթերի փորձագիտական արժեքավորման չափանիշների, նախապատրաստել (ձևավորել) գործերը հետագա պահպանման համար և կազմել գործերի ցուցակներ, հանձնել գործերը արխիվ՝ ըստ սահմանված կարգի, կատարել էլեկտրոնային փաստաթղթերի արխիվային պահպանում, կազմել և տրամադրել արխիվային տեղեկանք՝ ըստ պատշաճ կարգի, կազմել արխիվային պատճեն և արխիվային քաղվածք:

Արդյունքի գնահատականը դրական է համարվում, եթե հարցերին ընդհանուր առմամբ ճիշտ է պատասխանում և կատարում է գործնական առաջադրանքները ոչ էական թերություններով:

ՄԵԹՈՂԱՔԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների և գործնական աշխատանքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ իրավական ակտեր արխիվային փաստաթղթերի օգտագործման կարգի վերաբերյալ, համակարգիչներ, արխիվային տեղեկանքներ, քաղվածքներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 3 ժամ
- Գործնական պարապմունք 4 ժամ

Ընդհանուր մասնագիտական

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-001

Մոդուլի տևողությունը 72 ժամ

- տեսական պարապմունք 39 ժամ,
- գործնական պարապմունք 33 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին իրավական նախնական և ներածական գիտելիքներ հաղորդելու համար: Մոդուլի նպատակն է սովորողին հաղորդել գիտելիքեր պետության և իրավունքի ծագման, գործողության, զարգացման հիմնական և ընդհանուր օրինաչափությունների վերաբերյալ, սովորեցնել իրավաբանական լեզուն և հիմնարար հասկացությունները, և դրանով իսկ նախապատրաստել նրան մնացած իրավական դասընթացները յուրացնելու համար, ինչպես նաև ձևավորել նախնական ընդհանուր մասնագիտական արհեստավարժություն, իրավական աշխարհայացք և իրավական մշակույթ:

Մուտքային պահանջները Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար նախնական հմտություններ և կարողություններ չեն պահանջվում:

Ուսումնառության արդյունքները.

1. Իմանալ պետության և իրավունքի հիմնական օրինաչափությունները և կատեգորիաները:
- 2.Տարբերել իրավունքի ձևերը և իրավունքի համակարգի կառուցվածքային մասերը:
3. Պատկերացնել իրավական կարգավորման կառուցակարգը, վերջինիս բաղադրատարրերը:
4. Տիրապետի իրավաստեղծագործության, դրա տեխնիկայի և նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգման հիմունքներին, իրավական տեքստերի մեկնաբանման կանոններին, հնարքներին:
5. Տիրապետում է մասնագիտական արհեստավարժության հիմունքներին:
6. Տարբերում է իրավաչափ և իրավախախտ վարքագիծը, պատկերացնում իրավաբանական պատասխանատվությունը և դրա նշանակությունը:
7. Տիրապետում է իրավագիտական լեզվին և եզրույթաբանությանը, դրսևորում է իրավական աշխարհայացք, մասնագիտական իրավական մշակույթ:

Գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Արդյունք 1. Իմանալ պետության և իրավունքի հիմնական օրինաչափությունները և կատեգորիաները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. կարողանում է բնորոշել պետության հասկացությունը, ներկայացնել նրա հատկանիշները, դերը և արտաքին ու ներքին գործառույթները, նկարագրում է պետության կառուցակարգը և հիմնավորում է իշխանությունների բաժանման սկզբունքի անհրաժեշտությունը.

բ. տարբերում է պետության ձևի բաղադրատարրերը, հատկապես պետական կառավարման հանրապետական և միապետական ձևերը.

գ. ճիշտ բնորոշում է իրավունք հասկացությունը, վերլուծում իրավունքի հատկանիշները, թվարկում է իրավունքի սկզբունքները, բացատրում դրանց բովանդակությունը և տեսագործնական նշանակությունը.

դ. գիտի թե ինչ է իրավունքի նորմը, որոնք են դրա կառուցվածքային մասերը և ինչ դեր են խաղում դրանցից յուրաքանչյուրը իրավական կարգավորման համակարգում:

Գնահատման միջոցը.

- պետության և իրավունքի հիմնական և ընդհանուր օրինաչափությունների ու հասկացությունների (պետություն, պետության գործառույթ, կառուցակարգ, ապարատ, պետության ձև, իրավունք, իրավունքի նորմ և այլն) վերլուծելու կարողություն,

- իրավական խնդիրներ լուծելու կարողություն,
- իրավաբանորեն գրագետ բանավիճելու կարողություն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 2. Տարբերել իրավունքի ձևերը և իրավունքի համակարգի կառուցվածքային մասերը:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. տարբերի իրավունքի ձևերի (աղբյուրների) տեսակները, հասկանա դրանց աստիճանակարգությունը և գործնական նշանակությունը ՀՀ իրավական համակարգում,
- բ. գիտի թե ինչ տեղ է գրավում նորմատիվ իրավական ակտը իրավունքի ձևերի համակարգում, կարող է օգտվել «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքից,
- գ. տարբերում է իրավունքի համակարգի կառուցվածքային մասերը, հատկապես իրավունքի ճյուղերը և դրանց բաժանման չափանիշները,
- դ. թվարկում է ՀՀ իրավունքի համակարգի հիմնական ճյուղերը և նկարագրում է դրանցից ամեն մեկի կարգավորման առարկան:

Գնահատման միջոցը.

- առաջարկված իրավական ակտերի դասակարգում ըստ իրավաբանական ուժի,
- «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի վրա կառուցված իրավական խնդիրներ լուծելու կարողություն,
- առաջարկված օրենսդրական նյութի ճյուղային պատկանելությունը որոշելու կարողություն,
- իրավունքի աղբյուրները թեմայի հետ կապված՝ իրավունքի աղբյուր (ձև), նորմատիվ ակտ, օրենք, ենթաօրենսդրական ակտ, նորմատիվ ակտի գործողություն և այլ հասկացություններ վերլուծելու կարողություն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ճյուղային նորմատիվ ակտեր, հատկապես «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքը, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնական՝ 5 ժամ:

Արդյունք 3. Պատկերացնել իրավական կարգավորման կառուցակարգը, վերջինիս բաղադրատարրերը:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. պատկերացնում է հասարակական կյանքում իրավական կարգավորման և իրավական ազդեցության տարբերությունը.
- բ. նկարագրում է իրավական կարգավորման կառուցակարգը (մեխանիզմը)՝ թվարկելով դրա հիմնական տարրերը

գ. կարող է կազմել իրավական կարգավորման կառուցակարգի փուլերի սխեման և բացատրել այդ:
դ. վեր է հանում այն դերը և նշանակությունը, որ կատարում են իրավագիտակցությունը և իրավական մշակույթը իրավական կարգավորման կառուցակարգում:

Գնահատման միջոցը.

- իրավական կարգավորման կառուցակարգի հիմնական հասկացությունները վերլուծելու և այդ կառուցակարգի գործողության սխեման պատկերելու կարողություն,
- իրավական խնդիրներ լուծելու կարողություն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

Արդյունք 4. Տիրապետի իրավաստեղծագործության, դրա տեխնիկայի և նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգման հիմունքներին, իրավական տեքստերի մեկնաբանման կանոններին, հնարքներին.

Կատարման չափանիշներ.

ա. կարողանում է բացատրել, թե ինչ է իրավաստեղծագործությունը, թվարկել դրա տեսակները և սկզբունքները.

բ. գիտի թե, որոնք են օրինաստեղծագործության հիմնական փուլերը և կարողանում է բացատրել դրանցից ամեն մեկի էությունը.

գ. տարբերում է նորմատիվ ակտերի համակարգման տեսակները, և տիրապետում է իրավաբանական (օրենսդրական) տեխնիկայի կանոններին «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի մակարդակով.

դ. բացատրում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման հասկացությունը, անհրաժեշտությունը և գործառույթները, տարբերում է մեկնաբանման տեսակները,

ե. ծանոթ է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման լեզվաբանական, տրամաբանական, համակարգային, նպատակային, հատուկ-իրավաբանական, գործառույթային հնարքներին:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է լուծել իրավական խնդիրներ՝ նվիրված իրավաստեղծագործությանը,
- կարողանում է հատնաբերել իրավաբանական (օրենսդրական) տեխնիկայի կանոնների խախտումները առաջադրված նորմատիվ նյութում, առաջարկում է թերությունների վերացման լուծումներ,

- հանձնարարված իրավական տեքստը կարողանում է ենթարկել լեզվաբանական, տրամաբանական, համակարգային, նպատակային, հատուկ-իրավաբանական, գործառույթային մեկնաբանման:

- իրավաբանորեն գրագետ բանավիճելու կարողություն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկակալի է էլեկտրոնային ձևով, օրենսդրական նյութի մեկնաբանման օրինակներ, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների և հանձնարարությունների շտեմարան, տրամաբանական

հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, նորմատիվ ակտերի կամ դրանց առանձին հոդվածների նախագծերի մշակման առաջադրանքներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 5. Տիրապետում է մասնագիտական արհեստավարժության հիմունքներին.

Կատարման չափանիշներ.

- ա. կարողանում է ճիշտ վերլուծել պետաիրավական երևույթները.
- բ. տարբերում է իրավունքի նորմերի կենսագործման անմիջական և միջնորդավորված ձերը.
- գ. ունի տեսական գիտելիքների կիրառման հմտություն, այսինքն՝ գիտի իրավունքի կիրառման փուլերը և կարող է դրան համապատասխան լուծել իրավական գործնական խնդիրներ.
- դ. կարողանում է ճիշտ վերլուծել իրավական նշանակության փաստերը, ընտրել համապատասխան օրենքի նորմերը և կայացնել որոշում:

Գնահատման միջոցը.

- իրավունքի կենսագործում թեմայի հիմնական հասկացությունները վերլուծելու կարողություն,
- կարողանում է առաջադրված իրավական փաստերի համար ընտրել համապատասխան նորմը, վերլուծել այն և կատարել իրավաբանական որակում
- ունի իրավական խնդիրներ լուծելու և իրավաբանորեն գրագետ բանավիճելու կարողություն,
- իրավական խնդիրները լուծելիս պահպանում է գործողությունների կատարման փուլային հերթականությունը և իրավակիրառման պահանջները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. մասնագետի հրավեր, սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:
- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 6. Տարբերում է իրավաչափ և իրավախախտ վարքագիծը, պատկերացնում իրավաբանական պատասխանատվությունը և դրա նշանակությունը:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ ներկայացնում է իրավաչափ վարքագիծը և դրա տեսակները ըստ սոցիալական նշանակության, ըստ սոցիալական շարժառիթների.
- բ. կարողանում է ճիշտ բնորոշել իրավախախտումը, վերլուծել դրա հատկանիշները, ինչպես նաև իրավախախտման իրավաբանական կազմի պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները.
- գ. տարբերում է հանցագործությունները և զանցանքները, զանցանքների տեսակները. քաղաքացիական, վարչական, կարգապահական, դատավարական.
- դ. տարբերում է իրավական պատասխանատվությունը պետական հարկադրանքի այլ տեսակներից, գիտի թե որոնք են իրավական պատասխանատվության հիմքերը, նպատակները և գործառույթները.
- ե. թվարկում է իրավական պատասխանատվության սկզբունքները և բացատրում դրանցից ամեն մեկի նշանակությունը:

Գնահատման միջոցը.

- իրավախախտում և իրավաբանական պատասխանատվություն թեմաների հիմնական հասկացությունների (իրավաչափ վարքագիծը, իրավախախտում, իրավախախտման իրավաբանական կազմ, հանցագործություն, զանցանք, իրավական պատասխանատվություն, պետական հարկադրանքի այլ տեսակներ, իրավական պատասխանատվության հիմք, իրավական պատասխանատվության

նպատակներ և գործառնություններ, իրավական պատասխանատվության սկզբունքները) վերլուծելու կարողություն, իրավաբանորեն գրագետ բանավիճելու կարողություն:

- իրավախախտման և իրավաբանական պատասխանատվության վերաբերյալ իրավական խնդիրներ լուծելու կարողություն,

- առաջադրված իրավախախտման օրինակի վրա կարողանում է առանձնացնել և վեր հանել դրա իրավաբանական կազմի տարրերը՝ օբյեկտը, օբյեկտիվ կողմը, սուբյեկտը, սուբյեկտիվ կողմը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. մասնագետի իրավիրում, սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցիչ դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 7. Տիրապետում է իրավագիտական լեզվին և եզրույթաբանությանը, դրսևորում է իրավական աշխարհայացք, մասնագիտական իրավական մշակույթ.

Կատարման չափանիշներ.

ա. խոսքը կառուցում է իրավաբանորեն ճիշտ և գրագետ՝ պահպանելով իրավական տրամաբանության կանոնները.

բ. ճիշտ է օգտագործում իրավաբանական հասկացությունները և եզրույթները, գիտի դրանց իրավական իմաստը.

գ. դրսևորում է իրավական աշխարհայացք հասարակական երևույթների գնահատման գործընթացում.

դ. ունի իրավական մշակույթ, այսինքն՝ դրսևորում է իրավաչափ վարքագիծ իրավական տեսանկյունից սահմանային իրավիճակներում:

Գնահատման միջոցը.

Այս արդյունքը ամբողջ դասընթացի գործնական հմտությունների ամփոփ պատկերն է: Մոդուլի յուրացման հետևանքով սովորողը պետք է կարողանա իր խոսքը կառուցել իրավաբանորեն ճիշտ և գրագետ՝ պահպանելով իրավական տրամաբանության կանոնները, ճիշտ օգտագործել իրավաբանական հասկացությունները և եզրույթները, դրսևորում է իրավական աշխարհայացք հասարակական երևույթների գնահատման գործընթացում:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. իրավական սոցիալական նախագծեր. սկրատյան երկխոսություն. ստեղծագործական շարադրություններ, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր, գրավոր զեկուցումներ:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական թեմաներով զեկուցումների թեմաների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

ՄՈՂՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-002

Մոդուլի տևողությունը 72 ժամ

- տեսական պարապմունք 37 ժամ,
- գործնական պարապմունք 35 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնելու սահմանադրական իրավունքի կարգավորման առարկան, աղբյուրները, ՀՀ Սահմանադրությունը, սահմանադրական կարգի հիմունքները, ընտրական համակարգի, ՀՀ պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համակարգը, առանձին տեսակի մարմինների սահմանադրաիրավական կարգավիճակի առանձնահատկությունները:

Մուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ» մոդուլը:

Ուսումնառության արդյունքները.

Արդյունք 1. Սահմանում է սահմանադրական իրավունքի կարգավորման առարկան, թվարկում է դրա հիմնական աղբյուրները:

Արդյունք 2. Բնութագրում է սահմանադրական կարգի հիմունքները և թվարկում ու բացատրում է դրա սկզբունքները:

Արդյունք 3. Սահմանում է ընտրական իրավունքի հասկացությունը և ներկայացնում է ՀՀ ընտրական օրենսգրքը:

Արդյունք 4. Իմանում է ՀՀ նախագահի ըտրության և իրավական կարգավիճակի սահմանադրական հիմունքները:

Արդյունք 5. Իմանում է ՀՀ Ազգային ժողովի կազմավորման կարգի և իրավասության սահմանադրական հիմունքները:

Արդյունք 6. Ներկայացնում է ՀՀ կառավարության կազմավորման կարգը և իրավասության հիմնական բովանդակությունը:

Արդյունք 7. Բնութագրում է պետական տեղական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական կարգավորման իրավական հիմունքները:

Մոդուլի գնահատման կարգը.Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Արդյունք 1. Սահմանում է սահմանադրական իրավունքի կարգավորման առարկան, թվարկում է դրա հիմնական աղբյուրները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. կարողանում է բնորոշել սահմանադրական իրավունքի կարգավորման առարկան և բնութագրել դրա տեղը ՀՀ իրավունքի համակարգում.

բ. թվարկում է սահմանադրական իրավունքի աղբյուրները՝ ըստ իրավաբանական ուժի.

գ. գիտի, թե ինչ է սահմանադրությունը, ինչպես է ընդունվում և փոփոխվում այն, ինչ կառուցվածք ունի ՀՀ Սահմանադրությունը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել ՀՀ սահմանադրական իրավունքի և իրավունքի այլ ճյուղերի հարաբերակցության ուրվապատկերը,

- կարողանում է վերլուծել սահմանադրական իրավունքի կարգավորման առարկան, աղբյուրների համակարգը.

- կարողանում է լուծել ուսումնական ծրագրին վերաբերող իրավական խնդիրները.

- կարողանում է կողմնորշվել ՀՀ Սահմանադրության կառուցվածքում, արագորեն գտնել իրեն հետաքրքրող նորմը, մեկնաբանել այն սահմանադրական այլ հոդվածների հետ համակարգային կապերում:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. ինտերակտիվ ելույթ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, սահմանադրական իրավունքի աղբյուր հիմնական իրավական ակտերը, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 2. Բնութագրում է սահմանադրական կարգի հիմունքները և թվարկում է ու բացատրում է դրա սկզբունքները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է սահմանադրական կարգի հիմունքների հասկացությունը և այդ ինստիտուտի նշանակությունը սահմանադրական իրավունքի համակարգում.

բ. դասակարգում է սահմանադրական կարգի հիմունքները (սկզբունքները) և ներկայացնում է դրանց բովանդակությունը.

գ. սահմանում է ՀՀ որպես պետության սահմանադրական բնութագրիչները.

դ. բացատրում է քաղաքացիական հասարակությանը վերաբերող սահմանադրական կարգի հիմունքները:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել սահմանադրական կարգի հիմունքների համակարգը պատկերող ուրվագիծները,

- կարողանում է վերլուծել առաջարկված սահմանադրական կարգի հիմունքները.

- կարողանում է լուծել ուսումնական ծրագրին վերաբերող իրավական խնդիրները.

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ Սահմանադրության 1-ի գլխի կարգավորման առարկան, կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը, մեկնաբանում է այն սահմանադրական այլ հոդվածների հետ համակարգային կապերում:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 3. Սահմանում է ընտրական իրավունքի հասկացությունը և ներկայացնում է ՀՀ ընտրական օրենսգրքը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է ընտրական իրավունքի հասկացությունը օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ իմաստներով.

բ. թվարկում և բացատրում է ընտրական իրավունքի սկզբունքները.

գ. ներկայացնում է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի կառուցվածքը.

դ. թվարկում և ներկայացնում է ընտրական գործընթացի փուլերը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է վերլուծել ընտրական իրավունքի հիմնական հասկացությունները (ընտրական իրավունք օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ իմաստներով, ընտրական իրավունքի սկզբունքները, ընտրական գործընթացի փուլերը).

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ ընտրական օրենսգրքի կարգավորման առարկան, կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն.

- կարողանում է կառուցել ընտրական գործընթացի հաջորդական փուլերի սխեման:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ ընտրական օրենսգրքը, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 6 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 4. Իմանում է ՀՀ նախագահի ընտրության և իրավական կարգավիճակի սահմանադրական հիմունքները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է ՀՀ նախագահի որպես պետության գլխի գործառույթները.

բ. ներկայացնում է ՀՀ նախագահի ընտրության կարգը.

գ. ներկայացնում է ՀՀ նախագահի լիազորությունների դադարաման հիքերը և կարգը.

դ. թվարկում է ՀՀ նախագահի լիազորությունները նրա իրավասության առանձին ոլորտներում.

ե. իմանում է ՀՀ նախագահի ընդունած ակտերը և բնութագրում է դրանց տեղը նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգում:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է պատկերել ՀՀ նախագահի լիազորությունների դասակարգման ուղղապատկերը.

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել Սահմանադրության վրա կառուցված արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրները,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ նախագահին նվիրված Սահմանադրության գլխի կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

- կարողանում է մասնակցել թեմային նվիրված դերային խաղերին:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ Սահմանադրություն, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 5. Իմանում է ՀՀ Ազգային ժողովի կազմավորման կարգի և իրավասության սահմանադրական հիմունքները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է օրենսդիր իշխանության տեղը և դերը իշխանությունների տարանջատման համակարգում.

բ. ներկայացնում է ՀՀ ազգային ժողովի ընտրության կարգը.

գ. իմանում է ՀՀ ազգային ժողովի կառուցվածքը, պատգամավորների իրավական կարագավիճակի առանձնահատկությունները.

դ. թվարկում է ՀՀ ազգային ժողովի լիազորությունները նրա իրավասության առանձին ոլորտներում.

ե. բնութագրում է օրենսդրական գործընթացը, թվարկում և նկարագրում է դրա փուլերը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել ՀՀ Ազգային ժողովի տեղը պետական մարմինների համակարգում, ինչպես նաև խորհրդարանի կառուցվածքը և լիազորությունների դասակարգման խմբերը պատկերող սխեմաներ.

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել Սահմանադրության վրա կառուցված արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրները,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ Ազգային ժողովին նվիրված Սահմանադրության գլխի կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն.

- կարողանում է մասնակցել թեմային նվիրված դերային խաղերին:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտուլքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ Սահմանադրություն, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 6. Ներկայացնում է ՀՀ կառավարության կազմավորման կարգը և իրավասության հիմնական բովանդակությունը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ներկայացնում է կառավարության տեղը պետական մարմինների համակարգում.

բ. ներկայացնում է կառավարության ձևավորման կարգը և լիազորությունների դադարաման հիմքերը և կարգը.

գ. ներկայացնում է կառավարության պատասխանատվությունը օրենսդիր իշխանության առջև.

դ. թվարկում է կառավարության լիազորությունները նրա իրավասության առանձին ոլորտներում:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել ՀՀ կառավարության տեղը պետական մարմինների համակարգում, ինչպես նաև կազմը պատկերող սխեմաներ.

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել Սահմանադրության վրա կառուցված արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրները,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ կառավարությանը նվիրված Սահմանադրության գլխի կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն.

- կարողանում է մասնակցել թեմային նվիրված դերային խաղերին:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սոկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ. համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտուլքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ Սահմանադրություն, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 7. Բնութագրում է պետական տեղական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման սահմանադրական կարգավորման իրավական հիմունքները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. տարբերում է տեղական պետական կառավարումը և տեղական ինքնակառավարումը.

բ. ներկայացնում է տեղական պետական կառավարման սահմանադրական հիքերը, մարզերի և մարզպետարանների կարգավիճակը.

գ. բնութագրում է տեղական ինքնակառավարման համակարգի հիմնական սկզբունքները.

դ. բացատրում է համայնքների իրավական կարգավիճակը.

ե. ներկայացնում է տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորման սահմանադրական հիմունքները, նրանց իրավասության հիմնական բովանդակությունը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել ՀՀ վարչատարածքային բաժանման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների համակարգը պատկերող սխեմա.

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել Սահմանադրության վրա կառուցված արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրները,

- հստակ պատկերացնում է տարածքային կառավարմանը և տեղական ինքնակառավարմանը նվիրված Սահմանադրության գլխի կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն.

- կարողանում է մասնակցել թեմային նվիրված դերային խաղերին:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ Սահմանադրություն և այլ նորմատիվ ակտեր, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

ՍՈՂՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՍԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-003

Մոդուլի տևողությունը 54 ժամ

- տեսական պարապմունք 29 ժամ,

- գործնական պարապմունք 25 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնելու մարդու իրավունքների հիմունքները, այսինքն՝ մարդու իրավունքների էությունը և դասակարգումը, մարդու անձնական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, մշակութային իրավունքները և ազատությունները, առանձին կատեգորիայի (երեխաների, կանանց, ազգային փոքրամասնությունների, փախստականների, կրոնական փոքրամասնությունների, հաշմանդամների և այլն անձանց իրավունքները, ինչպես նաև մարդու իրավունքների պաշտպանության ներպետական և միջազգային-իրավական միջոցները:

Մուտքային պահանջները այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ» և ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Սահմանում է մարդու իրավունքների հասկացությունը, բացատրում է դրա իրավական բնույթը, գերակայությունը և համընդհանրությունը.

Արդյունք 2. Թվարկում է մարդու իրավունքների ներպետական և միջազգային իրավական աղբյուրները:

Արդյունք 3. Սահմանում է քաղաքացու հասկացությունը և ներկայացնում է քաղաքացիության ինստիտուտի բովանդակությունը:

Արդյունք 4. Թվարկում և բացատրում է մարդու անձնական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, մշակութային իրավունքները:

Արդյունք 5. Բնութագրում է մարդու իրավունքների երաշխիքները:

Արդյունք 6. Թվարկում է և բացատրում է մարդու իրավունքների ներպետական և միջազգային իրավական պաշտպանության համակարգը և ինստիտուտները:

Մոդուլի գնահատման կարգը

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է

Արդյունք 1. Սահմանում է մարդու իրավունքների հասկացությունը, բացատրում է դրա իրավական բնույթը, գերակայությունը և համընդհանրությունը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է մարդու իրավունքները, բացատրում դրա բնական, բարոյական, փիլիսոփայական հիմքերը:

բ. ներկայացնում է մարդու իրավունքների իրավական բնույթը, դրա կարգավորման անհրաժեշտությունը և կարգավորման բովանդակությունը:

գ. ներկայացնում է մարդու իրավունքների գերակայությունը, հիմնարար բնույթը, ինչպես նաև իրականացման սահմանները,

դ. բնութագրում է մարդու իրավունքների սահմանափակումը, դրա անհրաժեշտությունը, սահմանափակման եղանակները:

ե. հստակ նշում է պետության պարտականությունները մարդու իրավունքների ոլորտում:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է վերլուծել մարդու իրավունքների հիմնական հասկացությունները:

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ Սահմանադրության 2-րդ գլխի կարգավորման առարկան, կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

- կարողանում է կառուցել մարդու իրավունքների դասակարգման սխեման:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ Սահմանադրություն, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,

- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 2. Թվարկում է մարդու իրավունքների ներպետական և միջազգային իրավական աղբյուրները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ներկայացնում է ՀՀ Սահմանադրությունը որպես մարդու իրավունքների աղբյուր և բացատրում է մարդու իրավունքների սահմանադրական սկզբունքները:

բ. բացատրում է մարդու իրավունքների միջազգայնացումը:

գ. թվարկում է մարդու իրավունքների համընդհանուր, տարածաշրջանային և հատուկ միջազգային հիմնական փաստաթղթերը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել մարդու իրավունքների միջազգային հիմնական փաստաթղթերի դասակարգման սխեման:

- կարողանում է օգտվել մարդու իրավունքերի միջազգային հիմնական փաստաթղթերից.
- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,
- կարողանում է որոշել ՀՀ Սահմանադրության և մարդու իրավունքերի մարդու միջազգային հիմնական փաստաթղթերի հարաբերակցությունը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, սոցիալական նախագծեր, ինտերակտիվ ելույթ, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:
- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, մարդու իրավունքերի միջազգային հիմնական փաստաթղթերի ժողովածուն, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 3. Սահմանում է քաղաքացու հասկացությունը և ներկայացնում է քաղաքացիության ինստիտուտի բովանդակությունը:

Կատարման չափանիշներ ա. տարբերում է քաղաքացի հասկացության իրավական և բարոյական հմաստները.

բ. ներկայացնում է քաղաքացիության սահմանադրական հիմունքները.

գ. թվարկում է քաղաքացիության ձեռք բերման հիմքերը.

դ. թվարկում է քաղաքացիության դադարման հիմքերը.

ե. ներկայացնում է քաղաքացիության հարցերի լուծման կարգը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,

- կարողանում է կատարել իրավաբանական խորհրդատվություն՝ քաղաքացիության հարցով դիմած «անհատին»,

- կարողանում է վերլուծել քաղաքացիության իրավական ինստիտուտի հիմնական հասկացությունները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, ինտերակտիվ ելույթ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, Քաղաքացիության մասին ՀՀ օրենքը, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 4. Թվարկում և բացատրում է մարդու անձնական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, մշակութային իրավունքները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. թվարկում և բացատրում է մարդու անձնական իրավունքները.

բ. թվարկում և բացատրում է մարդու քաղաքական իրավունքները.

գ. թվարկում և բացատրում է մարդու տնտեսական իրավունքները.

դ. թվարկում և բացատրում է մարդու սոցիալական իրավունքները.

ե. թվարկում և բացատրում է մշակութային իրավունքները.

զ. թվարկում և բացատրում է մարդու և քաղաքացու սահմանադրական պարտականությունները.

է. թվարկում է առանձին խմբերի անձանց իրավական կարգավիճակի առանձնահատկությունները:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել մարդու իրավունքների դասակարգման ուրվապատկերը,

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ Սահմանադրության 2-րդ գլխի կարգավորման առարկան, կառուցվածքը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն.

- կարողանում է կառուցել մարդու սահմանադրական պարտականությունների դասակարգման ուրվապատկերը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, ուղեղային գրոհ, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 9 ժամ,

- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 5. Բնութագրում է մարդու իրավունքների երաշխիքները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է մարդու իրավունքների երաշխիքների հասկացությունը.

բ. թվարկում է և բացատրում մարդու իրավունքների ընդհանուր երաշխիքները.

գ. թվարկում է մարդու իրավունքների սահմանադրական ընդհանուր երաշխիքները.

դ. բացատրում է մարդու իրավունքների դատական պաշտպանության բովանդակությունը և ներկայացնում ՀՀ սահմանադրական դատարանի դերը այդ գործում.

ե. ներկայացնում է մարդու իրավունքների պաշտպանի կարգավիճակը, նրա գործունեության իրավական ձևերը

զ. թվարկում է մարդու իրավունքների սահմանադրական հատուկ երաշխիքները:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել մարդու իրավունքների երաշխիքների տեսակների ուրվապատկերը,

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,

- կարողանում է կատարել իրավաբանական խորհրդատվություն՝ խախտված իրավունքների պաշտպանության հարցով դիմած «անհատին»,

- հստակ պատկերացնում է ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված մարդու իրավունքների երաշխիքների համակարգը, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող երաշխիքը և մեկնաբանում է այն.

- կարողանում կազմել դիմում՝ ողջված մարդու իրավունքների պաշտպանին:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, ինտերակտիվ ելույթ, ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնական՝ 4 ժամ:

Արդյունք 6. Թվարկում է և բացատրում է մարդու իրավունքների ներպետական և միջազգային իրավական պաշտպանության համակարգը և ինստիտուտները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. տարբերում է մարդու իրավունքներ պաշտպանության միջազգային և ներպետական համակարգերը.

բ. թվարկում է մարդու իրավունքների պաշտպանության համընդհանուր համակարգի հիմնական մարմինները և ինստիտուտները.

գ. թվարկում է մարդու իրավունքների պաշտպանության եվրոպական համակարգի հիմնական մարմինները և ինստիտուտները.

դ. ներկայացնում է մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի դիմելու հիմքերը, պայմանները, կարգը, դիմումի ընդունելիության պայմանները, գործի քննության կարգը:

ե. սահմանում է միջազգային մարդասիրական իրավունքի հասկացությունը, թվարկում հիմնական աղբյուրները, բացատրում հիմնական բովանդակությունը:

Գնահատման միջոցը.

- կարողանում է կառուցել մարդու իրավունքների միջազգային պաշտպանության համակարգի ուրվագիծերը,

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել արդյունքի ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրներ,

- կարողանում է կատարել իրավաբանական խորհրդատվություն՝ խախտված իրավունքների պաշտպանության հարցով միջազգային ատյաններին դիմող «անհատին»՝ եվրոպական դատարանի դիմելու հիքերի, պայմանների, կարգի, դիմումի ընդունելիության պայմանների, գործի քննության կարգի վերաբերյալ,

- հստակ կողմնորոշվում է ՄԻԵԿ-ի կառուցվածքում, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող երաշխիքը և մեկնաբանում է այն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր, ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտուլքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՄԻԵԿ-ի տեքստը, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնական՝ 4 ժամ:

ՍՈՂՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ»

Սողուլի դասիչը   **ԻՐԳ 4-09-004**

Սողուլի տևողությունը   72 ժամ

- տեսական պարապմունք 40 ժամ,
- գործնական պարապմունք 32 ժամ,

Սողուլի նպատակը. մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին վարչական իրավունքի հասկացությունը, վարչահրավական կարգավորման առարկան և մեթոդը, վարչական իրավունքի համակարգը, աղբյուրները, վարչական իրավունքի սուբյեկտները և դրանց իրավական կարգավիճակի առանձնահատկությունները, վարչաընթացակարգային իրավունքի հասկացությունը սովորեցնելու համար: Սողուլը միաժամանակ նպատակ ունի սովորողներին հաղորդելու գիտելիքներ հասարակական կյանքի առանձին ոլորտների վարչական կառավարման հիմունքների

վերաբերյալ: Մոդուլի ուսումնասիրության արդյունքում սովորողը պետք է իմանա վարչական իրավախախտումների մասին ՀՀ օրենսգիրքը և վարչական պատասխանատվության ենթարկելու կարգը:

Սուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ» և ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունք 1. Սահմանում է վարչական իրավունքի կարգավորման առարկան, վարչաիրավական նորմերի հատկանիշները, վարչական իրավունքի աղբյուրները ըստ դրա համակարգի.

Արդյունք 2. Պետական ծառայության անցնելու օրենսդրական ընթացակարգին համապատասխան կարող է մասնակցել պետական ծառայության պաշտոնի համար նրջույթին

Արդյունք 3. Տարբերում է վարչական իրավախախտումը այլ իրավախախտումներից.

Արդյունք 4. Վերլուծում է վարչական իրավախախտման կազմը՝ ըստ «Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենսգրքի.

Արդյունք 5. Կարողանում է արագ կողմնորոշվել «Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենսգրքի կառուցվածքում և կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում.

Արդյունք 6. Կազմում է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն և տիրապետում է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործի քննության ընթացակարգին:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ռեսուրսային արդյունք 1. Սահմանում է վարչական իրավունքի կարգավորման առարկան, վարչաիրավական նորմերի հատկանիշները, վարչական իրավունքի աղբյուրները ըստ դրա համակարգի.

Կատարման չափանիշներ

ա. տիրապետում է վարչական իրավունքի հասկացությունների ապարատին, բնութագրում նրա կարգավորման առարկան.

բ. թվարկում է վարչական իրավունքի հիմնական իստիտուտները և նկարագրում է դրանցից ամեն մեկի կարգավորման առարկան.

գ. սահմանում է վարչական իրավունքի աղբյուրների աստիճանակարգությունը, և կարող է մատնանշել վարչաիրավական կոնկրետ ինստիտուտների իրավական կարգավորման աղբյուրը:

Գնահատման միջոցը.

- վերլուծում է վարչական իրավունքի կարգավորման առարկան, աղբյուրների համակարգը.
- կառուցում է վարչական իրավունքի համակարգի սխեման,
- լուծում է ուսումնական արդյունքին վերաբերող թեստերը,
- լուծում է ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրները (կազուսները).
- կարողանում է կողմնորոշվել վարչական իրավունքի աղբյուրների, արագորեն գտնել իրեն հետաքրքրող նորմատիվ աղբյուրը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, վարչական իրավունքի ակտերի ժողովածու, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների և թեստերի շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 12 ժամ,
- գործնականը՝ 8 ժամ:

Արդյունք 2. Պետական ծառայության անցնելու օրենսդրական ընթացակարգին համապատասխան կարող է մասնակցել պետական ծառայության պաշտոնի համար նրջույթին

Կատարման չափանիշներ.

ա. տիրապետում է պետական ծառայության վերաբերյալ օրենսդրության դրույթներին և կարող է մեկնաբանել դրա սկզբունքները.

բ. տիրապետում է պետական ծառայության պաշտոնի համար մրցույթային կարգին.

գ. կարողանում է մասնակցել պետական ծառայության պաշտոնի համար մրցույթին:

Գնահատման միջոցը.

- պետական ծառայության հիմնական հասկացությունները վերլուծելու կարողություն,
- լուծում է ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրներ (կազուսներ) և թեսթեր,
- կարողանում է կազմել պետական ծառայության մրցույթին մասնակցելու փաստաթղթերի փաթեթ:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, սոցիալական նախագծեր, մասնագետի հրավիրում, ինտերակտիվ ելույթ. ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, պետական ծառայության զանազան ոլորտները կարգավորող օրենսդրական ակտեր, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների և թեսթերի շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 12 ժամ,
- գործնական՝ 8 ժամ:

Արդյունք 3. Տարբերում է վարչական իրավախախտումը այլ իրավախախտումներից.

Կատարման չափանիշներ.

ա. կարողանում է ճիշտ բնորոշել վարչական իրավախախտումը, վերլուծել դրա հատկանիշները.

բ. գիտի, թե որոնք են վարչական պատասխանատվության հիմքերը.

գ. տարբերում է վարչական պատասխանատվությունը պատասխանատվության այլ տեսակներից:

Գնահատման միջոցը.

- վերլուծում է վարչական իրավախախտում և պատասխանատվություն թեմաների հիմնական հասկացությունները, լուծում է ուսումնական արդյունքին վերաբերող թեսթերի 80 տոկոսը,
- լուծում է ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրներ (կազուսներ):

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցիչի դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների և թեսթերի շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 4. Վերլուծում է վարչական իրավախախտման կազմը՝ ըստ «Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենսգրքի.

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է վարչական իրավախախտման իրավաբանական կազմի հասկացությունը և վեր հանում դրա առանձին կողմերը.

բ. թվարկում է վարչական իրավախախտումների հիմնական տեսակային օբյեկտները.

գ. կոնկրետ հոդվածից կարողանում է վեր հանել վարչական իրավախախտման սուբյեկտը, նրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները.

դ. կոնկրետ հողվածից կարողանում է վեր հանել վարչական իրավախախտման օբյեկտիվ կողմը, դրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները.

ե. կոնկրետ հողվածից կարողանում է վեր հանել վարչական իրավախախտման սուբյեկտիվ կողմը, դրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 4 ժամ:

Արդյունք 5. Կարողանում է արագ կողմնորոշվել «Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենսգրքի կառուցվածքում և կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում.

Կատարման չափանիշներ.

ա. կարողանում է կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի` իրավախախտման կազմի վերլուծություն.

բ. կարողանում է «Վարչական իրավախախտումների մասին» ՀՀ օրենսգրքի կառուցվածքում արագ գտնել հատուկ մասի այն հողվածը, որ նախատեսված է փաստական դեպքի համար.

գ. կատարում է դեպքի` իրավախախտման հանգամանքների և հողվածի համադրում, արդյունքում իրավական որակում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 4 ժամ:

Արդյունք 6. Կազմում է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն և տիրապետում է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործի քննության ընթացակարգին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. տիրապետում է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրության բովանդակությանը ներկայացվող օրենսդրական պահանջներին.

բ. կարողանում է կազմել վարչական իրավախախտման վերաբերյալ արձանագրություն.

գ. տիրապետում է վարչական իրավախախտման վերաբերյալ գործի քննության ընթացակարգին:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 4 ժամ:

Գնահատման միջոցը 4-րդ, 5-րդ և 6-րդ ուսումնական արդյունքների համար.

- կարողանում է վերլուծել վարչական իրավախախտումների և վարչական իրավախախտումների օրենսգրքի հիմնական հասկացությունները,

- կարողանում է լուծել իրավական խնդիրներ` կառուցված վարչական իրավախախտումների օրենսգրքի վրա,

- կազմում է վարչական պատասխանատվության ենթարկելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը` պահպանելով փաստաթուղթը կազմելու կանոնները,

- հանձնարարված իրավաբանական խնդիրները (կազուսները) կարողանում է ենթարկել փաստական և իրավաբանական վերլուծության` պահպանելով մոդուլի 4-րդ, 5-րդ, 6-րդ ուսումնական արդյունքների կատարման համապատասխան չափանիշները,

- համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա կարողանում է գտնել համապատասխան նորմը, կատարել իրավաբանական որակում և կազմել վարչական իրավախախտման արձանագրության նախագիծ` պահպանելով դրան ներկայացվող պահանջները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները 4-րդ, 5-րդ և 6-րդ ուսումնական արդյունքների համար.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ` ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են` ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, վարչաիրավական կազուսների շտեմարան, կազուսների լուծման համար անհրաժեշտ նորմատիվ նյութ, հատկապես վարչական իրավախախտումների օրենսգիրքը, վարչական պատասխանատվության ենթարկելու անհատական իրավական ակտերի օրինակելի

նմուշներ, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՎԱՐՉԱՎԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹ ԵՎ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-005

Մոդուլի տևողությունը 48 ժամ,

- տեսական պարապմունք 24 ժամ,

- գործնական պարապմունք 24 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնել վարչական դատարանում և վճռաբեկ դատարանում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու դրանց պաշտոնատար անձանց վարչական և նորմատիվ ակտերի, գործողությունների կամ անգործության դեմ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց դատական պաշտպանության իրավունքի իրականացման կարգը, ինչպես նաև ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց դեմ վարչական մարմինների և պաշտոնատար անձանց հայցադիմումների քննության կարգը: Մոդուլի նպատակներից է նաև սովորողի մոտ ձևավորել գործնական հմտություններ վարչական դատավարությունում ներկայացուցչական գործառույթներ կատարելու համար:

Մուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ» և ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք», ԻՐԳ 4-09-004 «Վարչական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունք 1. Բնութագրի վարչական դատավարության հասկացությունը, սկզբունքները, խնդիրները, աղբյուրները:

Արդյունք 2. Սահմանում է վարչական դատարանի ընդդատությունը, կազմը և ինքնաբացարկը:

Արդյունք 3. Թվարկում է վարչական դատավարության մասնակիցներին, սահմանում նրանց լիազորությունները:

Արդյունք 4. Կարողանում է կատարել ներկայացուցչություն վարչական դատավարությունում:

Արդյունք 5. Թվարկի ապացույցների տեսակները վարչական դատավարությունում և բացատրի դրանք:

Արդյունք 6. Գիտի և պահպանում է դատավարական ժամկետները, ներկայացնում է դատական ծանուցման կարգը:

Արդյունք 7. Նկարագրում է գործի քննության և լուծման կարգը վարչական դատարանում, ինչպես նաև վճռաբեկ դատարանում վարչական գործերի քննության հիմքերը և կարգը:

Մոդուլի գնահատման կարգը.Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ուսումնառության արդյունք 1. Բնութագրի վարչական դատավարության հասկացությունը, սկզբունքները, խնդիրները, աղբյուրները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է սահմանում վարչական դատավարության հասկացությունը.

բ. ճիշտ է սահմանում վարչական դատավարության խնդիրները.

գ. թվարկում և բացատրում է վարչական դատավարության սկզբունքները.

դ. գիտի վարչական դատավարության իրավական աղբյուրները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,

- գործնականը՝ 2 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 2. Սահմանում է վարչական դատարանի ընդդատությունը, կազմը և ինքնաբացարկը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է սահմանում վարչական դատարանի ընդդատությունը, պատկերացնում է վարչական գործերի շրջանակը.

բ. ճիշտ է սահմանում վարչական գործերի միանձնյա քննության դեպքերը.

գ. ճիշտ է սահմանում վարչական գործերի կոլեգիալ քննության դեպքերը.

դ. կարողանում է բացահայտել դատավորի բացարկի և ինքնաբացարկի հիմքերը, հայտարարել բացարկ, նկարագրել դրա քննության կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 2 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Թվարկում է վարչական դատավարության մասնակիցներին, սահմանում նրանց լիազորությունները:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ է թվարկում վարչական դատավարության մասնակիցներին.
- բ. ճիշտ է սահմանում հայցվորի հասկացությունը, թվարկում նրա իրավունքներն ու պարտականությունները.
- գ. ճիշտ է սահմանում պատասխանողի հասկացությունը, թվարկում նրա իրավունքներն ու պարտականությունները.
- դ. ճիշտ է սահմանում վարչական դատավարությանը համահայցվորների և համապատասխանողների մասնակցությունը.
- ե. ճիշտ է սահմանում վարչական դատավարությանը երրորդ անձանց մասնակցությունը,
- զ. ճիշտ է սահմանում դատական իրավահաջորդության կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Կարողանում է կատարել ներկայացուցչություն վարչական դատավարությունում:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. Սահմանում է ներկայացուցչի դերը և գործառույթները վարչական դատավարությունում.
- բ. գիտի ներկայացուցչի իրավունքները և պարտականությունները.
- գ. կարող է կազմել ներկայացուցչի գործունեության հետ կապված իրավական փաստաթղթերի փաթեթը.
- դ. ճիշտ կատարում է ներկայացուցչի գործողությունները դատարանում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Թվարկի ապացույցների տեսակները վարչական դատավարությունում և բացատրի դրանք:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ է սահմանում ապացույցների հասկացությունը.
- բ. ճիշտ է թվարկում ապացույցների տեսակները.
- գ. կարողանում է ճիշտ ընտրել գործով անհրաժեշտ ապացույցները՝ ելնելով դրանց վերաբերելիության և թույլատրելիության կանոններից.
- դ. ճիշտ է նկարագրում ապացուցման բեռը.
- ե. ճիշտ է սահմանում է ապացուցման կարիք չունեցող փաստերը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6. Գիտի և պահպանում է դատավարական ժամկետները, ներկայացնում է դատական ծանուցման կարգը:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ է հասկանում և հաշվարկում դատավարական ժամկետները.
- գ. գիտի դատական ծախսերի կառուցվածքը և դրանց վճարման կարգը.
- դ. կարող է կազմել դատական ծանուցագիր.
- ե. ճիշտ է ներկայացնում պատշաճ դատական ծանուցման կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 7. Նկարագրում է գործի քննության և լուծման կարգը վարչական դատարանում, ինչպես նաև վճարել դատարանում վարչական գործերի քննության հիմքերը և կարգը:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ ներկայացնում է գործի քննության ընթացակարգը վարչական դատարանում.

բ. գիտի վարչական դատարանի դատական ակտերը և դրանց ուժի մեջ մտնելու ժամկետը.
գ. ճիշտ թվարկում է վճռաբեկ բողոք բերելու իրավունք ունեցող անձանց և վճռաբեկ բողոք բերելու հիմքերը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի «Վարչական վարույթ և դատավարություն» մոդուլի արդյունքների ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը ահատատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է վարչական վարույթի և դատավարության վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Սովորողը օգտագործելով տրամադրված միջոցները պետք է կարողանա կազմել դիմումներ և հայցադիմումներ, պահպանելով դրանց բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները:

Վարչական վարույթի և դատավարության իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում (հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն, դատական ներկայացուցչություն, դատական նիստ) պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները: Իրավաբանական գործի նյութերի հիման վրա նախապատրաստում է դատական ճառ և արդյունքի կատարման չափանիշներին համապատասխան կառուցում է դատական ելույթը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սոկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, վարչական վարույթի և դատավարության վերաբերյալ օրենքները, մոդուլի ծրագիրն դատավարական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ»

Մոդուլի դասիչը՝ ԻՐԳ 4-09-006

Մոդուլի տևողությունը 54 ժամ

Տեսական պարապմունք 26 ժամ

Գործնական աշխատանք 28 ժամ

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին հաղորդելու գիտելիքներ քրեական իրավունքի հասկացության, սկզբունքների, համակարգի, աղբյուրների, քրեական պատասխանատվության հիմքերի, հանցագործության և հանցակազմի հասկացության, տեսակների, հանցակազմի տարրերի, հանցագործության փուլերի, հանցակցության,

քրեական պատիժների հասկացության և տեսակների, պատժի նշանակման կարգի, քրեական պատասխանատվությունից և պատժից ազատելու կարգի, քրեական իրավունքի հատուկ մասի հասկացության, ընդհանուր բնութագրի, տնտեսական ոլորտի, հասարակական անվտանգության և հասարակական կարգի դեմ ուղղված հանցագործությունների իմացություն:

Մուտքային պահանջները

Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-004 «Վարչական իրավունք» մոդուլները:

Մոդուլի գնահատման կարգը

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. Սահմանում է քրեական իրավունքի հասկացությունը, աղբյուրները, թվարկում և բացատրում է քրեական իրավունքի սկզբունքները.
2. Սահմանում է հանցագործության հասկացությունը և հատկանիշները, հանցագործության տեսակները, հանցագործության փուլերը.
3. Բացատրում է քրեական պատասխանատվության հիմքը, վերլուծում հանցակազմի տարրերը և նկարագրում դրանցից ամեն մեկի պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները.
4. Սահմանում է հանցակցության հասկացությունը և թվարկում է հանցակիցների տեսակները.
5. Սահմանում է քրեական պատժի հասկացությունը և թվարկում է դրա տեսակները, բացատրում պատիժների նշանակման կարգը.
6. Կարողանում է արագ կողմնորոշվել քրեական օրենսգրքի կառուցվածքում և կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Սահմանում է քրեական իրավունքի հասկացությունը, աղբյուրները, թվարկում և բացատրում է քրեական իրավունքի սկզբունքները:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

- ա. տիրապետում է քրեական իրավունքի հասկացությունների ապարատին, բնութագրում նրա կարգավորման առարկան.
- բ. թվարկում է քրեական իրավունքի հիմնական իստիտուտները և նկարագրում է դրանցից ամեն մեկի կարգավորման առարկան.
- գ. կարողանում է ներկայացնել քրեական օրենսգրքի կառուցվածքը, բացատրել քրեական իրավունքի ընդհանուր և հատուկ մասերի հարաբերակցությունը.
- դ. տիրապետում է ժամանակի ընթացքում և տարածության մեջ քրեական օրենքի գործողության կանոններին:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի կամ թեստերի միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվեն բանավոր հարցեր կամ թեստեր քրեական իրավունքի հասկացության, աղբյուրների, սկզբունքների վերաբերյալ՝ ըստ կատարման չափանիշների:

Ստորև ներկայացվում են արդյունքի ծրագրային մանրամասները՝

քրեական իրավունքի հասկացությունների ապարատը, կարգավորման առարկան, հիմնական իստիտուտները և դրանցից ամեն մեկի կարգավորման առարկան, քրեական օրենսգրքի կառուցվածքը, քրեական իրավունքի ընդհանուր և հատուկ մասերի հարաբերակցությունը, ժամանակի ընթացքում և տարածության մեջ քրեական օրենսգրքի գործողության կանոններ:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) կամ թեստերի 80 տոկոսին:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, քրեական օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- տեսական պարապմունք 4 ժամ,
- գործնական պարապմունք 4 ժամ,

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Սահմանում է հանցագործության հասկացությունը և հատկանիշները, հանցագործության տեսակները, հանցագործության փուլերը.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. կարողանում է ճիշտ բնորոշել հանցագործությունը, վերլուծել դրա հատկանիշները.

բ. որոշում է հանցագործության տեսակը՝ ելնելով հատուկ մասի հողվածի սանկցիայում նախատեսված քրեական պատժատեսակից.

գ. որոշում է հանցագործության փուլը՝ հանցավոր կոնկրետ արարքների նկարագրությունից ելնելով:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի կամ թեստերի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվեն բանավոր հարցեր կամ թեստեր հանցագործության հասկացության և հատկանիշների, հանցագործության տեսակների, հանցագործության փուլերի վերաբերյալ՝ ըստ կատարման չափանիշների, գործնականում կառաջադրվի որոշել՝ հանցագործության տեսակը՝ ելնելով հատուկ մասի հողվածի սանկցիայում նախատեսված քրեական պատժատեսակից, հանցագործության փուլը՝ հանցավոր կոնկրետ արարքների նկարագրությունից ելնելով:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) կամ թեստերի 80 տոկոսին և գործնականում կարողանում է ճիշտ որոշել հանցագործության տեսակը՝ ելնելով հատուկ մասի հողվածի սանկցիայում նախատեսված քրեական պատժատեսակից, հանցագործության փուլը՝ հանցավոր կոնկրետ արարքների նկարագրությունից ելնելով:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՈՒՍՈՒՐՄՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, քրեական օրենսգիրք դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- տեսական պարապմունք 4 ժամ,
- գործնական պարապմունք 4 ժամ,

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Բացատրում է քրեական պատասխանատվության հիմքը, վերլուծում հանցակազմի տարրերը և նկարագրում դրանցից ամեն մեկի պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. գիտի թե որն է քրեական պատասխանատվության հիմքը.

բ. թվարկում և բացատրում է քրեական պատասխանատվությունից և պատժից ազատելու հիմքերը և կարգը.

գ. սահմանում է հանցակազմի հասկացությունը և վեր հանում դրա առանձին կողմերը.

դ. թվարկում է հանցագործությունների հիմնական տեսակային օբյեկտները.

ե. կոնկրետ հողվածից կարողանում է վեր հանել հանցագործության սուբյեկտը, նրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները.

զ. կոնկրետ հողվածից կարողանում է վեր հանել հանցանքի օբյեկտիվ կողմը, դրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները.

է. կոնկրետ հողվածից կարողանում է վեր հանել հանցանքի սուբյեկտիվ կողմը, դրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի կամ թեստերի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվեն բանավոր հարցեր կամ թեստեր քրեական պատասխանատվության հիմքերի, հանցակազմի տարրերի և դրանցից ամեն մեկի պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշների վերաբերյալ՝ ըստ կատարման չափանիշների, գործնականում կառաջադրվի՝ կոնկրետ հողվածից վեր հանել՝ հանցագործության սուբյեկտը, նրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները, հանցանքի օբյեկտիվ կողմը, դրան բնորոշ պարտադիր և

Ֆակուլտատիվ հատկանիշները, սուբյեկտիվ կողմը, դրան բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները:

Ստորև ներկայացվում են արդյունքի ծրագրային մանրամասները՝

քրեական պատասխանատվության հիմքը, քրեական պատասխանատվությունից և պատժից ազատելու հիմքերը և կարգը, հանցակազմի հասկացությունը և դրա առանձին կողմերը, հանցագործությունների հիմնական տեսակային օբյեկտները:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) կամ թեստերի 80 տոկոսին և գործնականում կարողանում է կոնկրետ հողվածից վեր հանել՝ հանցագործության սուբյեկտը, հանցանքի օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ կողմերը, դրանց բնորոշ պարտադիր և ֆակուլտատիվ հատկանիշները:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, քրեական օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- տեսական պարապմունք 5 ժամ,
- գործնական պարապմունք 4 ժամ,

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Սահմանում է հանցակցության հասկացությունը և թվարկում է հանցակիցների տեսակները:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

ա. ճիշտ սահմանում է հանցակցության հասկացությունը, թվարկում է հանցակիցների տեսակները.

բ. հանցավոր խմբի կողմից կատարված կոնկրետ հանցանքի վրա մատնանշում է հանցանք կատարողին.

գ. հանցավոր խմբի կողմից կատարված կոնկրետ հանցանքի վրա մատնանշում է հանցանք կազմակերպչին.

դ. հանցավոր խմբի կողմից կատարված կոնկրետ հանցանքի վրա մատնանշում է դրդողին.

ե. հանցավոր խմբի կողմից կատարված կոնկրետ հանցանքի վրա մատնանշում է օժանդակողին:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի կամ թեստերի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ռեսուրսները կառաջադրվեն բանավոր հարցեր կամ թեստեր հանցակցության հասկացության և հանցակիցների տեսակների վերաբերյալ՝ ըստ կատարման չափանիշների, գործնականում կառաջադրվի՝ հանցավոր խմբի կողմից կատարված կոնկրետ հանցանքի վրա մատնանշել հանցանք կատարողին, կազմակերպչին, դրդողին, օժանդակողին:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) կամ թեստերի 80 տոկոսին և գործնականում կարողանում է հանցավոր խմբի կողմից կատարված կոնկրետ հանցանքի վրա մատնանշել հանցանք կատարողին, կազմակերպչին, դրդողին, օժանդակողին:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, քրեական օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- տեսական պարապմունք 4 ժամ,
- գործնական պարապմունք 4 ժամ,

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Սահմանում է քրեական պատժի հասկացությունը և թվարկում է դրա տեսակները, բացատրում պատիժների նշանակման կարգը:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. մատնանշում է քրեական պատժի տարբերությունը իրավաբանական պատասխանատվության այլ տեսակներից.

բ. թվարկում է քրեական պատիժների տեսակները, բացատրում դրանց կատարման կարգը.

գ. կոնկրետ հանցավոր արարքում վեր է հանում պատասխանատվությունը մեղմացնող և խստացնող հանգամանքները.

դ. բացատրում է պատիժների նշանակման սկզբունքները:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի կամ թեստերի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվեն բանավոր հարցեր կամ թեստեր քրեական պատժի հասկացության, դրա տեսակների, նշանակման սկզբունքների, նշանակման կարգի, կատարման կարգի, իրավաբանական պատասխանատվության այլ տեսակներից քրեական պատժի տարբերության վերաբերյալ, գործնականում կառաջադրվի՝ կոնկրետ հանցավոր արարքում վեր հանել պատասխանատվությունը մեղմացնող և խստացնող հանգամանքները:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) կամ թեստերի 80 տոկոսին և կարողանում է ճիշտ կատարել գործնական առաջադրանքը:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, քրեական օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- տեսական պարապմունք 4 ժամ,
- գործնական պարապմունք 4 ժամ,

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6. Կարողանում է արագ կողմնորոշվել քրեական օրենսգրքի կառուցվածքում և կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. կարողանում է կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի՝ հանցագործության կազմի վերլուծություն.

բ. կարողանում է քրեական օրենսգրքի կառուցվածքում արագ գտնել հատուկ մասի այն հոդվածը, որը նախատեսված է այդ դեպքի համար.

գ. կատարում է դեպքի՝ հանցագործության հանգամանքների և հոդվածի համադրում, արդյունքում իրավական որակում:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվեն՝ հարցեր քրեական օրենսգրքի կառուցվածքի վերաբերյալ, կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում՝ հանցագործության կազմի վերլուծություն, քրեական օրենսգրքի կառուցվածքում արագ գտնել հատուկ մասի այն հոդվածը, որը նախատեսված է այդ դեպքի համար, կատարել դեպքի՝ հանցագործության հանգամանքների և հոդվածի համադրում, արդյունքում իրավական որակում տալ:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, քրեական օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- տեսական պարապմունք 5 ժամ,
- գործնական պարապմունք 8 ժամ,

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ»

Մոդուլի դասիչը՝ ԻՐԳ 4-09-007

Մոդուլի տևողությունը 54 ժամ

- Տեսական պարապմունք 26 ժամ
- Գործնական աշխատանք 28 ժամ

Մոդուլի նպատակը՝ Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին քրեական դատավարության հիմնական դրույթները, դատավարության մասնակիցների հիմնական իրավունքերը և պարտականությունները, դատավարության փուլերը, դատական քննության կարգը, սովորեցնելու համար: Մոդուլի գործնական նպատակներն են դատական նիստերի քարտուղարի, ինչպես նաև դատական կարգադրիչի հմտությունների ձևավորումը, ինչպես նաև քրեական գործով տուժողի, քաղաքացիական հայցվորի, քաղաքացիական պատասխանողի ներկայացուցչի հմտությունների ձևավորումը:

Մուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք», ԻՐԳ 4-09-003 «Մարդու իրավունքներ» և ԻՐԳ 4-09-006 «Քրեական իրավունք» մոդուլները:

ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ.

1. Ճիշտ է ներկայացնում քրեական դատավարության հիմնական դրույթները.
2. Կարողանում է արագ կողմնորոշվել քրեական դատավարության օրենսգրքի կառուցվածքում և կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում.
3. Կարողանում է իրականացնել ներկայացուցչություն քրեական գործերով.
4. Տիրապետում է դատական ծանուցման կարգին և դատական քննության կարգին.
5. Կարողանում է կազմել դատական նիստի արձանագրություն.

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Ճիշտ է ներկայացնում քրեական դատավարության հիմնական դրույթները.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

- ա. բացատրում է քրեական դատավարության իրավունքի հիմնական հասկացությունները.
- բ. բնորոշում է քրեական դատավարության իրավունքը, թվարկում և նկարագրում դրա փուլերը.
- գ. թվարկում և բացատրում է քրեական դատավարության իրավունքի սկզբունքները.
- դ. թվարկում է քրեական դատավարության սուբյեկտներին և բացատրում նրանց կարգավիճակի առանձնահատկությունները.
- ե. ներկայացնում է բացարկի ինստիտուտը:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 5 ժամ
- Գործնական ուսուցում 5 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Կարողանում է արագ կողմնորոշվել քրեական դատավարության օրենսգրքի կառուցվածքում և կատարել հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

- ա. կարողանում է ներկայացնել քրեական դատավարության օրենսգիրքը և դրա կառուցվածքը.
- բ. կատարում է հանձնարարված փաստական դատավարական իրադրությունը կարգավորող նորմի որոնում և մեկնաբանություն.

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 6 ժամ
- Գործնական պարապմունք 6 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Կարողանում է իրականացնել ներկայացուցչություն քրեական գործերով.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. ճիշտ է ներկայացնում քաղաքացիական հայցվորի և պատասխանողի կարգավիճակը քրեական դատավարությունում, նրանց իրավունքները և պարտականությունները.

բ. ճիշտ է ներկայացնում քաղաքացիական հայցվորի և պատասխանողի ներկայացուցիչների կարգավիճակը քրեական դատավարությունում, ներկայացուցչության հիմքերը, պատրաստում է ներկայացուցչի լիազորագիր.

գ. ճիշտ թվարկում և մեկնաբանում է քաղաքացիական հայցվորի և պատասխանողի ներկայացուցիչների իրավունքները և պարտականությունները.

դ. ճիշտ է մշակում գործով դիրքորոշումը, ձևակերպում է այն դատարան ներկայացվող փաստաթղթում՝ ելնելով իր դատավարական դերից (քաղաքացիական հայցվոր կամ պատասխանող):

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 6 ժամ

Գործնական պարապմունք 6 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Տիրապետում է դատական ծանուցման կարգին և դատական քննության կարգին.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. սահմանում է դատական ծանուցագրի հասկացությունը, ներկայացնում է ծանուցագրի բովանդակությունը.

բ. թվարկում և բացատրում է դատական քննության փուլերը.

գ. ներկայացնում է դատական քննության ընդհանուր պայամանները.

դ. ներկայացնում է դատական նիստի նախապատրաստական մասը.

ե. ներկայացնում է դատաքննության կարգը.

զ. ներկայացնում է դատական վիճաբանությունները և ամբաստանյալի վերջին խոսքը:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 6 ժամ

Գործնական պարապմունք 6 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Կարողանում է կազմել դատական նիստի արձանագրություն.

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ

ա. սահմանում է դատական նիստերի քարտուղարի կարգավիճակը, թվարկում պարտականությունները.

բ. ներկայացնում է դատական նիստի արձանագրության բովանդակությունը.

գ. կարող է կազմել դատական նիստի արձանագրություն օրենքի բոլոր պահանջների պահպանմամբ.

դ. ներկայացնում է քրեական գործով մասնակցող անձանց իրավունքները՝ կապված արձանագրության հետ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 3 ժամ

Գործնական պարապմունք 5 ժամ

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի քաղաքացիական դատավարություն մոդուլի արդյունքների ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները (քրեական դատավարության իրավունքը, դրա փուլերը, քրեական դատավարության իրավունքի սկզբունքները, քրեական դատավարության սուբյեկտներն և նրանց կարգավիճակի առանձնահատկությունները, բացարկի ինստիտուտը, ներկայացուցչությունը քրեական գործերով, քաղաքացիական հայցվորի և պատասխանողի կարգավիճակը քրեական դատավարությունում, նրանց իրավունքները և պարտականությունները, քաղաքացիական հայցվորի և պատասխանողի ներկայացուցիչների կարգավիճակը քրեական դատավարությունում, ներկայացուցչության հիմքերը, դատական ծանուցման և դատական քննության կարգը, դատական ծանուցագրի հասկացությունը և բովանդակությունը, դատական քննության փուլերը, դատական քննության ընդհանուր պայամանները, դատական նիստի նախապատրաստական մասը, դատաքննության կարգը, դատական վիճաբանությունները և ամբաստանյալի վերջին խոսքը, դատական նիստի արձանագրություն, դատական նիստերի քարտուղարի կարգավիճակը, դատական նիստի արձանագրություն, քրեական գործով մասնակցող անձանց իրավունքները՝ կապված արձանագրության հետ), լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման

վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է քրեական դատավարության վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Սովորողը օգտագործելով տրամադրված միջոցները պետք է կարողանա կազմել դատավարական փաստաթղթեր (ներկայացուցչի լիազորագիր, դատական նիստի արձանագրություն, ծանուցագիր և այլն) պահպանելով դրանց բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները, քրեական գործի հիման վրա մշակել գործով դիրքորոշումը, ձևակերպել այն դատարան ներկայացվող փաստաթղթում՝ ելնելով իր դատավարական դերից (քաղաքացիական հայցվոր կամ պատասխանող):

Քրեական դատավարության իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում (հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն, դատական ներկայացուցչություն, դատական նիստ) պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները: Իրավաբանական գործի նյութերի հիման վրա նախապատրաստում է դատական ճառ և արդյունքի կատարման չափանիշներին համապատասխան կառուցում է դատական ելույթը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցիր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պատառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, քրեական դատավարության օրենսգիրքը, մոդուլի ծրագրի դատավարական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՔԱՂԱՔԱՑԻՎԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-008

Մոդուլի տևողությունը 72 ժամ

- տեսական պարապմունք 42 ժամ,

- գործնական պարապմունք 30 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնել քաղաքացիական իրավունքի կարգավորման առարկան, հիմնական հասկացությունները, սուբյեկտները, քաղաքացիական իրավահարաբերությունների օբյեկտները, սեփականության իրավունքի հասկացությունը, սեփականության ձևերը և տեսակները, սեփականության իրավունքի ձեռք բերման և դադարման եղանակները, գործարքները և նրանց վավերության պայմանները, քաղաքացիական իրավունքում ժամկետները, ներկայացուցչությունը և հայցային վաղեմությունը, քաղաքացիական իրավունքների բովանդակությունը, դրանց իրացման և պաշտպանության ձևերը, քաղաքացիաիրավական պատասխանատվության տեսակները և այլ ինստիտուտները:

Մուտքային պահանջները Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք», ԻՐԳ 4-09-004 «Վարչական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Իմանում է քաղաքացիական իրավունքի հիմնական հասկացությունները և սահմանում է քաղաքացիական իրավունքը, դրա կարգավորման առարկան, սկզբունքները, սուբյեկտները:

Արդյունք 2. Իմանում է քաղաքացիական իրավունքի աղբյուրները, կարողանում արագ կողմնորոշվել քաղաքացիական օրենսգրքի կառուցվածքում՝ կատարելով հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում:

Արդյունք 3. Սահմանում է իրավաբանական անձը որպես քաղաքացիական իրավունքի սուբյեկտ և տարբերում դրանց տեսակները.

Արդյունք 4. Տիրապետում է քաղաքացիական իրավունքի գործարքներ, ներկայացուցչություն, հայցային վաղեմություն ինստիտուտների իրավական բովանդակությանը.

Արդյունք 5. Տիրապետում է պարտավորություններ քաղաքացիական-իրավական ինստիտուտի բովանդակությանը.

Արդյունք 6. Տիրապետում է ժառանգական իրավունք ինստիտուտի բովանդակությանը.

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ուսումնառության արդյունք 1. Իմանում է քաղաքացիական իրավունքի հիմնական հասկացությունները և սահմանում է քաղաքացիական իրավունքը, դրա կարգավորման առարկան, սկզբունքները, սուբյեկտները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. բացատրում է քաղաքացիական իրավունքի հիմնական հասկացությունները.

բ. բնորոշում է քաղաքացիական իրավունքը, դրա կարգավորման առարկան.

գ. թվարկում և բացատրում է քաղաքացիական իրավունքի սկզբունքները.

դ. սահմանում է քաղաքացիները որպես քաղաքացիական իրավունքի սուբյեկտ.

ե. բացատրում է քաղաքացու իրավունակությունը և գործունակությունը, թվարկում գործունակության տեսակները.

զ. թվարկում է քաղաքացիական իրավահարաբերությունների օբյեկտները.

է. սահմանում է սեփականության իրավունքի հասկացությունը, տարբերում է սեփականության ձևերը և տեսակները, թվարկում է սեփականության իրավունքի ձեռք բերման և դադարման եղանակները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 7 ժամ,

- գործնականը` 5 ժամ:

Արդյունք 2. Իմանում է քաղաքացիական իրավունքի աղբյուրները, կարողանում արագ կողմնորոշվել քաղաքացիական օրենսգրքի կառուցվածքում` կատարելով հանձնարարված փաստական դեպքի իրավական վերլուծություն և որակում.

Կատարման չափանիշներ.

ա. թվարկում է քաղաքացիական իրավունքի աղբյուրները.

բ. ներկայացնում է քաղաքացիական օրենսգրքի կառուցվածքը, բացատրում դրա բաժինների և գլուխների հարաբերակցությունը.

գ. ճիշտ է սահմանում ժամանակի ընթացքում և տարածության մեջ քաղաքացիական օրենքի գործողության կանոնները.

դ. կարողանում է քաղաքացիական օրենսգրքի կառուցվածքում արագ գտնել այն նորմերը, որոնք նախատեսված են հանձնարարված կենսական դեպքի համար:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 7 ժամ,

- գործնականը` 5 ժամ:

Արդյունք 3. Սահմանում է իրավաբանական անձը որպես քաղաքացիական իրավունքի սուբյեկտ և տարբերում դրանց տեսակները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է սահմանում իրավաբանական անձ հասկացությունը և հատկանիշները.

բ. տարբերում է իրավաբանական անձանց տեսակները, կատարում դրանց դասակարգում.

գ. մատնանշում է տնտեսական ընկերակցությունների և տնտեսական ընկերությունների տեսակների տարբերությունները.

դ. սահմանում է իրավաբանական անձի իրավասուբյեկտությունը, տարբերում իրավաբանական անձի մարմինը և իրավաբանական անձի ներկայացուցիչը.

ե. կարողանում է ներկայացնել իրավաբանական անձի պարտադիր պետական գրանցման կարգը և իրավաբանական անձի հիմնադիր փաստաթղթի բովանդակությունը.

զ. կարող է բացատրել իրավաբանական անձի և նրա արտադրանքի անհատականացումը.

է. ճիշտ է սահմանում իրավաբանական անձի լուծարումը և ներկայացնում լուծարման կարգը.

ը. տարբերում է իրավաբանական անձի վերակազմակերպման եղանակները (միաձուլում, միացում, բաժանում, առանձնացում, վերակազմավորում):

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 4. Տիրապետում է քաղաքացիական իրավունքի գործարքներ, ներկայացուցչություն, հայցային վաղեմություն ինստիտուտների իրավական բովանդակությամբ.

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ է սահմանում գործարք հասկացությունը, դասակարգում դրա տեսակները.
- բ. ճիշտ է սահմանում գործարքների ձևերը, ներկայացնում ձևին ներկայացվող պահանջները և դրանց հետևանքները.
- գ. տարբերում վավեր և անվավեր գործարքները, անվավեր գործարքների տեսակները և դրանց հետևանքները.
- դ. ճիշտ է սահմանում ներկայացուցչություն ինստիտուտը, կարողանում է կազմել քաղաքացիական ներկայացուցչության լիազորագիր.
- ե. ճիշտ է սահմանում հայցային վաղեմություն հասկացությունը, տարբերում է դրա կասեցումը, ընդհատումը, վերականգնումը.

զ. թվարկում է այն պահանջները, որոնց վրա հայցային վաղեմություն չի տարածվում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 5. Տիրապետում է պարտավորություններ քաղաքացիական-իրավական ինստիտուտի բովանդակությամբ.

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ է սահմանում պարտավորության հասկացությունը և ներկայացնում կողմերի կարգավիճակը.
- բ. դասակարգում է պարտավորությունները.
- գ. ճիշտ է ներկայացնում պարտավորությունների պատշաճ կատարումը, թվարկում պարտավորությունների կատարման ապահովման եղանակները.
- դ. ճիշտ է սահմանում պարտավորության խախտում հասկացությունը և թվարկում պարտավորությունները խախտելու համար պատասխանատվության միջոցները.
- ե. թվարկում է պարտավորությունների դադարման հիմքերը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Արդյունք 6. Տիրապետում է ժառանգական իրավունք ինստիտուտի բովանդակությամբ.

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ճիշտ է բնութագրում ժառանգական իրավունքի ընդհանուր դրույթները.
- բ. տարբերում է ժառանգությունն ըստ կտակի և օրենքի ինստիտուտները.
- գ. նկարագրում է ժառանգությունն ընդունելու, բաժանելու, պահպանելու, կառավարելու, ձևակերպելու կարգը.
- դ. ներկայացնում է ժառանգությունից հրաժարվելը և դրա կարգը.
- ե. սահմանում է գույքի առանձին տեսակների ժառանգության առանձնահատկությունները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները, դերային խաղերը:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի քաղաքացիական իրավունքի մոդուլի արդյունքների ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է քաղաքացիական օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Սովորողը օգտագործելով տրամադրված միջոցները պետք է կարողանա կազմել համապատասխան իրավաբանական փաստաթղթերը՝ լիազորագի, անդորագիր, կտակ և այլն, պահպանելով դրանց բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները:

Քաղաքացիական իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում (հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն, ներկայացուցչություն) պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային զրոհ, ունեցիր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, քաղաքացիական օրենսգիրքը, մոդուլի ծրագրի իրավաբանական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՔԱՂԱՔԱՑԻՎԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-009

Մոդուլի տևողությունը 54 ժամ

- տեսական պարապմունք 28 ժամ,

- գործնական պարապմունք 26 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին քաղաքացիական դատավարության հիմնական դրույթները (ենթակայություն, ընդդատություն, հայց), դատական ապացուցում և ապացույցները, դատավարության մասնակիցների հիմնական իրավունքները և պարտականությունները, դատավարության փուլերը, դատական քննության կարգը, դատական որոշումների բողոքարկման, վերանայման և կատարողական վարույթի, դատական որոշումների, քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանության ոչ դատական ձևերի (նոտարիատ, միջնորդ դատարան և արբիտրաժ) սովորեցնելու համար: Մոդուլի գործնական նապատակներն են դատական ներկայացուցչի և դատական նիստերի քարտուղարի, ինչպես նաև դատական կարգադրիչի հմտությունների ձևավորումը:

Մուտքային պահանջները Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Ներկայացնում է քաղաքացիական դատավարության հիմնական դրույթները:

Արդյունք 2. Կարողանում է իրականացնել ներկայացուցչություն քաղաքացիական գործերով:

Արդյունք 3. Տիրապետում է դատական ծանուցման կարգին և կարողանում է կազմել դատական նիստի արձանագրություն:

Արդյունք 4. Կարողանում է պատրաստել հայցադիմում և որոշել դրան կցվող փաստաթղթերի շրջանակը:

Արդյունք 5. Կարողանում է պատրաստել դիմումներ հատուկ հայցային և հատուկ վարույթների գործերով:

Արդյունք 6. Կարողանում է պատրաստել վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոք քաղաքացիական գործով:
Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Արդյունք 1. Ներկայացնում է քաղաքացիական դատավարության հիմնական դրույթները:
Կատարման չափանիշներ.

ա. բացատրում է քաղաքացիական դատավարության իրավունքի հիմնական հասկացությունները (ենթակայություն, ընդդատություն, հայց և այլն).

բ. բնորոշում է քաղաքացիական դատավարության իրավունքը, թվարկում դրա փուլերը.

գ. թվարկում և բացատրում է քաղաքացիական դատավարության իրավունքի սկզբունքները.

դ. թվարկում է քաղաքացիական դատավարության սուբյեկտներին և բացատրում նրանց կարգավիճակի առանձնահատկությունները.

ե. ներկայացնում է բացարկի ինստիտուտը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 6 ժամ,

- գործնականը` 4 ժամ:

Արդյունք 2. Կարողանում է իրականացնել ներկայացուցչություն քաղաքացիական գործերով:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ներկայացնում է ներկայացուցիչների միջոցով քաղաքացիական գործերի վարման կարգը.

բ. թվարկում է այն անձանց, ովքեր կարող են լինել ներկայացուցիչներ.

գ. գիտի ներկայացուցչի լիազորությունները և կարողանում է իրականացնել նրա լիազորությունների ձևակերպում.

դ. ելնելով իր դատավարական դերից և գործառույթից ճիշտ մշակում է գործով դիրքորոշումը, ձևակերպում է այն դատարան ներկայացվող փաստաթղթում (հայցվորի համար հայցադիմումը, պատասխանողի համար գրավոր առարկությունները):

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,

- գործնականը` 5 ժամ:

Արդյունք 3. Տիրապետում է դատական ծանուցման կարգին և կարողանում է կազմել դատական նիստի արձանագրություն:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է դատական ծանուցագրի հասկացությունը, ներկայացնում է ծանուցագրի բովանդակությունը.

բ. սահմանում է դատական նիստերի քարտուղարի կարգավիճակը, թվարկում պարտականությունները.

գ. ներկայացնում է դատական նիստի արձանագրության բովանդակությունը, կարող է կազմել արձանագրություն.

դ. իմանում է գործով մասնակցող անձանց իրավունքները` կապված արձանագրության հետ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,

- գործնականը` 4 ժամ:

Արդյունք 4. Կարողանում է պատրաստել հայցադիմում և որոշել դրան կցվող փաստաթղթերի շրջանակը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. կարողանում է ճիշտ և հմուտ նախապատրաստել քաղաքացիական հայցադիմում.

բ. ճիշտ է որոշում վեճի ուղղվածությունը, հայցապահանջը, հայցագինը.

գ. կարողանում է ճիշտ որոշել հայցադիմումին կից փաստաթղթերի շրջանակը:

դ. պատրաստում է դատարանին ուղղված միջնորդություն հայցի ապահովման համար:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

տեսական` 4 ժամ,

գործնականը` 4 ժամ:

Արդյունք 5. Կարողանում է պատրաստել դիմումներ հատուկ հայցային և հատուկ վարույթների գործերով:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է հատուկ հայցային և հատուկ վարույթների տեսակները.

բ. ճիշտ է որոշում վարույթի տեսակը և դրանից ելնելով վեճի ուղղվածությունը.

գ. օգտվելով քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքից կարողանում է ճիշտ նախապատրաստել դիմում այդ գործերով:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

Արդյունք 6. Կարողանում է պատրաստել վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոք քաղաքացիական գործով:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ ներկայացնում է գործի քննության ընթացակարգը վերաքննիչ դատարանում.

բ. ճիշտ թվարկում է վճռաբեկ բողոք բերելու իրավունք ունեցող անձանց և վճռաբեկ բողոք բերելու հիմքերը.

գ. կարողանում է պատրաստել վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոք.

դ. սահմանում է կատարողական վարույթի հիմնական դրույթները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 4 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի քաղաքացիական դատավարություն մոդուլի արդյունքների ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները (քաղաքացիական դատավարություն, դատական, ենթակայություն, ընդդատություն, հայց, հայցապահանջը, հայցադիմումին կից փաստաթղթեր, հայցագինը, քաղաքացիական դատավարության փուլերը, քաղաքացիական դատավարության սկզբունքները, քաղաքացիական դատավարության սուբյեկտները, բացարկի ինստիտուտը, ներկայացուցչությունը քաղաքացիական գործերով, ներկայացուցիչներ, հայցադիմում, պատասխանող գրավոր առարկություններ, դատական ժանուցում, դատական նիստերի քարտուղարի կարգավիճակը, դատական նիստի արձանագրության բովանդակությունը, գործով մասնակցող անձանց իրավունքները կապված արձանագրության հետ, հայցի ապահովում, հատուկ հայցային և հատուկ վարույթներ, վերաքննիչ և վճռաբեկ բողոք, գործի քննության կարգը վերաքննիչ դատարանում, վճռաբեկ բողոք բերելու իրավունք ունեցող անձանց և վճռաբեկ բողոք բերելու հիմքերը, կատարողական վարույթ), լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է քաղաքացիական դատավարության վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Սովորողը օգտագործելով տրամադրված միջոցները պետք է կարողանա կազմել հայցադիմումներ, պահպանելով դրանց բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները:

Քաղաքացիական դատավարության իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում (հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն, դատական ներկայացուցչություն, դատական նիստ) պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները` պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները: Իրավաբանական գործի նյութերի հիման վրա նախապատրաստում է դատական ճառ և արդյունքի կատարման չափանիշներին համապատասխան կառուցում է դատական ելույթը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ` ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սոկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ,

ունեցի՜ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքը, մոդուլի ծրագրի դատավարական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեսթերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր գեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ»

Մոդուլի դասիչը՝ ԻՐԳ 4-09-010

Մոդուլի տևողությունը 72 ժամ

- Տեսական պարապմունք 36 ժամ

- Գործնական աշխատանք 36 ժամ

Մոդուլի նպատակը՝ Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնել ՀՀ աշխատանքային օրենսդրության դրույթները և ձևավորել կարողություններ աշխատանքային օրենսդրության և դրանով կարգավորվող հարաբերությունների, կոլեկտիվ և անհատական աշխատանքային պայմանագրերի կազման, աշխատաժամանակի, հանգստի ժամանակի, աշխատավարձի, աշխատանքային կարգապահության, աշխատանքային վեճերի լուծման աշխատանքային օրենսդրության նորմերի մեկնաբանման վերաբերյալ: Ավարտելով այս մոդուլը՝ ուսանողը կկարողանա կազմել կոլեկտիվ և անհատական աշխատանքային պայմանագրեր:

Մուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» մոդուլները:

ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. Կարողանում է ներկայացնել աշխատանքային օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունները և աշխատանքային հարաբերությունների սուբյեկտներին, մեկնաբանել աշխատանքային օրենսդրության նորմերը.
2. Կազմում է կոլեկտիվ աշխատանքային պայմանագիր.
3. Կազմում է անհատական աշխատանքային պայմանագիր.
4. Կարողանում է կատարել աշխատաժամանակի, հանգստի ժամանակի, աշխատավարձի հաշվարկում, ներկայացնել աշխատանքային վեճերի լուծման կարգը:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Կարողանում է ներկայացնել աշխատանքային օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունները և աշխատանքային հարաբերությունների սուբյեկտներին, մեկնաբանել աշխատանքային օրենսդրության նորմերը:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

- ա. ճիշտ է կարողանում ներկայացնել աշխատանքային օրենսդրության նպատակն ու սկզբունքները.
- բ. ճիշտ է կարողանում ներկայացնել աշխատանքային օրենսդրության փաստաթղթային ապահովման նորմերը.
- գ. ճիշտ է կարողանում ներկայացնել աշխատանքային օրենսդրության նորմերի մեկնաբանման սկզբունքները.
- դ. ճիշտ է կարողանում ներկայացնել աշխատանքային հարաբերությունների ծագման հիմքերը:

Գնահատման միջոցը.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի կամ թեստերի միջոցով: Ուսանողին կառաջադրվեն բանավոր հարցեր կամ թեստեր աշխատանքային օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունների, աշխատանքային հարաբերությունների սուբյեկտների, աշխատանքային օրենսդրության նորմերի վերաբերյալ:

Ստորև ներկայացվում են արդյունքի ծրագրային մանրամասները՝ աշխատանքային օրենսդրության նպատակն ու սկզբունքները, աշխատանքային օրենսդրության փաստաթղթային ապահովման նորմերը, աշխատանքային օրենսդրության նորմերի մեկնաբանման սկզբունքները, աշխատանքային

հարաբերությունների ծագման հիմքերը: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) կամ թեստերի 80 տոկոսին:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, աշխատանքային օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՌԻՍԻՑՍԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 9 ժամ
- Գործնական պարապմունք 9 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Կազմում է կոլեկտիվ աշխատանքային պայմանագիր:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

- ա. ճիշտ է կազմում կոլեկտիվ պայմանագրեր.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում կոլեկտիվ պայմանագրերի մակարդակները.
- գ. ճիշտ է ներկայացնում հանրապետական, ճյուղային և տարածքային կոլեկտիվ պայմանագրերի կնքման, գրանցման, լուծման կարգերը.
- դ. կարողանում է կազմել կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագիր.
- ե. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագրի կողմերը.
- զ. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագրի նախագծի մշակման և քննարկման կարգը.
- է. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագիրը փոփոխելու և լրացնելու կարգը.
- ը. ճիշտ է ներկայացնում կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագրի լուծման կարգը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ռեսանդին կտրվեն բանավոր հարցեր կոլեկտիվ պայմանագրերի մակարդակների, հանրապետական, ճյուղային և տարածքային կոլեկտիվ պայմանագրերի կնքման, գրանցման, լուծման կարգերի, կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագրի կողմերի, կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագրի նախագծի մշակման և քննարկման կարգի, կազմակերպության կոլեկտիվ պայմանագրի փոփոխման, լրացման, լուծման կարգերի վերաբերյալ, գործնականում կառաջադրվի կազմել կոլեկտիվ աշխատանքային պայմանագիր:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և կարողանում է ճիշտ կատարել գործնական առաջադրանքը:

ՄԵԹՈՂԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, աշխատանքային օրենսգիրք, կոլեկտիվ պայմանագրերի օրինակներ, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՌԻՍԻՑՍԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

- Տեսական ուսուցում 9 ժամ
- Գործնական պարապմունք 9 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3. Կազմում է անհատական աշխատանքային պայմանագիր:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

- ա. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքային պայմանագրի հասկացությունը, աշխատանքային պայմանագրի բովանդակությունը.
- բ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքային պայմանագրի ձևը և կնքման կարգը.
- դ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի ընդունման ժամանակ պահանջվող փաստաթղթերի ցանկը.
- ե. ճիշտ է լրացնում աշխատանքային գրքույկը.

գ. թվարկում է աշխատանքային պայմանագրի տեսակները.

է. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքային պայմանագրի լուծման հիմքերը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսանողին կտրվեն բանավոր հարցեր աշխատանքային պայմանագրի հասկացության, բովանդակության, տեսակները, ձևի և կնքման կարգի, լուծման հիմքերի, աշխատանքի ընդունման ժամանակ պահանջվող փաստաթղթերի ցանկի վերաբերյալ, գործնականում կառաջադրվի կազմել անհատական աշխատանքային պայմանագիր, լրացնել աշխատանքային գրքույկ:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և կարողանում է ճիշտ կատարել գործնական առաջադրանքը:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, աշխատանքային օրենսգիրք, աշխատանքային պայմանագրերի օրինակներ, աշխատանքային գրքույկներ, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 9 ժամ

Գործնական պարապմունք 9 ժամ

ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Կարողանում է կատարել աշխատաժամանակի, հանգստի ժամանակի, աշխատավարձի հաշվարկում, ներկայացնել աշխատանքային վեճերի լուծման կարգը:

ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ.

ա. ճիշտ է ներկայացնում աշխատաժամանակի կառուցվածքը.

բ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատաժամանակի տևողությունը.

գ. ճիշտ է ներկայացնում արտաժամյա աշխատաժամանակի սահմանափակումները.

դ. ճիշտ է ներկայացնում ամենամյա արձակուրդ տրամադրելու կարգը.

ե. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքի վարձատրության կազմակերպումը.

զ. ճիշտ է ներկայացնում աշխատանքային կարգապահության և կազմակերպության ներքին կարգապահական կանոնները.

է. ներկայացնում է աշխատանքային վեճերի հասկացությունը, տեսակները, մարմինները և լուծման կարգը:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Ուսանողին կտրվեն բանավոր հարցեր աշխատաժամանակի կառուցվածքի, տևողության, արտաժամյա աշխատաժամանակի սահմանափակումների, ամենամյա արձակուրդ տրամադրելու կարգի, աշխատանքի վարձատրության կազմակերպման, աշխատանքային կարգապահության և կազմակերպության ներքին կարգապահական կանոնների, աշխատանքային վեճերի հասկացության, տեսակների, մարմինների և լուծման կարգի վերաբերյալ, գործնականում կառաջադրվի կատարել աշխատաժամանակի, հանգստի ժամանակի, աշխատավարձի հաշվարկում:

Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է պատասխանում՝ բանավոր հարցերին (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և կարողանում է ճիշտ կատարել գործնական առաջադրանքը:

ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Անհրաժեշտ է ունենալ ուսումնական գրականություն, աշխատանքային օրենսգիրք, դասագրքեր, ուսումնամեթոդական, մեթոդական ձեռնարկներ, ուղեցույցեր, գործնական խաղերի սցենարներ, թեստային հանձնարարականների հավաքածուներ, ալգորիթմներ, մեթոդական մշակումներ, ցուցումներ, երաշխավորություններ, տեղեկատվական գրականություն, դիտողական նյութեր, ուսուցման տեխնիկական միջոցներ:

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԵՐԱՇԽԱՎՈՐՎԱԾ ԺԱՄԱՔԱՆԱԿԸ

Տեսական ուսուցում 9 ժամ
Գործնական պարապմունք 9 ժամ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-011

Մոդուլի տևողությունը 36 ժամ

- տեսական պարապմունք 18 ժամ,
- գործնական պարապմունք 18 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին իրավական տեքստերի, նորմատիվ իրավական ակտերի դրույթների պարզաբանում և բացատրում սովորեցնելու համար, որպեսզի նա տիրապետելով և արդյունքում օգտագործելով մեկնաբանողական տեխնիկան և տեխնոլոգիան (միջոցները, եղանակները, մեթոդները), վեր հանի իրավական դրույթների իմաստը՝ տառացի բովանդակությունը, ինչպես նաև դրանց ոգին, իրավունքի նորմերի ճիշտ կենսագործումն ու կիրառումը ապահովելու համար:

Մուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-006 «Քրեական իրավունք», ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Բացատրում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման հասկացությունը, անհրաժեշտությունը և գործառույթները, տարբերում է մեկնաբանման կողմերը, տեսակները:

Արդյունք 2. Ճիշտ է ընտրում իրավական դրույթների մեկնաբանման համար անհրաժեշտ և պատշաճ միջոցները:

Արդյունք 3. Տիրապետում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման լեզվաբանական և տրամաբանական հնարքներին:

Արդյունք 4. Տիրապետում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման համակարգային և նպատակային հնարքներին:

Արդյունք 5. Տիրապետում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման հատուկ-իրավաբանական և գործառույթային հնարքներին:

Արդյունք 6. Մեկնաբանման արդյունքում ստանում է ճիշտ՝ մեկնաբանվող դրույթի իրական բովանդակությունը արտահայտող եզրահանգումներ:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Արդյունք 1. Բացատրում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման հասկացությունը, անհրաժեշտությունը և գործառույթները, տարբերում է մեկնաբանման կողմերը, տեսակները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. հասկանում է մեկնաբանման որպես իրավական գործունեության տեսակի անհրաժեշտությունը, պատճառները, գործառույթները.

բ. տարբերում է մեկնաբանման տեսակները ըստ սուբյեկտների.

գ. նշում է առօրեական, մասնագիտական, գիտական մեկնաբանման բնութագրական գծերը.

դ. թվարկում է պաշտոնական մեկնաբանման տեսակները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

Արդյունք 2. Ճիշտ է ընտրում իրավական դրույթների մեկնաբանման համար անհրաժեշտ և պատշաճ միջոցները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. տարբերում է մեկնաբանողական տեխնիկան և տեխնոլոգիան.

բ. ճիշտ է ընտրում մեկնաբանման համար անհրաժեշտ միջոցները. նորմատիվ փաստաթղթերի տեքստեր, գիտապրակտիկ գրականություն, համակարգչային տեխնիկա և այլն.

գ. հանձնարարված նորմատիվ դրույթը մեկնաբանելիս ճիշտ է ընտրում մեկնաբանման հնարքը.

դ. գիտի և կարող է կիրառել նորմատիվ ակտերի իմաստի նվաճման մեթոդները (ճանապարհները):

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

Արդյունք 3. Տիրապետում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման լեզվաբանական և տրամաբանական հնարքներին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է հասկանում առանձին բառերի իմաստը, կատարում է նախադասության քերականական վերլուծություն.

բ. ճիշտ է հասկանում բառերի կապը նախադասության մեջ, և որոշում է նախադասության ամբողջական կառուցվածքը, կետադրական նշանների ու շաղկապների դերը.

գ. կատարում է իրավական դրույթի տրամաբանական վերակազմակերպում (վերականգնում է նախադասության բոլոր մասերը, դուրս է բերում դրանից տրամաբանական եզրահանգումներ, ընդհանուր դրույթից բխեցնում է մասնավոր նորմերը և այլն).

դ. կառուցում է ճիշտ եզրակացություններ իրավական հասկացություններից, անալոգիա, եզրահանգում հակառակ դատողությունից, օգտագործում է արևուրդի մեթոդը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

Արդյունք 4. Տիրապետում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման համակարգային և նպատակային հնարքներին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է որոշում նորմերի միջև առկա ստորակարգության, համադասության և կոնկրետացման կապերը.

բ. ճիշտ է որոշում նորմերի միջև գործառնության կապերը՝ բնորոշող, ընդհանուր և հատուկ, կոլլիզիոն, վկայակոչող և բլանկետային.

գ. ճիշտ է որոշում նորմերի կապերը ըստ իրավական ուժի.

դ. բացատրում է իրավական նորմի նպատակները՝ ելնելով նորմի սոցիալական նպատակներից:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

Արդյունք 5. Տիրապետում է իրավունքի նորմերի մեկնաբանման հատուկ-իրավաբանական և գործառնության հնարքներին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. մեկնաբանվող իրավական դրույթից կարողանում է դուրս բերել արգելքը, պարտադրանքը, հնարավորությունը.

բ. կարողանում է ստուգել և պարզել նորմի ընդունման օրինականությունը.

գ. կարողանում է ստուգել նորմի գործողությունը ժամանակի և տարածության մեջ, ըստ անձանց շրջանակի.

դ. կարողանում է մեկնաբանել նորմը հաշվի առնելով նրա գործողության արտաքին քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական, բարոյական և այլ պայմանները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 3 ժամ:

Արդյունք 6. Մեկնաբանման արդյունքում ստանում է ճիշտ՝ մեկնաբանվող դրույթի իրական բովանդակությունը արտահայտող եզրահանգումներ:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է որոշում մեկնաբանվող դրույթի տառացի և ստացված բովանդակության հարաբերակցությունը.

բ. ճիշտ է կառուցում տարածական մեկնաբանման հետևանքով ստացված եզրահանգումները և դրանց իրավական հետևանքները.

գ. ճիշտ է կառուցում սահմանափակ մեկնաբանման հետևանքով ստացված եզրահանգումները և դրանց իրավական հետևանքները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,

- գործնականը՝ 3 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

- կարողանում է վերլուծել իրավունքի մեկնաբանում թեմայի հիմնական հասկացությունները (մեկնաբանում, մեկնաբանման նպատակը և գործառույթները, տեսակները (պաշտոնական և ոչ պաշտոնական, նորմատիվ և կազուալ, աուտենտիկ և լեզալ, առօրեական, մասնագիտական, գիտական (դոկտրինալ) մեկնաբանում), մեկնաբանման եղանակները. լեզվաբանական, տրամաբանական, համակարգային, պատմա-քաղաքական, նպատակային, հատուկ-իրավաբանական, գործառույթային, մեկնաբանումը ըստ ծավալի. տառացի, տարածական, սահմանափակ, մեկնաբանման ակտերը. հասկացությունը, առանձնահատկությունները և տեսակները):

- կարողանում է լուծել իրավական խնդիրներ՝ նվիրված իրավունքի մեկնաբանում թեմատիկային,

- հանձնարարված իրավական տեքստը կարողանում է ենթարկել լեզվաբանական, տրամաբանական, համակարգային, նպատակային, հատուկ-իրավաբանական, գործառույթային մեկնաբանման՝ պահպանելով մոդուլի 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ ուսումնական արդյունքների կատարման համապատասխան չափանիշները,

- ճիշտ է ընտրում մեկնաբանման համար անհրաժեշտ միջոցները (նորմատիվ փաստաթղթերի տեքստեր, գիտապրակտիկ գրականություն, համակարգչային տեխնիկա և այլն), մեկնաբանման հնարքները, նորմատիվ ակտերի իմաստի նվաճման մեթոդները (ճանապարհները).

- մեկնաբանության արդյունքում ստացված եզրահանգումները իրավաբանորեն գրագետ են և բովանդակալից:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները բոլոր արդյունքների համար.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սոկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, Իրավական ակտերի մասին ՀՀ օրենքը, մեկնաբանման նորմատիվ առաջադրանքներ (նորմատիվ իրավական ակտերի առանձին հոդվածների քաղաքականություն), գիտապրակտիկ և հանրագիտարանային գրականություն, համակարգչային տեխնիկա, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԻՐԱՎԱԻՐԱՑՆՈՂ ԵՎ ԻՐԱՎԱԿԻՐԱՈՒՎԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-012

Մոդուլի տևողությունը

- տեսական պարապմունք 16 ժամ,
- գործնական պարապմունք 20 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնելու ա) իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևերի տեսակից անհրաժեշտ գործողությունների և փաստաթղթերի շրջանակը որոշելու, այդ փաստաթղթերի տեսակները առանձնացնելու և նման փաստաթղթերը (օրինակ՝ դիմում, լիազորագիր, անդորագիր և այլն) կազմելու վարպետություն, բ) մանրագին հետազոտել իրավաբանական գործի փաստական հանգամանքները՝ ելնելով իրավակիրառման տեսակից (կոնկրետացում, վերահսկողություն, վեճի լուծում, սանկցիայի կիրառում), կատարել ճիշտ որակում, պատրաստել իրավակիրառական ակտի նախագիծ, որը համապատասխանում է իրավական գրագրության և լեզվի պահանջներին ու կանոններին:

Մուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք», ԻՐԳ 4-09-006 «Քրեական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունք 1. Ճիշտ է որոշում իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևերի տեսակից բխող անհրաժեշտ գործողությունների և փաստաթղթերի շրջանակը:

Արդյունք 2. Կազմում է իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևերի համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը՝ դիմում, լիազորագիր, անդորրագիր և այլն:

Արդյունք 3. Մանրագնին հետազոտում է իրավաբանական գործի փաստական հանգամանքները:

Արդյունք 4. Կատարում է հետազոտված դեպքի ճիշտ իրավաբանական որակում:

Արդյունք 5. Պատրաստում է իրավակիրառական ակտի պատշաճ նախագիծ:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Արդյունք 1. Ճիշտ է որոշում իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևերի տեսակից բխող անհրաժեշտ գործողությունների և փաստաթղթերի շրջանակը

Կատարման չափանիշներ.

ա. տարբերում է իրավունքի կենսագործման անմիջական և միջնորդավորված ձերը.

բ. ճիշտ է կարողանում որոշել իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևի տեսակը՝ իրավական նորմերի ապահանջներից ելնելով.

գ. ճիշտ է որոշում իրավահրացնող գործողությունը՝ իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևի տեսակից ելնելով.

դ. ճիշտ է որոշում իրավահրացնող փաստաթղթի տեսակը՝ իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևի տեսակից ելնելով:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնական՝ 4 ժամ:

Արդյունք 2. Կազմում է իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևերի համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը՝ դիմում, լիազորագիր, անդորրագիր և այլն

Կատարման չափանիշներ.

ա. պատրաստում է համապատասխան փաստաթուղթը.

բ. պահապանում է փաստաթուղթը կազմելու կանոնները՝ համառոտություն, հստակություն, ճշգրտություն, լրիվություն (բոլոր անհրաժեշտ տվյալների պարունակում).

գ. պահպանում է իրավական փաստաթղթեր ռեկվիզիտային և դրա ձևին ներկայացվող կանոնները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 3. Մանրագնին հետազոտում է իրավաբանական գործի փաստական հանգամանքները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է որոշված իրավաբանական գործի կամ դեպքի լուծման նպատակները և խնդիրները.

բ. բազմակողմանի և օբյեկտիվորեն վեր են հանված ու հետազոտված դեպքի կամ իրավական գործի բոլոր փաստական հանգամանքները.

գ. հետազոտված դեպքի կամ իրավական գործի բոլոր փաստական հանգամանքները ամրագրված են օրենքով սահմանված պատշաճ ձևերում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 4. Կատարում է հետազոտված դեպքի ճիշտ իրավաբանական որակում:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ են ընտրված տվյալ դեպքը կարգավորող իրավական ակտերը և նորմերը.

բ. ընտրված նորմերը ստուգված են իրենց գործողության ժամանակի և տարածության մեջ.

գ. օգտագործված են համանման գործերով իրավաբանական պրակտիկայի նյութերը.

դ. կատարված է պատշաճ իրավական որակում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Արդյունք 5. Պատրաստում է իրավակիրառական ակտի պատշաճ նախագիծ:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է կազմված համապատասխան անհատական իրավական ակտի նախագիծ.

բ. պատրաստված նախագծում պահպանված են անհատական իրավական ակտի բովանդակությամբ և կառուցվածքին ներկայացվող պահանջները:

գ. ակտում կիրառված են համապատասխան տրամաբանական հնարքները և լեզվական կանոնները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

- կարողանում է վերլուծել իրավունքի կենսագործում թեմայի հիմնական հասկացությունները (իրավունքի կենսագործման տեսակները. պահպանում, կատարում, սուբյեկտիվ իրավունքի օգտագործում, կիրառում, իրավունքի կիրառման փուլերը, իրավունքի նորմերի կիրառման ակտեր),

- կարողանում է լուծել իրավական խնդիրներ՝ նվիրված իրավունքի կենսագործում թեմատիկային,

- կազմում է իրավունքի կենսագործման անմիջական ձևերի համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը (դիմում, լիազորագիր, անդորրագիր և այլն)՝ պահպանելով փաստաթուղթը կազմելու կանոնները՝ համառոտություն, հստակություն, ճշգրտություն, լրիվություն, ինչպես նաև դրանց ռեկվիզիտային և դրա ձևին ներկայացվող կանոնները,

- հանձնարարված իրավակիրառական կազուսները կարողանում է ենթարկել փաստական և իրավաբանական վերլուծության՝ պահպանելով մոդուլի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ ուսումնական արդյունքների կատարման համապատասխան չափանիշները,

- համապատասխան վերլուծության հիման վրա կարողանում է կազմել համապատասխան անհատական իրավական ակտի նախագիծ՝ պահպանելով անհատական իրավական ակտի բովանդակությամբ և կառուցվածքին ներկայացվող պահանջները, համապատասխան տրամաբանական հնարքները և լեզվական կանոնները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները բոլոր արդյունքների համար.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սուկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցիր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

- **Ուսումնական ռեսուրսներից** անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, իրավաբանական կազուսների շտեմարան, կազուսների լուծման համար անհրաժեշտ նորմատիվ նյութ, անհատական իրավական ակտերի օրինակելի նմուշներ (դիմումներ, լիազորագրեր, անդորրագրեր, որոշումներ և այլն), ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԼԵԶՎԻ ՏԵԽՆԻԿԱ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-013

Մոդուլի տևողությունը

- տեսական պարապմունք 21 ժամ,
- գործնական պարապմունք 33 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին իրավաբանական գրագրության և փաստաթղթաշրջանառության տեխնիկական և կանոնները սովորեցնելու համար, որպեսզի նա կարողանա պարզ, հստակ և առավելագույնս ճշգրիտ ու կոնկրետ արտահայտել իր մտքերը՝ գրավոր և բանավոր կերպով, ամեն եզրակացություն հիմնավորել իրավական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքներով, ինչպես նաև վկայակոչել հարաբերությունը կարգավորող իրավական ակտերը, դրանց համապատասխան նորմերը՝ պահպանելով իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի և փաստաթղթաշրջանառության ընդհանուր կանոնները:

Մուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր բովանդակային կանոններին և պահանջներին:

Արդյունք 2. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր տրամաբանական կանոններին և պահանջներին:

Արդյունք 3. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր կառուցվածքային և ընթացակարգային կանոններին և պահանջներին:

Արդյունք 4. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր լեզվական և ձևային (ռեկվիզիտային) կանոններին և պահանջներին:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ռեսուլտատային արդյունք 1. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր բովանդակային կանոններին և պահանջներին:

Կատարման չափանիշներ

ա. ակտը կազմելուց ճիշտ է որոշված հանապատասխան հասարակական հարաբերության իրավական կարգավորման ոլորտը.

բ. հաշվի է առնված իրավական կարգավորման միասեռությունը և կատարված է իրավունքի ճյուղի ճիշտ ընտրությունը.

գ. իրավական ակտը կազմելուց ճիշտ է կատարված իրավական ձևի ընտրությունը.

դ. իրավական փաստաթուղթը համապատասխանում է միջազգային իրավունքի սկզբունքներին ու նորմերին:

Ռեսուլտատային երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 6 ժամ,
- գործնականը` 7 ժամ:

Ռեսուլտատային արդյունք 2. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր տրամաբանական կանոններին և պահանջներին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ակտը կազմված է իրավական եզրույթների հասկացման միասնականության պահպանմամբ.

բ. փաստաթուղթը համաձայնեցված է այլ հարակից փաստաթղթերին, բացակայում են հակասությունները փաստաթղթի տարբեր մասերի միջև.

գ. եզրակացությունները հիմնավորված են իրավական նշանակություն ունեցող փաստական համգամանքներով, իսկ առաջարկվող լուծումները կառուցված են համապատասխան օրենսդրական դրույթների վրա.

դ. ակտում արտահայտված մտքերը տրամաբանորեն հետևողական են, համոզիչ, շրջապատի համար հասկանալի:

Ռեսուլտատային երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 6 ժամ,
- գործնականը` 8 ժամ:

Ռեսուլտատային արդյունք 3. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր կառուցվածքային և ընթացակարգային կանոններին և պահանջներին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. իրավական ակտը կազմված է փաստաթղթերի կառուցվածքի (ներքին ձևի) կանոնների պահպանմամբ.

բ. ակտում հստակ առանձնացված են ներածական, հիմնական, եզրափակիչ մասերը.

գ. պատշաճ կերպով օգտագործված են հավելվածները, վկայակոչումները, տողատակերը, ծանոթագրությունները.

դ. փաստաթղթի կազմելու ժամանակը օգտագործված է օպերատիվ, նպատակասլաց, պլանավորված, ակտի հասցեատերերի շահերը հաշվառված են և համաձայնեցված:

Ռեսուլտատային երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 8 ժամ:

Ռեսուլտատային արդյունք 4. Տիրապետում է իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր լեզվական և ձևային (ռեկվիզիտային) կանոններին և պահանջներին:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. կազմված փաստաթուղթը պարզ է, հասկանալի, համառոտ, իսկ լեզվական ոճը պաշտոնական է.
- բ. փաստաթուղթը շարադրված է կոնկրետ, հստակ, առանց հուզական զեղումների.
- գ. բացակայում են հռչակագրային և ոչ իրավական ձևակերպումները.
- դ. փաստաթղթի տեսակին համապատասխան դրանում արտացոլված են ընդունող մարմինը, ակտի վերտառությունը, ընդունման ժամանակը, գրանցման համարը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 9 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

- կիրառում է իրավական ակտեր կազմելու իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր բովանդակային, տրամաբանական, լեզվական և ձևային (ռեկվիզիտային) կանոնները և պահանջները, կառուցվածքային և ընթացակարգային կանոնները և պահանջները` ըստ բոլոր ուսումնական արդյունքների կատարման չափանիշների.

- կազմում է ծրագրով նախատեսված իրավաբանական փաստաթղթեր` պահպանելով փաստաթուղթը կազմելու կանոնները` ըստ 1-5-րդ ուսումնական արդյունքների կատարման չափանիշների,

- համապատասխան կազուսի վերլուծության հիման վրա որոշում է իրավական ընթացակարգի գործադրման իրավաբանական փաստաթուղթը, կազմում է դրա նախագիծը` պահպանելով իրավաբանական գրագրության տեխնիկայի ընդհանուր բովանդակային, տրամաբանական, լեզվական և ձևային (ռեկվիզիտային) կանոնները և պահանջները, կառուցվածքային և ընթացակարգային կանոնները և պահանջները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները բոլոր արդյունքների համար.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ` ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

- **Ուսումնական ռեսուրսներից** անհրաժեշտ են` ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող փաստաթղթավորում պահանջող իրավաբանական կազուսների շտեմարան, ամենակիրառելի և տարածված իրավաբանական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ, (հայցադիմումներ, դիմումներ, լիազորագրեր, անդորրագրեր, որոշումներ, դատավճիռներ, վճիռներ և այլն), ուսումնառության արդյունքներն արտացոլող տրամաբանական հարցաշարեր:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՀԱՃԱԽՈՐԴԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀՍՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը   ԻՐԳ 4-09-014

Մոդուլի տևողությունը

- տեսական պարապմունք 13 ժամ,
- գործնական պարապմունք 23 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնելու անհրաժեշտ մի շարք գործնական հմտություններ` կապված հաճախորդի հետ աշխատանքի հետ: Մասնագիտական գործունեության ընթացքում հաճախորդի հետ աշխատանքը նրանից պահանջում է երեք տեսակի հմտություններ. ա) հիմնախնդրի հետազոտման և դիրքորոշման մշակման հմտություններ (հարցազրույց, իրավական հետազոտություն, գործի վերլուծություն, գործով դիրքորոշման մշակում, խորհրդատվություն, ռազմավարության մշակում և պլանավորում, ապացուցում և այլն), բ) հաճախորդի շահերը ներկայացնելու հմտություններ (դիմում պետական իշխանության մարմիններին, աշխատանք պաշտոնյաների հետ, դատական ներկայացուցչություն, որոշումների բողոքարկում և այլն), գ) վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակների օգտագործման հմտություններ (բանակցություններ, միջնորդություն, արբիտրաժ):

Մուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար` ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» և ընդհանուր մասնագիտական հիմնական այլ մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Կազմակերպում, անցկացում, ամփոփում և ավարտում է հաճախորդի հետ հարցազրույցը.

Արդյունք 2. Կազմակերպում և իրականացնում է հաճախորդի խորհրդատվությունն իրավական հարցերով:

Արդյունք 3. Տիրապետում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական ներկայացուցչական հմտություններին:

Արդյունք 4. Կարողանում է նախապատրաստել քաղաքացիական հայցադիմում:

Արդյունք 5. Տիրապետում է իրավական ճառախոսության հմտություններին:

Արդյունք 6. Առաջարկում և կիրառում է իրավական վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակները:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ուսումնառության արդյունք 1. Կազմակերպում, անցկացնում, ամփոփում և ավարտում է հաճախորդի հետ հարցազրույցը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է հարցազրույցի նախապատրաստական փուլի խնդիրները:

բ. հաճախորդի հետ առաջին շփումից ելնելով՝ կարողանում է կատարել փոխադարձ ներկայացումը և որոշել հետագա խաղի կանոնները:

գ. տիրապետում է հարցադրումների կատարման տեխնոլոգիային,

դ. պահպանում է հարցազրույցի անցկացման բարոյահոգեբանական կանոնները,

ե. կարողանում է բացահայտել հաճախորդի իրավական խնդիրների էությունը, ամփոփել և ավարտել հարցազրույցը:

Գնահատման միջոցը.

Դեպքին խաղում պատշաճ կերպով կազմակերպում, անցկացնում, ամփոփում և ավարտում է հաճախորդի հետ հարցազրույցը՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, հարցազրույց դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,

- գործնականը՝ 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 2. Կազմակերպում և իրականացնում է հաճախորդի խորհրդատվությունն իրավական հարցերով:

Կատարման չափանիշներ.

ա. իրավական խորհրդատվության իրականացման ընթացքում ճիշտ բացահայտում է հաճախորդի ներկայացրած իրավական հիմնախնդիրը:

բ. իրավական խորհրդատվության իրականացման ընթացքում ճիշտ որոշում է իրավական հիմնախնդրի լուծման հնարավոր իրավական տարբերակները:

գ. իրավական խորհրդատվության իրականացման ընթացքում ճիշտ որոշում է իրավական հիմնախնդրի լուծման իրավական հետևանքները:

դ. իրավական խորհրդատվության իրականացման ընթացքում ճիշտ որոշում է ընտրված տարբերակի կենսագործման ուղղությունները և միջոցները:

Գնահատման միջոցը.

Դեպքին խաղում պատշաճ կերպով կազմակերպում և իրականացնում է հաճախորդի խորհրդատվությունն իրավական հարցերով՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, խորհրդատվություն դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 3. Տիրապետում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական ներկայացուցչական հմտություններին.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ելնելով իր դատավարական դերից և գործառույթից ճիշտ մշակում է գործով դիրքորոշումը.

բ. ընտրված դիրքորոշումից ելնելով ճիշտ կատարում է գործով դիրքորոշման ձևակերպումը և արտահայտում է այն.

գ. կարողանում է կենսագործել դիրքորոշումը դատարան ներկայացվող փաստաթղթում՝ պատրաստելով հայցադիմում.

դ. կարողանում է կենսագործել դիրքորոշումը դատարան ներկայացվող փաստաթղթում՝ պատրաստելով պատասխանողի գրավոր առարկությունները:

Գնահատման միջոցը.

Դեյալին խաղում պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական ներկայացուցչություն՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, ներկայացուցչություն դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 4. Կարողանում է նախապատրաստել քաղաքացիական հայցադիմում.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ելնելով վեճի ուղղվածությունից ճիշտ և հնուտ նախապատրաստում է քաղաքացիական հայցադիմում՝ որոշելով հայցապահանջը, հայցագինը.

բ. կազմում է հայցադիմումի տեքստը ու որոշում է հայցադիմումին կից փաստաթղթերը:

Գնահատման միջոցը.

Իրավաբանական կազուսի հիման վրա նախապատրաստում է հայցադիմում և ճիշտ է որոշում հայցադիմումին կից փաստաթղթերը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տարբեր տեսակի հայցադիմումների օրինակելի նմուշներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,
- գործնականը՝ 2 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 5. Տիրապետում է իրավական ճառախոսության հմտություններին.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ելնելով դատարանում իր մասնակցության դերից ինքնավստահ, համոզված կառուցում է իր ելույթը.

բ. Ելույթը աչքի է ընկնում ամբողջականությամբ, հետևողականությամբ.

գ. Ելույթը աչքի է ընկնում հստակությամբ, հակիրճությամբ, խոսքի արտահայտչականությամբ և այլն:

Գնահատման միջոցը.

Իրավաբանական գործի նյութերի հիման վրա նախապատրաստում է դատական ճառ և արդյունքի կատարման չափանիշներին համապատասխան կառուցում է դատական ելույթը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ աշխատանքը փոքր խմբում. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտուլքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական գործերի (կազուսների) շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, դատական ելույթ դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 6. Առաջարկում և կիրառում է իրավական վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է իրավական վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակների հասկացությունը և նշանակությունը.

բ. տարբերում է բանակցությունները, միջնորդությունը, արբիտրաժը.

գ. տիրապետում է բանակցությունների, միջնորդության, արբիտրաժի անցկացման փուլային հմտություններին.

դ. հետևում է վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակների համար մշակված կիրառական հմտություններին:

Գնահատման միջոցը.

Դեյային խաղում առաջարկում և կիրառում է իրավական վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. մասնագետների հրավիրում, ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտուլքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսումնական արդյունքին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, իրավական վեճերի լուծման այլընտրանքային եղանակների դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

ՍՈՂՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՄՔ ԵՎ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾ»

Սողուլի դասիչը   ԻՐԳ 4-09-015

Սողուլի տևողությունը 72 ժամ

- տեսական պարապմունք 32 ժամ,
- գործնական պարապմունք 40 ժամ,

Սողուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնել պայմանագրային իրավունք, քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի տեսակները, Ելնելով դրանց տեսակից և իրավական նշանակությունից կազմել պայմանագրերի նախագծեր, պահապանելով դրանց տիպային կառուցվածքը, կնքել պայմագրեր՝ համաձայնեցնելով պայմանագրերի պայմանները

կոնտրագենտների հետ, վավերացնել պայմանագրերը իենց համապատասխան ձևերով, վերահսկել պայմանագրերի կատարման ընթացքը:

Սուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» և ընդհանուր մասնագիտական հիմնական այլ մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Բնութագրում է պայմանագրային իրավունքը և դրա կառուցվածքը.

Արդյունք 2. Բնութագրում է քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կնքման կարգը.

Արդյունք 3. Ներկայացնում է օրենքով նախատեսված կամ կամովին ստանձնված պարտավորությամբ նախատեսված պարտադիր պայմանագրերի կնքման առանձնահատկությունները.

Արդյունք 4. Բնութագրում է պայմանագրային հարաբերությունների մասնակցիների կազմը, բովանդակությունը, ձևը:

Արդյունք 5. Սահմանում է քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կատարման, փոփոխման և դադարման հիմքերը և կարգը.

Արդյունք 6. Որոշում է հարաբերության կարգավորման ոլորտը և համապատասխան պայմանագրի տեսակը:

Արդյունք 7. Կատարում է պայմանագրի կնքմանն ուղղված բոլոր նախապատրաստական աշխատանքները և կնքում է պայմանագիրը՝ դրա ձևին ներկայացվող բոլոր պահանջներին համապատասխան:

Արդյունք 8. Տեղեկացնում է շահագրիզիռ անձանց պայմանագրի և դրա կատարման պայմանների մասին, վերահսկում ու գնահատում է կատարման ընթացքը

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ուսումնառության արդյունք 1. Բնութագրում է պայմանագրային իրավունքը և դրա կառուցվածքը.

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է քաղաքացիաիրավական պայմանագրի հասկացությունը, բնութագրում է պայմանագրային իրավունքը և դրա կառուցվածքը.

բ. բացատրում է պայմանագրի ազատության որպես քաղաքացիական իրավունքի սկզբունքի բովանդակությունը.

գ. ճիշտ է մեկնաբանում պայմանագրի և օրենքի հարաբերակցությունը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 2. Բնութագրում է քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կնքման կարգը.

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կնքելու հասկացությունը, գիտի նախապայմանագրային բանակցությունները և դրա փուլերը.

բ սահմանում է օֆերտայի հասկացությունը և դրան ներկայացվող պարտադիր պահանջները, տարբերում օֆերտա անելու հրավերը, հրապարակային օֆերտան, մեկնաբանում օֆերենտի կաշկանդվածությունը և օֆերտայի անհետկանչելիությունը.

գ. սահմանում է ակցեպտի հասկացությունը, գիտի ակցեպտի դրսևորման ձևերը, ակցեպտի ուժի մեջ մտնելու պահը (փոստային արկղի տեսությունը և ստանալու տեսությունը). մեկնաբանում է ակցեպտի ժամկետը և ուշացումով ստացված ակցեպտը.

դ. սահմանում է պայմանագրի կնքելու պահի և վայրի իրավական նշանակությունը, տարբերում է ռեալ պայմանագրերի կնքման պահը, պետական գրանցման ենթակա պայմանագրերի կնքման պահը, պայմանագրի ուժի մեջ մտնելու պահը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 3. Ներկայացնում է օրենքով նախատեսված կամ կամովին ստանձնված պարտավորությամբ նախատեսված պարտադիր պայմանագրերի կնքման առանձնահատկությունները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է սահմանում նախնական պայմանագիր հասկացությունը, նախնական պայմանագրի ձևը, գիտի մտադրությունների մասին համաձայնության, բանակցությունների արձանագրության իրավական նշանակությունը.

բ. նկարագրում է քաղաքացիական պայմանագիր կնքելը սակարկություններով, տարբերում է աճուրդը և մրցույթը.

գ. սահմանում է հրապարակային պայմանագիր հասկացությունը, բնութագրում հրապարակային պայմանագրի հատկանիշները.

դ. սահմանում է միանալու պայմանագիր հասկացություն, բնութագրում դրա հատկանիշները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 4. Բնութագրում է պայմանագրային հարաբերությունների մասնակցիների կազմը, բովանդակությունը, ձևը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է պայմանագրի բովանդակություն հասկացությունը, բնութագրում օրենքի և պայմանագրի պայմանների հարաբերակցությունը.

բ. գիտի պայմանագրի ձևին ներկայացվող պահանջները, բանավոր և գրավոր պայմանագրերը, բնութագրում է պայմանագրերի օրինակելի բլանկները և օրինակելի պայմանագրերը.

գ. թվարկում է պայմանագրի օրենքով սահմանված ձևի չպահպանման հետևանքները.

դ. ճիշտ ներկայացնում է քաղաքացիական օրենսգրքով ամրագրված պայմանագրի պայմանների մեկնաբանման եղանակները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 5. Սահմանում է քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կատարման, փոփոխման և դադարման հիմքերը և կարգը.

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է պայմանագրի կատարման հասկացությունը, տարբերում պայմանագրային պարտավորությունների պատշաճ կատարման և իրական կատարման սկզբունքները.

բ. գիտի պարտավորության կատարման հետևանքով պարտավորության դադարման իրավական վավերացման նշանակությունը ի դեմս պարտքային պարտքային փաստաթղթերի վերադարձի, ստացականի.

գ. սահմանում է պայմանագրային պարտավորությունը պատշաճ անձի նկատմամբ և պատշաճ անձի կողմից կատարելը, կատարման առարկան, եղանակը, վայրը, ժամկետը, որպես պատշաճ կատարման տարրեր.

դ. թվարկում է պայմանագիրը փոփոխելու կամ լուծելու ընդհանուր հիմքերը, գիտի պայմանագիրը փոփոխելու և լուծելու կարգը և հետևանքները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 6. Որոշում է հարաբերության կարգավորման ոլորտը և համապատասխան պայմանագրի տեսակը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. գիտի պայմանագրի հասկացությունը, տեսակները, նշանակությունը և բովանդակությունը.

բ. պատկերացնում է պայմանագրի տիպային կառուցվածքը.

գ. առանձնացնում է տվյալ պայմանագրի հիմնական մասի բովանդակային հարցերը. առարկան, գինը, կատարման ժամկետ, հատուկ և լրացուցիչ պայմանները, վճարման կարգը, պատասխանատվությունը, արտակարգ իրավիճակները կամ անհաղթահարելի ուժը, պայմանագրի գործողությունը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 4 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 7. Կատարում է պայմանագրի կնքմանն ուղղված բոլոր նախապատրաստական աշխատանքները և կնքում է պայմանագիրը` դրա ձևին ներկայացվող բոլոր պահանջներին համապատասխան:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. կարողանում է մտնել նախապայմանագրային կապերի մեջ ապագա կոնտրագենտների հետ.
- բ. կազմում է պայմանագրային աշխատանքի և բանակցությունների անցկացման պլան.
- գ. նպատակամղված, «չոր», ճկուն կերպով վարում է պայմանագրային բանակցությունները.
- դ. պատրաստում է պայմանագրային հիմնական փաստաթղթերը, այդ թվում պայմանագրի տեքստի նախագիծը՝ պահպանելով պայմանագրի բոլոր պայմանները և համապատասխան կառուցվածքը:
- ե. պայմանագրի ձևից ելնելով՝ կարողանում է առանձնացնել պայմանագրի կնքման առանձնահատկությունները.
- զ. հատուկ գրավոր ձևով պայմանագրեր կնքելու դեպքում պահպանված են դրա վավերացման և գրանցման պահանջները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 8. Տեղեկացնում է շահագրգիռ անձանց պայմանագրի և դրա կատարման պայմանների մասին, վերահսկում ու գնահատում է կատարման ընթացքը:

Կատարման չափանիշներ.

- ա. պայմանագրում շահագրգիռ կամ այն կատարող անձինք պատշաճ ձևերով տեղեկացված են պայմանագրի բովանդակությանը.
- բ. կարողանում է կազմել պայմանագրային պարտավորությունների կատարման գրաֆիկ.
- գ. պարբերաբար վերահսկում է պայմանագրերի կատարման ընթացքը և խախտումների դեպքում տեղեկացնում է համապատասխան անձանց.
- դ. կարողանում է գնահատել պայմանագրերի կատարումը և մշակել առաջարկություններ՝ ուղղված պայմանագրային պարտավորությունների կատարման կատարելագործմանը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

- կարողանում է վերլուծել պայմանագրային իրավունք մոդուլի հիմնական հասկացությունները (քաղաքացիաիրավական պայմանագիր, պայմանագրային իրավունք, պայմանագրի ազատություն, պայմանագրի կնքման կարգ, օֆերտա, օֆերտա անելու հրավեր, հրապարակային օֆերտա, ակցեպտի և դրա դրսևորման ձևերը, պայմանագիր կնքելու պահը և վայրը, նախնական պայմանագիր, պայմանագիր կնքելը սակարկություններով, հրապարակային պայմանագիր, միանալու պայմանագիր, պայմանագրային հարաբերությունների մասնակցիների կազմը, բովանդակությունը, ձևը, պայմանագրի ձևին ներկայացվող պահանջները, պայմանագրի կատարման, փոփոխման և դադարման հիմքերը և կարգը),
- կարողանում է լուծել իրավական խնդիրներ (կազուսներ)՝ կառուցված մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների կատարման չափանիշների ու թեմատիկայի վրա.
- առաջադրված դերային խաղում կատարում է պայմանագրի կնքմանն ուղղված բոլոր նախապատրաստական աշխատանքները և հասնում է պայմանագիր կնքելու համաձայնության, կնքում է պայմանագիրը՝ դրա ձևին և բովանդակությանը ներկայացվող բոլոր պահանջներին համապատասխան.
- օգտագործելով տրամադրված միջոցները կազմում է պայմանագրի տեքստը՝ դրա ձևին և բովանդակությանը ներկայացվող բոլոր պահանջներին համապատասխան.
- հանձնարարված պայմանագրերը կարողանում է ենթարկել իրավաբանական վերլուծության՝ ըստ մոդուլի ուսումնական արդյունքների կատարման համապատասխան չափանիշների:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները բոլոր արդյունքների համար.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:
- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ, քննարկում, դերային խաղեր:
- **Ուսումնական ռեսուրսներից** անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը, քաղաքացիական օրենսդրությամբ նախատեսված պայմանագրերի օրինակելի նմուշներ և բլանկներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով),

ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Հատուկ մասնագիտական

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ՀՀ ՊԱՏԱՐԱՆԱԿԱԶՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԻՐԱՎԱՊԱՅՊԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-016

Մոդուլի տևողությունը 54

- տեսական պարապմունք 28 ժամ,

- գործնական պարապմունք 26 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին տալ գիտելիքներ իրավապահ մարմինների, այդ թվում դատական իշխանության, դատարանակազմության, արդարադատության, դատախազության, նախաքննության մարմինների, ոստիկանության, արդարադատության նախարարության, նոտարիատի, դատական ակտերի հարկադիր կատարման համակարգի խնդիրների և գործառույթների մասին: Այս մոդուլի նպատակն է նաև ուսանողին հաղորդել գիտելիքներ Հայաստանում փաստաբանական գործունեության և փաստաբանների մասնագիտական միավորումների մասին:

Մուտքային պահանջները. Այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» և ընդհանուր մասնագիտական հիմնական այլ մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Ներկայացնում է դատական իշխանության հասկացությունը, գործառույթները, արդարադատության սկզբունքները, բնութագրում է դատական համակարգը և նրա օղակների գործառույթները.

Արդյունք 2. Պատկերացնում է դատախազության դերը պետական մարմինների համակարգում, կառուցվածքը, թվարկում ու մեկնաբանում դրա սահմանադրական լիազորությունները.

Արդյունք 3. Բնութագրում է ոստիկանության խնդիրները, համակարգը, գործնեության ուղղությունները, նկարագրում է նախնական քննության մարմինների խնդիրները, կառուցվածքը.

Արդյունք 4. Բնութագրում է արդարադատության նախարարության գործառույթները, կառուցվածքը:

Արդյունք 5. Բնութագրում է նոտարիատի և քաղաքացիական կացության գրանցման մարմինների գործառույթները, իրավունքները և պատասխանատվությունը.

Արդյունք 6. Բնութագրում է դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության խնդիրները և գործառույթները, գործունեության կարգը:

Արդյունք 7. Բնութագրում է փաստաբանական գործունեությունը, դրա կազմակերպման և գործունեության կարգը:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

ՈՒՏՈՒՄՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 1. Ներկայացնում է դատական իշխանության հասկացությունը, գործառույթները, արդարադատության սկզբունքները, բնութագրում է դատական համակարգը և նրա օղակների գործառույթները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ բնութագրում է դատական իշխանության հասկացությունը, տեղը և դերը իշխանությունների տարանջատման համակարգում.

բ. թվարկում է դատական իշխանության գործառույթները և մեկնաբանում դրանք.

գ. թվարկում և մեկնաբանում է դատական իշխանության կազմավորման և գործունեության (արդարադատության) սկզբունքները, անկաշկանդ կարողանում է մեկնաբանել ՀՀ Սահմանադրության «Դատական իշխանություն» գլխի հոդվածները:

դ. թվարկի և բնութագրի դատարանակազմության ընդհանուր սկզբունքները, նկարագրի դատական համակարգը և բացատրի նրա օղակների գործառույթները.

ե. նկարագրի արդարադատության խորհրդի կարգավիճակը և թվարկի լիազորությունները.

զ. բացատրի դատավորների կարգավիճակի առանձնահատկությունները և դրանց նշանակությունը.

է. ներկայացնի սահմանադրական դատարանի կազմավորման կարգը, գործառույթները, լիազորությունները. սահմանադրական դատարան դիմելու կարգն ու պայմանները.

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 10 ժամ,
- գործնականը՝ 9 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի արդյունքի ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրադրության վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է դատական օրենսգիրքը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Արդյունքի իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղերում (հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն, դատական ներկայացուցչություն, դատական նիստ) պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, դատական օրենսգիրքը, ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԹՈՒՅՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 2. Պատկերացնում է դատախազության դերը պետական մարմինների համակարգում, կառուցվածքը, թվարկում ու մեկնաբանում դրա սահմանադրական լիազորությունները.

Կատարման չափանիշներ.

- ա. ներկայացնի դատախազության սահմանադրական կարգավիճակը, համակարգը.
- բ. ներկայացնի դատախազության կազմակերպական համակարգը.
- գ. թվարկի և բացատրի դատախազության սահմանադրական լիազորությունները.

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 2 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի մոդուլի արդյունքի ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավական իրադրության վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է դատախազության

վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները: Իրավաբանական գործի նյութերի հիման վրա նախապատրաստում է մեղադրական դատական ճառ և արդյունքի կատարման չափանիշներին համապատասխան կառուցում է դատական ելույթը:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սոկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցիկ դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, դատախազության մասին ՀՀ օրենքը, մոդուլի ծրագրին համապատասխանող դատավարական փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսումնառության արդյունք 3. Բնութագրում է ոստիկանության խնդիրները, համակարգը, գործունեության ուղղությունները, նկարագրում է նախնական քննության մարմինների խնդիրները, կառուցվածքը.

Կատարման չափանիշներ.

ա. նկարագրի ոստիկանության տեղը և դերը իրավապահպան մարմինների համակարգում, նրա գործունեության ոլորտները.

բ. թվարկի ոստիկանության հիմնական ծառայությունները,

գ. ներկայացնի ոստիկանության իրավունքները և պարտականությունները.

դ. բացատրի նախնական քննության մարմինների դերը իրավախախտումների դեմ պայքարում.

ե. նկարագրի նախաքննության մարմինները համակարգը.

զ. բացատրի նախաքննության մարմինների գործառույթները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,

- գործնականը՝ 3 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի մոդուլի արդյունքի ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է ոստիկանության վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկալի է էլեկտրոնային ձևով, ուսուցանողական վերաբերյալ օրենսդրությունը, մոդուլի ծրագրի փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանկալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսումնառության արդյունք 4. Բնութագրում է արդարադատության նախարարության գործառույթները, կառուցվածքը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ներկայացնի արդարադատության նախարարության դերը որպես գործադիր պետական կառավարման մարմին.

բ. ներկայացնի արդարադատության նախարարության կառուցվածքը.

գ. թվարկի և բացատրի արդարադատության նախարարության գործառույթները.

դ. ներկայացնի արդարադատության նախարարության դերը նոտարիատի, դատական ակտերի հարկադիր կատարման և քրեակատարողական հիմնարկների գործունեության կազմակերպման և հսկողության գործում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 3 ժամ,
- գործնականը՝ 2 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի «Վարչական վարույթ և դատավարություն» մոդուլի արդյունքների ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքի գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավական իրադրության վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը ահատատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է վարչական վարույթի և դատավարության վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցի՛ր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանկալի է էլեկտրոնային ձևով, արդարադատության նախարարության կանոնադրությունը, ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական

արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԶՈՒՅՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5. Բնութագրում է նոտարիատի և քաղաքացիական կացության գրանցման մարմինների գործառնությունները, իրավունքները և պատասխանատվությունը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ներկայացնի նոտարիատի օրենսդրական խնդիրները, նոտարական գործնության կազմակերպման օրենսդրական պահանջները:

բ. թվարկի նոտարի իրավունքները, պարտականությունները և բացատրի պատասխանատվությունը:

գ. ներկայացնի նոտարական գործողությունների իրականացման կարգը և պահանջները:

դ. բնութագրի քաղաքացիական կացության գրանցման մարմինների գործառնությունները, իրավունքները և պատասխանատվությունը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 3 ժամ,
- գործնականը` 3 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի մոդուլի արդյունքի ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեսթերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է նոտարիատի և քաղաքացիական կացության գրանցման մարմինների վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Սովորողը օգտագործելով տրամադրված միջոցները պետք է կարողանա կազմել դիմումներ և այլ փաստաթղթեր պահպանելով դրանց բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները:

Իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները` պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ` ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցիլ դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են` ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, նոտարիատի և քաղաքացիական կացության գրանցման վերաբերյալ օրենքները, մոդուլի ծրագրին համապատասխանող փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեսթերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԶՈՒՅՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6. Բնութագրում է դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության խնդիրները և գործառնությունները, գործունեության կարգը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ներկայացնի դատական ակտերի հարկադիր կատարման մարմինների օրենսդրական խնդիրները:

բ. թվարկի հարկադիր կատարողների իրավունքները և պարտականությունները:

գ. թվարկի դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայությանը ենթակա դատական ակտերը.

դ. բացատրի հարկադիր կատարման կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 2 ժամ,
- գործնականը՝ 2 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի մոդուլի արդյունքի ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է հարկադիր կատարման վերաբերյալ օրենսդրությունը, դրա կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սուկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցիր դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, հարկադիր կատարումը կարգավորող օրենքները, մոդուլի ծրագրին համապատասխանող փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Ուսումնառության արդյունք 7. Բնութագրում է փաստաբանական գործունեությունը, դրա կազմակերպման և գործունեության կարգը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ սահմանում է փաստաբանի հասկացությունը, թվարկում է նրա հիմնական իրավունքները և հիմնական պարտականությունները.

բ. թվարկում է փաստաբանի գործունեության երաշխիքները, սահմանում փաստաբանական գաղտնիքի հասկացությունը.

գ. ճիշտ սահմանում է փաստաբանի օգնականի և փորձնակի իրավունքներն ու պարտականությունները.

դ. ճիշտ է բացատրում փաստաբանական գործունեության արտոնագիր ստանալու կարգը, արտոնագիրը դադարեցնելու և կասեցնելու կարգը.

ե. ճիշտ սահմանում է փաստաբանի կարգապահական պատասխանատվությունը, գիտի փաստաբանի նկատմամբ կիրառվող կարգապահական տույժերի տեսակները.

զ. բացատրում է հանրային պաշտպանի դերն ու նշանակությունը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 4 ժամ,
- գործնականը՝ 5 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը գնահատվում է հարց ու պատասխանի և գործնական պարապմունքների միջոցով: Արդյունքի յուրացումը դրական է համարվում, եթե ուսանողը հիմնականում ճիշտ է կատարում առաջադրանքները և հանձնարարությունները (թույլատրվում են որոշ ոչ էական թերություններ և բացթողումներ) և գործնական խնդիրները և կազուսները:

Սովորողը պետք է իրավաբանորեն գրագետ վերլուծի «Վարչական վարույթ և դատավարություն» մոդուլի արդյունքների ծրագրի մեջ մտնող հիմնական հասկացությունները, լուծի ուսումնական արդյունքներին վերաբերող թեստերի 80 տոկոսը:

Արդյունքների գնահատման միջոց են արդյունքների ծրագրին համապատասխանող իրավական խնդիրների (կազուսների) իրավաբանորեն ճիշտ լուծումները, համապատասխան իրավախախտման վերլուծության հիման վրա պատշաճ նորմի որոնումը, իրավաբանական որակումը և որոշման կայացումը, ինչը հաստատում է, որ սովորողը հստակ պատկերացնում է փաստաբանական գործունեությունը, դրա վերաբերյալ օրենսդրությունը և կարգավորման առարկան, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող նորմը և մեկնաբանում է այն:

Իրավական իրադրությունների վրա կառուցված դերային խաղում (հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն, դատական ներկայացուցչություն, դատական նիստ) պատշաճ կերպով իրականացնում է մասնագիտական գործունեության համար անհրաժեշտ իրավական հմտությունները՝ պահպանելով ուսումնական արդյունքի կատարման չափանիշները:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների համար.

Արդյունքի յուրացումը իրականացվում է տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով: Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ, աշխատանքը փոքր խմբում, ինտերակտիվ ելույթ, սկրատյան երկխոսություն, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, ունեցիկ դիրքորոշում, համառոտ ելույթ, բանավեճ և քննարկում, մասնագետի հրավիրում, դերային խաղեր:

Ուսումնական ռեսուրսներից անհրաժեշտ են՝ ուսումնական գրականություն, ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, փաստաբանության վերաբերյալ օրենքները, մոդուլի ծրագրին համապատասխանող փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական ծրագրի վրա կազմված թեստերի շտեմարան, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, ուսումնական արդյունքին վերաբերող տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, գրավոր զեկուցումների թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

ՍՈՂՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-017

Մոդուլի տևողությունը 54 ժամ

- տեսական պարապմունք 30 ժամ,
- գործնական պարապմունք 24 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնել ընտանեկան օրենսդրության հիմնադրույթները և դրան համապատասխան ձևավորել կարողություններ ընտանեկան իրավունքների իրականացման, ընտանեկան պարտականությունների կատարման, ամուսնություն կնքելու պայմանների ու կարգի, ամուսնության դադարման, ամուսինների իրավունքների ու պարտականությունների, ալիմենտային պարտավորությունների, որդեգրման, խնամակալության և հոգաբարձության, խնամատարության վերաբերյալ:

Մուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Կարողանում է ներկայացնել ընտանեկան իրավունքի հասկացությունը և հիմնական սկզբունքները:

Արդյունք 2. Կարողանում է ներկայացնել ընտանեկան իրավունքների իրականացման և ընտանեկան պարտականությունների կատարման կարգը:

Արդյունք 3. Կարողանում է ներկայացնել ամուսնալուծության կնքման և դադարման հիմքերը և կարգը:

Արդյունք 4. Կարողանում է ներկայացնել ամուսինների իրավունքների ու պարտականությունները.

Արդյունք 5. Կարողանում է ներկայացնել ծնողների ու զավակների ալիմենտային պարտավորությունները:

Արդյունք 6. Կարողանում է ներկայացնել որդեգրման, խնամակալության, հոգաբարձության, խնամատարության կարգը:

Մոդուլի գնահատման կարգը.

Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ուսումնառության արդյունք 1. Կարողանում է ներկայացնել ընտանեկան իրավունքի հասկացությունը և հիմնական սկզբունքները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ ներկայացնում է ընտանեկան իրավունքով կարգավորվող հարաբերությունները.

բ. ճիշտ ներկայացնում է ընտանեկան օրենսդրության հիմնական սկզբունքները.

գ. ճիշտ ներկայացնում է ընտանեկան իրավունքի աղբյուրները և ընտանեկան օրենսգրքի կառուցվածքը.

դ. կարող է անալոգիայի կարգով քաղաքացիական օրենսդրությունը կիրառել ընտանեկան հարաբերությունների նկատմամբ,

ե. ճիշտ կարողանում է կիրառել ընտանեկան հարաբերությունների նկատմամբ քաղաքացիական օրենսդրությունը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,

- գործնականը` 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 2. Կարողանում է ներկայացնել ընտանեկան իրավունքների իրականացման և ընտանեկան պարտականությունների կատարման կարգը.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է ներկայացնում է ընտանեկան իրավունքների իրականացման կարգը.

բ. ճիշտ է ներկայացնում է ընտանեկան պարտականությունների կատարման կարգը.

գ. ճիշտ է կարողանում կիրառել հայցային վաղեմությունը ընտանեկան հարաբերություններում:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,

- գործնականը` 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 3. Կարողանում է ներկայացնել ամուսնալուծության կնքման և դադարման հիմքերը և կարգը.

Կատարման չափանիշներ

ա. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնություն կնքելու կարգը.

բ. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնություն կնքելու պայմանները.

գ. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնության կնքմանն արգելք հանդիսացող հանգամանքները.

դ. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնության դադարման հիմքերը.

ե. ճիշտ է կարողանում ներկայացնել ամուսնալուծության կարգը.

զ. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնալուծվելիս ամուսինների միջև ծագող վեճերի քննարկման կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,

- գործնականը` 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 4. Կարողանում է ներկայացնել ամուսինների իրավունքների ու պարտականությունները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է ներկայացնում ամուսինների իրավահավասարությունն ընտանիքում.

բ. ճիշտ է ներկայացնում ամուսինների կողմից ազգանվան ընտրության իրավունքը.

գ. կարողանում է կազմել ամուսնական պայմանագիր.

դ. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնական պայմանագրի բովանդակությունը.

ե. ճիշտ է ներկայացնում ամուսնական պայմանագրի փոփոխման և լուծման կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,

- գործնականը՝ 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 5. Կարողանում է ներկայացնել ծնողների ու զավակների ալիմենտային պարտավորությունները:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է ներկայացնել երեխաների համար դատական կարգով բռնագանձվող ալիմենտի չափը.

բ. ճիշտ է ներկայացնել անաշխատունակ, անչափահաս զավակների ալիմենտի իրավունքը.

գ. կարողանում է կազմել ալիմենտ վճարելու վերաբերյալ համաձայնագիր.

դ. ճիշտ է ներկայացնում ալիմենտ վճարելու վերաբերյալ համաձայնագրի կնքման, կատարման, փոփոխման, լուծման և անվավեր ճանաչման կարգը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 6. Կարողանում է ներկայացնել որդեգրման, խնամակալության, հոգաբարձության, խնամատարության կարգը:

Կատարման չափանիշներ.

ա. ճիշտ է ներկայացնում երեխաների խնամակալության կամ հոգաբարձության կարգը.

բ. ճիշտ է ներկայացնում որդեգրելու իրավունք ունեցող անձանց.

գ. կազմում է դաստիարակության համար երեխային ընտանիք հանձնելու մասին պայմանագիր:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 5 ժամ,
- գործնականը՝ 4 ժամ:

Գնահատման միջոցը մոդուլի բոլոր արդյունքների համար.

- հստակ պատկերացնում է ընտանեկան իրավունքի կարգավորման առարկան, կողմնորշվում է ՀՀ ընտանեկան օրենսգրքի կառուցվածքում, արագորեն գտնել իրեն հետաքրքրող նորմը, մեկնաբանել այն օրենսգրքի այլ հոդվածների հետ համակարգային կապերում:

- կարողանում է վերլուծել ընտանեկան իրավունքի հիմնական հասկացությունները (ամուսնություն, ամուսնություն կնքելու պայմանները, ամուսնության արգելքները, ամուսնության դադարման հիմքերը, ամուսնալուծության կարգը, ամուսինների իրավունքները և պարտականությունները, ամուսնական պայմանագիր, ծնողների ու զավակների ալիմենտային պարտավորություններ, ալիմենտ վճարելու վերաբերյալ համաձայնագիր, որդեգրում, խնամակալություն, հոգաբարձություն, խնամատարություն).

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել մոդուլի ուսումնական բոլոր արդյունքների ծրագրին համապատասխան կառուցված իրավական խնդիրները (կազուսները),

- կազմում է ամուսնական պայմանագիր՝ պահապանելով դրա բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները.

- կազմում է ալիմենտ վճարելու վերաբերյալ համաձայնագիր՝ պահապանելով դրա բովանդակությանը և ձևին ներկայացվող պահանջները.

- կարողանում է մասնակցել թեմային նվիրված դերային խաղերին՝ հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր արդյունքների համար..

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. սոցիալական նախագծեր. ինտերակտիվ ելույթ. սոկրատյան երկխոսություն. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ. ունեցի՛ր դիրքորոշում. համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- **Ուսումնական ռեսուրսներից** անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտուլքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ ընտանեկան օրենսգրքը, ընտանեկան իրավունքի հիմնական փաստաթղթերի (ամուսնական պայմանագիր, ալիմենտ վճարելու համաձայնագիր և այլն) նմուշային օրինակներ, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, բանավեճերի և քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ:

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-018

Մոդուլի տևողությունը`

- տեսական պարապմունք 37 ժամ,
- գործնական պարապմունք 35 ժամ,

Մոդուլի նպատակը Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին սովորեցնելու ձեռնարկատիրական (գործարարական) իրավունքի հասկացության, կառուցվածքի, այդ թվում ձեռնարկատիրության կազմակերպական իրավական ձևերի, ձեռնարկատիրության սուբյեկտների կազմակերպման և դադարեցման կարգի, կազմակերպությունների սնանկության ինստիտուտի, ֆինանսական իրավունքի հիմունքների, բյուջետային իրավունքի հիմունքների, հարկային իրավունքի հիմունքների, արժեթղթերի հասկացության և տեսակների, բանկային գործունեության համակարգի իրավական հիմունքները:

Մուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար` ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» և ընդհանուր մասնագիտական հիմնական այլ մոդուլները:

Արդյունքները.

Արդյունք 1. Կարողանում է նկարագրել ձեռնարկատիրական օրենսդրության կառուցվածքը (ոլորտները) և դրանց իրավական կարգավորման աղբյուրները.

Արդյունք 2. Պատկերացնում է տնտեսական գործունեության իրավական և պետական կարգավորման հիմունքները:

Արդյունք 3. Սահմանում է ձեռնարկատիրության կազմակերպական իրավական ձևերը և սուբյեկտները.

Արդյունք 4. Տիրապետում է սնանկության և հակամենաշնորհային օրենսդրության հիմունքներին. սահմանում է ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների որակի, գների և տարիֆների իրավական կարգավորման հիմունքները.

Արդյունք 5. Սահմանում է ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների որակի, գների և տարիֆների իրավական կարգավորման հիմունքները.

Արդյունք 6. Տիրապետում է ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման, ներդրումների, հաշվարկային և վարկային գործունեության իրավական կարգավորման հիմունքներին.

Արդյունք 7. Տիրապետում է հաշվապահական հաշվառման, հաշվետվության, աուդիտի իրավական հիմունքներին:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Ուսումնառության արդյունք 1. Կարողանում է նկարագրել ձեռնարկատիրական օրենսդրության կառուցվածքը (ոլորտները) և դրանց իրավական կարգավորման աղբյուրները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. գիտի տնտեսական գործունեության և ձեռնարկատիրական հասկացությունը.

բ. սահմանում է ձեռնարկատիրական իրավունքը.

գ. կարողանում է թվարկել ձեռնարկատիրական օրենսդրության կառուցվածքը.

դ. մատնանշում է ձեռնարկատիրության առանձին ոլորտների իրավական կարգավորման աղբյուրները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,

- գործնականը` 5 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 2. Պատկերացնում է տնտեսական գործունեության իրավական և պետական կարգավորման հիմունքները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. հասկանում է տնտեսական գործունեության պետաիրավական կարգավորման նպատակները և սկզբունքները.

բ. տարբերում է տնտեսության պետական կարգավորման ձևերը (կանխատեսում, կառավարում, պլանավորում, իրավական կարգավորում, վերահսկողություն).

գ. թվարկում և բացատրում է տնտեսության պետական կարգավորման մեթոդները (գրանցում, թույլտվություն, սերտիֆիկացում, լիցենզավորում և այլն).

դ. թվարկում և բացատրում է տնտեսության պետական կարգավորման տնտեսական մեթոդները (քվոտաներ, հարկեր, գներ, վարկեր և այլն):

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 3Սահմանում է ձեռնարկատիրության կազմակերպական իրավական ձևերը և սուբյեկտները.

Կատարման չափանիշներ ա. սահմանում է անհատ ձեռնարկատիրոջ և կոլեկտիվ ձեռնարկատիրության տարբերությունները.

բ. թվարկում է կոլեկտիվ ձեռնարկատիրության կազմակերպատիրավական ձևերը և նշում յուրաքանչյուրի առանձնահատկությունները.

գ. կարողանում է բնութագրել ձեռնարկատիրության ոլորտում հատուկ իրավական կարգավիճակ ունեցող սուբյեկտների կարգավիճակը (բանկեր, բորսաներ, ֆոնդեր, ապահովագրական ընկերություններ):

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 4. Տիրապետում է սնանկության և հակամենաշնորհային օրենսդրության հիմունքներին. սահմանում է ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների որակի, գների և տարիֆների իրավական կարգավորման հիմունքները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. հասկանում է սնանկության (անվճարունակության) ինստիտուտի իրավական նշանակությունը և գիտի դրա կարգավորման աղբյուրները.

բ. տարբերում է սնանկությունը և անվճարունակությունը.

գ. գիտի անվճարունակ սուբյեկտի նկատմամբ կիրառվող ընթացակարգերը.

դ. տիրապետում է հակամենաշնորհային օրենսդրության բովանդակությանը և գիտի դրա նպատակները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 6 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 5Սահմանում է ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների որակի, գների և տարիֆների իրավական կարգավորման հիմունքները.

Կատարման չափանիշներ ա. ճիշտ է ներկայացնում որակ հասկացությունը, դրա գնահատման, ապահովման, վերահսկողության կառուցակարգերը և դրանց խախտման հետ կապված պատասխանատվությունը.

բ. ճիշտ է ներկայացնում զին և տարիֆ հասկացությունները, դրանց տեսակները և պատասխանատվությունը դրանց խախտման համար:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 6Տիրապետում է ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման, ներդրումների, հաշվարկային և վարկային գործունեության իրավական կարգավորման հիմունքներին.

Կատարման չափանիշներ ա. ճիշտ է ներկայացնում ֆինանսավորման և ներդրումային գործունեության իրավական կարգավորման հիմունքները.

բ. ճիշտ է ներկայացնում հաշվարկների գործիքները, դրանց ձևերը, իրավական նշանակությունը, պատասխանատվությունը հաշվարկային հարաբերություններում.

գ. ճիշտ է սահմանում բանկային վարկի հասկացությունը, գիտի նրա տեսակները և վարկավորման սկզբունքները.

դ. ճիշտ է սահմանում վարկային պարտքերը, վարկային պարտքի մարման կարգը և աղբյուրները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 5 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

ՈՒՏՈՒՆՆԱԶՈՒՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ 7. Տիրապետում է հաշվապահական հաշվառման, հաշվետվության, աուդիտի իրավական հիմունքներին:

Կատարման չափանիշներ.

ա. սահմանում է հաշվապահական հաշվառման և հաշվետվության իրավական նշանակությունը, դրանց իրավական ձևերը և անցկացման պահանջները, ինչպես նաև պատասխանատվությունը այդ ոլորտում խախտումների համար.

բ. սահմանում է ստուգումների անցկացման օրենսդրական հիմքերը և կարգը.

գ. սահմանում է աուդիտի հասկացությունը և տեսակները, դրա անցկացման նշանակությունը և հիմունքները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական` 6 ժամ,
- գործնականը` 5 ժամ:

Գնահատման միջոցը մոդուլի բոլոր արդյունքների համար.

- հստակ պատկերացում է ձեռնարկատիրական իրավունքի կարգավորման առարկան, կողմնորշվում է ձեռնարկատիրական օրենսդրության համակարգում, արագորեն գտնում է իրեն հետաքրքրող ձեռնարկատիրական նորմը, մեկնաբանում է այն.

- կարողանում է վերլուծել ջեռնարկատիրական իրավունքի հիմնական հասկացությունները (տնտեսական գործունեություն, ձեռնարկատիրություն, ձեռնարկատիրական իրավունք, տնտեսական գործունեության պետաիրավական կարգավորման նպատակները և սկզբունքները, պետական կարգավորման ձևերը և մեթոդները, կարգավորման տնտեսական մեթոդները, ձեռնարկատիրության կազմակերպական իրավական ձևեր, անհատ ձեռնարկատեր և կոլեկտիվ ձեռնարկատիրություն, բանկ, բորսար, ֆոնդ, ապահովագրական ընկերություն, սնանկություն, հակամենաշնորհային օրենսդրություն, զների և տարիֆների իրավական կարգավորում, ձեռնարկատիրության ֆինանսավորում, ներդրումների, հաշվարկային և վարկային գործունեության իրավական կարգավորում, հաշվապահական հաշվառում և հաշվետվություն, ստուգումների անցկացման օրենսդրական հիմքերը և կարգը, աուդիտ հասկացությունը և տեսակները).

- կարողանում է իրավաբանորեն ճիշտ լուծել մոդուլի ուսումնական բոլոր արդյունքների ծրագրին համապատասխան կառուցված իրավական խնդիրները (կազուսները),

- կարող է կողմնորշվել հաշվապահական հաշվառման, հաշվետվության, աուդիտի փաստաթղթերում, կարող է կազմել ստուգումների անցկացման արձանագրություն.

- կարողանում է մասնակցել թեմային նվիրված դերային խաղերին` հարցազրույց հաճախորդի հետ, խորհրդատվություն և այլն:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները մոդուլի բոլոր արդյունքների համար..

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ` ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. սոցիալական նախագծեր. մասնագետի հրավիրում, որոշումների ծառ, ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ. բանավեճ և քննարկում, դերային խաղեր:

- **Ուսումնական ռեսուրսներից** անհրաժեշտ են` ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ձեռնարկատիրության ոլորտի օրենսդրական ակտեր, մոդուլի ծրագիրն վերաբերող ձեռնարկատիրական հիմնական փաստաթղթերի մմուշային օրինակներ, ուսումնական արդյունքներին վերաբերող իրավական խնդիրների (կազուսների) շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, դերային խաղերի սցենարներ:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ «ԿՈՐՊՈՐԱՏԻՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ»

Մոդուլի դասիչը ԻՐԳ 4-09-019

Մոդուլի տևողությունը 54 ժամ

- տեսական պարապմունք 28 ժամ,
- գործնական պարապմունք 26 ժամ,

Մոդուլի նպատակը. Այս մոդուլը նախատեսված է «Իրավագետ» որակավորմամբ մասնագետին ձեռնարկատիրական կորպորացիաների առանձին տեսակների կազմակերպման և կառավարման համակարգի մասին գիտելիքներ հաղորդելու և կորպորատիվ իրավունքի հարցերում հմտություններ ձևավորելու համար, որպեսզի նա կարողանա վերլուծել և նախապատրաստել կազմակերպությունների (կորպորացիաների) իրավական գործունեության կատարելագործման, կորպորատիվ ակտերի համակարգման առաջարկներ, պատրաստել կորպորատիվ նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծեր, կատարել կորպորատիվ իրավական ակտերի հաշվառման և պահպանման գործը:

Մուտքային պահանջները. այս մոդուլը ուսումնասիրելու համար՝ ուսանողը պետք է նախապես ուսումնասիրած լինի ԻՐԳ 4-09-001 «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ», ԻՐԳ 4-09-002 «Սահմանադրական իրավունք» և ԻՐԳ 4-09-008 «Քաղաքացիական իրավունք» և ընդհանուր մասնագիտական հիմնական այլ մոդուլները:

Արդյունք 1. Տարբերում է կորպորատիվ կազմակերպությունների տեսակները և հասկանում դրանց կառավարման համակարգը.

Արդյունք 2. Հասկանում է կորպորատիվ իրավունքի էությունը և նշանակությունը, մատնանշում դրա աղբյուրները.

Արդյունք 3. Տիրապետում է կորպորատիվ իրավական փաստաթղթերի պատրաստման տեխնիկային.

Արդյունք 4. Կարողանում է աշխատել կորպորատիվ իրավաբանական ծառայությունում:

Մոդուլի գնահատման կարգը. Մոդուլի ընդունելի կատարողականը յուրաքանչյուր արդյունքի համար նախատեսված կատարման չափանիշների բավարար մակարդակի ապահովումն է:

Արդյունքները.

Ուսումնառության արդյունք 1. Տարբերում է կորպորատիվ կազմակերպությունների տեսակները և հասկանում դրանց կառավարման համակարգը.

Կատարման չափանիշներ.

ա. գիտի կորպորացիաների ստեղծման և գրանցման կարգը.

բ. տարբերում է կորպորատիվ կազմակերպությունների առանձին տեսակները և կատարում դրանց դասակարգում, բնութագրում է դրանցից ամեն մեկի առանձնահատկությունները.

գ. կարողանում է կազմել համապատասխան կորպորատիվ կազմակերպության կառավարման համակարգի սխեման.

դ. հասկանում է կորպորացիաների կառավարման ընդհանուր սկզբունքները և պատկերացնում է հնարավոր կառուցվածքային ստորաբաժանումների խնդիրները:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,
- գործնականը՝ 6 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 2. Հասկանում է կորպորատիվ իրավունքի էությունը և նշանակությունը, մատնանշում դրա աղբյուրները.

Կատարման չափանիշներ.

ա. տարբերում է կորպորատիվ նորմերը և դրանց առանձնահատկությունները ընդհանուր իրավական նորմերից.

բ. բացատրում է կորպորատիվ իրավունքի աղբյուրների համակարգը, այդ իրավունքի ստեղծման առանձնահատկությունները.

գ. հասկանում է կորպորատիվ կարգավորման սոցիալական և իրավաբանական նշանակությունը.

դ. թվարկում է կորպորատիվ հիմնական նորմատիվ ակտերի շրջանակը:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,
- գործնականը՝ 6 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 3. Տիրապետում է կորպորատիվ իրավական փաստաթղթերի պատրաստման տեխնիկային.

Կատարման չափանիշներ.

ա. կազմակերպության տեսակից ելնելով ճիշտ է որոշում անհրաժեշտ կորպորատիվ իրավական ակտերի շջանակը.

բ. կարողանում է կատարել կորպորատիվ իրավական ակտերի դասակարգում՝ ելնելով դրանց իրավաբանական ուժից, կարգավորման առարկայից, ընդունող սուբյեկտներից.

գ. պահպանելով կորպորատիվ իրավաստեղծագործության ընդհանուր և հատուկ սկզբունքները կազմում է կորպորատիվ իրավական ակտերի նախագծեր.

դ. իրականացնում է կորպորատիվ փաստաթղթերի համակարգչային և մատյանային հաշվառում, գրանցում ու պահպանում դրանք.

ե. կորպորատիվ ակտերում օրենսդրությանը կամ միմյանց հակասող դրույթերի հայտնաբերման դեպքում տեղեկացնում է վերադասին այդ մասին:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,

- գործնականը՝ 7 ժամ:

Ուսումնառության արդյունք 4. Կարողանում է աշխատել կորպորատիվ իրավաբանական ծառայությունում:

Կատարման չափանիշներ.

ա. հասկանում է կորպորատիվ իրավաբանական ծառայության դերը կորպորացիայի կառավարման գործում.

բ. պատկերացնում է պայմանագրային կարգապահությունը և կարող է կազմակերպել դրա ամրապնդման աշխատանքը.

գ. կարողանում է անցկացնել կորպորատիվ փաստաթղթերի իրավական փորձաքննություն.

դ. կարող է ներկայացնել կորպորատիվ շահերը դատական և այլ մարմիններում, վերլուծել դատական նիստերի արդյունքները, մշակել առաջարկություններ կորպորացիաների համար:

Ուսուցման երաշխավորված ժամաքանակը.

- տեսական՝ 7 ժամ,

- գործնականը՝ 7 ժամ:

Գնահատման միջոցը բոլոր արդյունքների համար.

- կարողանում է վերլուծել կորպորատիվ իրավունք մոդուլի հիմնական հասկացությունները (կորպորատիվ կազմակերպությունների տեսակները, դրանց կառավարման համակարգը, կորպորացիաների ստեղծման և գրանցման կարգը, կորպորատիվ նորմեր, կորպորատիվ իրավունք, կորպորատիվ իրավաստեղծագործություն, կորպորատիվ իրավաբանական ծառայություն, պայմանագրային կարգապահություն),

- կարողանում է լուծել իրավական խնդիրներ (կազուսներ)՝ կառուցված մոդուլի բոլոր ուսումնական արդյունքների կատարման չափանիշների ու թեմատիկայի վրա.

- կարողանում է կազմել համապատասխան կորպորատիվ կազմակերպության կառավարման համակարգի սխեման.

- իրականացնում է խորհրդատվություն կորպորացիաների առանձին տեսակների ստեղծման և գրանցման կարգի հարցերով.

- օգտագործելով տրամադրված միջոցները կազմում է կորպորատիվ փաստաթղթի տեքստը՝ դրա ձևին և բովանդակությանը ներկայացվող բոլոր պահանջներին համապատասխան, պահպանելով կորպորատիվ իրավաստեղծագործության ընդհանուր և հատուկ սկզբունքները.

- անցկացնում է կորպորատիվ փաստաթղթերի իրավական փորձաքննություն, հայտնաբերում է կորպորատիվ ակտերում օրենսդրությանը կամ միմյանց հակասող դրույթերը.

- իրականացնում է կորպորատիվ փաստաթղթերի դասակարգում՝ ելնելով դրանց իրավաբանական ուժից, կարգավորման առարկայից, ընդունող սուբյեկտներից, կազմակերպել դրանց համակարգչային և մատյանային հաշվառում, գրանցում ու պահպանում:

Մեթոդաբանությունը և ռեսուրսները բոլոր արդյունքների համար.

- Դասավանդման ընթացքում կիրառվում են ուսուցման ակտիվ և ինտերակտիվ մեթոդներ:

- Գործնական հմտությունների ձևավորման և զարգացման համար անհրաժեշտ է կիրառել առանձին մեթոդներ և հնարքներ՝ ստեղծագործական (հիմնախնդիրային) հանձնարարություններ. աշխատանքը փոքր խմբում. որոշումների ծառ. ուղեղային գրոհ, համառոտ ելույթ, քննարկում, դերային խաղեր:

- **Ուսումնական ռեսուրսներից** անհրաժեշտ են՝ ցուցադրական պիտույքներ (պաստառներ, սխեմաներ), ցանակալի է էլեկտրոնային ձևով, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը, իրավաբանական անձանց առանձին տեսակների վերաբերյալ օրենքները, կորպորատիվ փաստաթղթերի օրինակելի նմուշներ և բլանկներ (ցանակալի է նաև էլեկտրոնային ձևով), ուսումնական արդյունքների վերաբերող իրավական խնդիրների շտեմարան, տրամաբանական հարցաշարեր, քննարկումների կողմնորոշող թեմաներ, դերային խաղերի սցենարներ: